Bakonysárkányi Fekete IstvánÁltalános Iskola
2861 Bakonysárkány Béke út 54.
Telefon: 06-34-377-122
Email: **igazgato@sarkanysuli.hu**

Pedagógiai program 5. számú melléklete

HELYI TANTERV AZ INTEGRÁLTAN OKTATOTT SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK SZÁMÁRA

Tartalom

Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának irányelvei.....10
Bevezetés.....11
1. Általános elvek.....11
1.1. A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában.....11
1.2. Az Irányelv célja.....11
1.3. A sajátos nevelési igényű tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátása.....12
1.4. A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára....14
1.5. A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás.....14
Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei.....17
1. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló.....17
2. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei.....20
3. Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során.....21
3.1. Olvasási zavar.....23
3.2. Íráskép zavara.....24
3.3. Helyesírás zavara.....24
3.4. Számolási zavar.....25
3.5. Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar..... 26
3.6. Magatartásszabályozási zavar.....27
4. A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során.....27
4.1. Kulcskompetenciák fejlesztése.....28
4.2. Egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások.....31
4.3. Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola).....36
4.4. Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény).....36
5. Állapotmegismerés – szakértői vélemény.....37
6. Habilitáció/rehabilitáció.....37
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei.....38
1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló.....38
2. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői.....39
3. Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok.....41
3.1. Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai.....41
3.2. Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai.....41
4. A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során.....42
4.1. Tanulási és nevelési célok..... 42

4.2. Kiemelt kompetenciaterületek....43
4.3. Tanulási területek....45
5. Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek....57
6. Értékelés (tanulási eredmény)....57
7. Állapotmegismerés, szakértői vélemény....59
8. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció....59
Helyi tanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára....61
1. Bevezetés....62
2. Témakörök....62
3. Célok, feladatok....62
4. Fejlesztési területek – nevelési célok....63
5. Kulcskompetenciák....67
6. Egységesség és differenciálás....70
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam....73
7. Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon....74
8. Magyar nyelv és irodalom tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....75
Ajánlott magyar szerzők és művek 3-4. évfolyamon....76
Ajánlott európai szerzők és művek 3-4. évfolyamon....77
9. Matematika tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....77
10. Digitális kultúra tantárgy szerepe 3-4. évfolyamon....79
11. Környezetismeret tantárgy szerepe 3-4. évfolyamon....80
12. Ének-zene tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....82
13. Vizuális kultúra tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....84
14. Technika és tervezés tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....86
15. Testnevelés tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....87
16. Etika tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon....90
1. évfolyam....93
1. Magyar nyelv és irodalom 1. évfolyam....93
1.1. Témakörök óraszámai....94
1.2. Tantárgyi bontás....94
2. Matematika 1. évfolyam....101
2.1. Témakörök óraszámai....101
2.2. Tantárgyi bontás....102
3. Ének-zene 1. évfolyam....106
3.1. Témakörök óraszámai....106
3.2. Tantárgyi bontás....107
4. Vizuális kultúra 1. évfolyam....109
4.1. Témakörök óraszámai....109
4.2. Tantárgyi bontás....110
5. Technika és tervezés 1. évfolyam....113
5.1. Témakörök óraszámai....114
5.2. Tantárgyi bontás....115
6. Testnevelés és sport 1. évfolyam....117
6.1. Témakörök óraszámai....117
6.2. Tantárgyi bontás....118

7. Etika 1. évfolyam....124
7.1. Témakörök óraszámai....124
7.2. Tantárgyi bontás....125
2. évfolyam....128
1. Magyar nyelv és irodalom 2. évfolyam....128
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....128
1.1.2. Tantárgyi bontás....129
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....133
1.2.2. Tantárgyi bontás....133
2. Matematika 2. évfolyam....137
2.1. Témakörök óraszámai....138
2.2. Tantárgyi bontás....138
3. Ének-zene 2. évfolyam....142
3.1. Témakörök óraszámai....143
3.2. Tantárgyi bontás....143
4. Vizuális kultúra 2. évfolyam....146
4.1. Témakörök óraszámai....146
4.2. Tantárgyi bontás....147
5. Technika és tervezés 2. évfolyam....150
5.1. Témakörök óraszámai....151
5.2. Tantárgyi bontás....151
6. Testnevelés és sport 2. évfolyam....154
6.1. Témakörök óraszámai....154
6.2. Tantárgyi bontás....155
7. Etika 2. évfolyam....161
7.1. Témakörök óraszámai....162
7.2. Tantárgyi bontás....162
3. évfolyam....165
1. Magyar nyelv és irodalom 3. évfolyam....165
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....166
1.1.2. Tantárgyi bontás....167
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....171
1.2.2. Tantárgyi bontás....172
2. Matematika 3. évfolyam....175
2.1. Témakörök óraszámai....175
2.2. Tantárgyi bontás....176
3. Digitális kultúra 3. évfolyam....180
3.1. Témakörök óraszámai....180
3.2. Tantárgyi bontás....180
4. Környezetismeret 3. évfolyam....184
4.1. Témakörök óraszámai....184
4.2. Tantárgyi bontás....185
5. Ének-zene 3. évfolyam....189
5.1. Témakörök óraszámai....189
5.2. Tantárgyi bontás....189
6. Vizuális kultúra 3. évfolyam....192

6.1. Témakörök óraszámai....193
6.2. Tantárgyi bontás....193
7. Technika és tervezés 3. évfolyam....197
7.1. Témakörök óraszámai....197
7.2. Tantárgyi bontás....198
8. Testnevelés és sport 3. évfolyam....200
8.1. Témakörök óraszámai....200
8.2. Tantárgyi bontás....201
9. Etika 3. évfolyam....206
9.1. Témakörök óraszámai....207
9.2. Tantárgyi bontás....207
4. évfolyam....210
1. Magyar nyelv és irodalom 4. évfolyam....210
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....211
1.1.2. Tantárgyi bontás....212
1. 2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....217
1.2.2. Tantárgyi bontás....218
2. Matematika 4. évfolyam....221
2.1. Témakörök óraszámai....222
2.2. Tantárgyi bontás....222
3. Digitális kultúra 4. évfolyam....227
3.1. Témakörök óraszámai....227
3.2. Tantárgyi bontás....227
4. Környezetismeret 4. évfolyam....230
4.1. Témakörök óraszámai....231
4.2. Tantárgyi bontás....231
5. Ének-zene 4. évfolyam....236
5.1. Témakörök óraszámai....237
5.2. Tantárgyi bontás....237
6. Vizuális kultúra 4. évfolyam....240
6.1. Témakörök óraszámai....241
6.2. Tantárgyi bontás....241
7. Technika és tervezés 4. évfolyam....244
7.1. Témakörök óraszámai....245
7.2. Tantárgyi bontás....245
8. Testnevelés és sport 4. évfolyam....247
8.1. Témakörök óraszámai....248
8.2. Tantárgyi bontás....248
9. Etika 3. évfolyam....254
9.1. Témakörök óraszámai....254
9.2. Tantárgyi bontás....255
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat, 5–8. évfolyam....258
1. Kötelező tantárgyak és óraszámok az 5–8. évfolyamon....259
2. Magyar nyelv és irodalom tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....262
3. Idegen nyelv tantárgy szerepe 7-8. évfolyamon....263
4. Matematika tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....265

5. Etika tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....267
6. Történelem tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....269
7. Hon- és népismeret tantárgy szerepe 5. évfolyamon....270
8. Természettudomány tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....271
9. Állampolgári ismeretek tantárgy szerepe 8. évfolyamon....273
10. Ének-zene tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....274
11. Vizuális kultúra tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....275
12. Digitális kultúra tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....276
13. Technika és tervezés tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....277
14. Testnevelés tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....278
15. Osztályfőnöki tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon....279
5. évfolyam....281
1. Magyar nyelv és irodalom 5. évfolyam....281
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....281
1.1.2. Tantárgyi bontás....282
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....286
1.2.2. Tantárgyi bontás....286
2. Matematika 5. évfolyam....288
2.1. Témakörök óraszámai....289
2.2. Tantárgyi bontás....289
3. Etika 5. évfolyam....294
3.1. Témakörök óraszámai....295
3.2. Tantárgyi bontás....296
4. Történelem 5. évfolyam....300
4.1. Témakörök óraszámai....300
4.2. Tantárgyi bontás....301
5. Hon- és népismeret 5. évfolyam....304
5.1. Témakörök óraszámai....304
5.2. Tantárgyi bontás....305
6. Tt./Természetismeret 5. évfolyam....308
6.1. Témakörök óraszámai....309
6.2. Tantárgyi bontás....310
7. Ének-zene 5. évfolyam....318
7.1. Témakörök óraszámai....319
7.2. Tantárgyi bontás....319
8. Vizuális kultúra 5. évfolyam....322
8.1. Témakörök óraszámai....322
8.2. Tantárgyi bontás....323
9. Digitális kultúra 5. évfolyam....326
9.1. Témakörök óraszámai....326
9.2. Tantárgyi bontás....327
10. Technika és tervezés 5. évfolyam....329
10.1. Témakörök óraszámai....330
10.2. Tantárgyi bontás....331
11. Testnevelés 5. évfolyam....334
11.1. Témakörök óraszámai....335

11.2. Tantárgyi bontás....335
12. Osztályfőnöki 5. évfolyam....340
12.1. Témakörök óraszámai....340
12.2. Tantárgyi bontás....341
6. évfolyam....343
1. Magyar nyelv és irodalom 6. évfolyam....343
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....343
1.1.2. Tantárgyi bontás....344
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....349
1.2.2. Tantárgyi bontás....349
2. Matematika 6. évfolyam....351
2.1. Témakörök óraszámai....351
2.2. Tantárgyi bontás....352
3. Etika 6. évfolyam....357
3.1. Témakörök óraszámai....358
3.2. Tantárgyi bontás....359
4. Történelem 6. évfolyam....363
4.1. Témakörök óraszámai....364
4.2. Tantárgyi bontás....364
5. Természettudomány 6. évfolyam....367
5.1. Témakörök óraszámai....368
5.2. Tantárgyi bontás....369
6. Ének-zene 6. évfolyam....377
6.1. Témakörök óraszámai....378
6.2. Tantárgyi bontás....378
7. Vizuális kultúra 6. évfolyam....381
7.1. Témakörök óraszámai....381
7.2. Tantárgyi bontás....382
8. Digitális kultúra 6. évfolyam....385
8.1. Témakörök óraszámai....385
8.2. Tantárgyi bontás....386
9. Technika és tervezés 6. évfolyam....388
9.1. Témakörök óraszámai....389
9.2. Tantárgyi bontás....390
10. Testnevelés 6. évfolyam....395
10.1. Témakörök óraszámai....395
10.2. Tantárgyi bontás....396
11. Osztályfőnöki 6. évfolyam....400
11.1. Témakörök óraszámai....401
11.2. Tantárgyi bontás....401
7. évfolyam....404
1. Magyar nyelv és irodalom 7. évfolyam....404
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....404
1.1.2. Tantárgyi bontás....404
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....407
1.2.2. Tantárgyi bontás....407

2. Idegen nyelv 7. évfolyam....409
2.1. Témakörök óraszámai/Német nyelv....409
2.2. Tantárgyi bontás....410
3. Matematika 7. évfolyam....413
3.1. Témakörök óraszámai....413
3.2. Tantárgyi bontás....414
4. Etika 7. évfolyam....419
4.1. Témakörök óraszámai....420
4.2. Tantárgyi bontás....420
5. Történelem 7. évfolyam....424
5.1. Témakörök óraszámai....424
5.2. Tantárgyi bontás....425
6. Természettudomány 7. évfolyam....429
6.1.1. Témakörök óraszámai/ Fizika....429
6.1.2. Tantárgyi bontás....430
6.2.1. Témakörök óraszámai/ Biológia-egészségtan....434
6.2.2. Tantárgyi bontás....435
6.3.1. Témakörök óraszámai/ Kémia....441
6.3.2. Tantárgyi bontás....441
6.4.1. Témakörök óraszámai/ Földrajz....445
6.4.2. Tantárgyi bontás....445
7. Ének-zene 7. évfolyam....450
7.1. Témakörök óraszámai....451
7.2. Tantárgyi bontás....452
8. Vizuális kultúra 7. évfolyam....454
8.1. Témakörök óraszámai....454
8.2. Tantárgyi bontás....455
9. Digitális kultúra 7. évfolyam....459
9.1. Témakörök óraszámai....459
9.2. Tantárgyi bontás....460
10. Technika és tervezés 7. évfolyam....463
10.1. Témakörök óraszámai....464
10.2. Tantárgyi bontás....465
11. Testnevelés 7. évfolyam....468
11.1. Témakörök óraszámai....469
11.2. Tantárgyi bontás....470
12. Osztályfőnöki 7. évfolyam....474
12.1. Témakörök óraszámai....474
12.2. Tantárgyi bontás....475
8. évfolyam....478
1. Magyar nyelv és irodalom 8. évfolyam....478
1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom....478
1.1.2. Tantárgyi bontás....479
1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan....481
1.2.2. Tantárgyi bontás....482
2. Idegen nyelv 8. évfolyam....484

2.1. Témakörök óraszámai/Német nyelv....484
2.2. Tantárgyi bontás....484
3. Matematika 8. évfolyam....487
3.1. Témakörök óraszámai....487
3.2. Tantárgyi bontás....488
4. Etika 8. évfolyam....493
4.1. Témakörök óraszámai....494
4.2. Tantárgyi bontás....495
5. Történelem 8. évfolyam....498
5.1. Témakörök óraszámai....499
5.2. Tantárgyi bontás....500
6. Természettudomány 8. évfolyam....503
6.1.1. Témakörök óraszámai/ Fizika....503
6.1.2. Tantárgyi bontás....504
6.2.1. Témakörök óraszámai/ Biológia-egészségtan....508
6.2.2. Tantárgyi bontás....509
6.3.1. Témakörök óraszámai/ Kémia....514
6.3.2. Tantárgyi bontás....514
6.4.1. Témakörök óraszámai/ Földrajz....519
6.4.2. Tantárgyi bontás....520
7. Állampolgári ismeretek 8. évfolyam....523
7.1. Témakörök óraszámai....523
7.2. Tantárgyi bontás....524
8. Ének-zene 8. évfolyam....526
8.1. Témakörök óraszámai....528
8.2. Tantárgyi bontás....528
9. Vizuális kultúra 8. évfolyam....531
9.1. Témakörök óraszámai....531
9.2. Tantárgyi bontás....531
10. Digitális kultúra 8. évfolyam....535
10.1. Témakörök óraszámai....535
10.2. Tantárgyi bontás....536
11. Technika és tervezés 8. évfolyam....539
11.1. Témakörök óraszámai....540
11.2. Tantárgyi bontás....540
12. Testnevelés 8. évfolyam....543
12.1. Témakörök óraszámai....543
12.2. Tantárgyi bontás....544
13. Osztályfőnöki 8. évfolyam....549
13.1. Témakörök óraszámai....549
13.2. Tantárgyi bontás....549

Integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának irányelvei

Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók
Enyhe értelmi fogyatékos tanulók

Bevezetés

1. Általános elvek

1.1. A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a többi tanulóval részben vagy egészben együtt (integráltan), azonos iskolai osztályban történő, illetve az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, iskolai osztályban a sajátos nevelési igényű tanulók számára külön szervezett (gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményekben) nevelésére-oktatására.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúljon;
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit;
- a sérült képességek, készségek, kompetenciák habilitációs, rehabilitációs, célú korrekciójának területeit;
- a nevelés-oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

1.3. A sajátos nevelési igényű tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátása

A tanulók között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó – különbségeket az iskolák a pedagógiai programok és helyi tantervek kialakításakor veszik figyelembe.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékosság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;

b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

1.3.1. A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

a) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmények egész nevelési-oktatási rendszerét – az általános elveken túl – átfogó, hosszú távú habilitációs, rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak.

b) A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

c) A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a habilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett kell megjelenniük a tehetséggondozás feladatainak.

1.3.2. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus

spektrumzavarból vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.

b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.

c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.

d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.

e) Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.

f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

1.3.3. A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a) A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.

b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.

c) A sajátos nevelési igényű tanuló

ca) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,

cb) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,

cc) érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,

cd) korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.

d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni:

a) az intézmény pedagógiai programjában,

b) a helyi tantervben,

c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),

d) az egyéni fejlesztési tervben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
2. a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;

3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

1.4. A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

A nevelés- oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani és hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagok;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok; fejlesztő helyiségek;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

1.5. A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagukhoz mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a tanuló képességei kibontakoztatásának érdekében.

- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlat e-bank, iskolai „forrásközpont" működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki
  - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;
  - egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
  - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
  - a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is;
  - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
  - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;

b) javaslatot tesz a fogyatékosság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése

az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);

c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;

d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;

e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;

f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;

g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztenstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –

- terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
- alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
- segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
- segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

1. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló

Az egyéb pszichés fejlődési zavar a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavart a pedagógiai szakszolgálat minősíti szakértői bizottsági tevékenysége során, a sajátos nevelési igény megállapítása céljából, a diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján.

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartás-szabályozás más zavarait. Az idegrendszeri fejlődési zavarok nagy csoportjából ebbe a kategóriába tartozik a specifikus tanulási zavar és a figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD). Ezeknek az állapotoknak közös vonása, hogy a hátterükben mindig eltérő idegrendszeri fejlődés áll, ami számos esetben genetikai okokra visszavezethető vagy pre-, illetve perinatálisan (magzati korban vagy a születés körüli időszakban) szerzett, nem a környezet vagy a nevelés hatására alakulnak ki, és a zavar a korai életkortól kezdve jelen van. Ezzel szemben a magatartásszabályozási zavarok általában nem az eredendően eltérő idegrendszeri fejlődés talaján alakulnak ki, hanem az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre.

Kívánatos lenne az egyéb pszichés fejlődési zavar kifejezés helyett erre a meglehetősen heterogén tanulói csoportra a Nemzeti köznevelési törvényben zárójelben szereplő **tanulási, figyelem- és magatartás-szabályozási zavar** megnevezést mint SNI főcsoport-elnevezést használni. Ezt elméleti és gyakorlati szempontok, valamint a nemzetközi terminológiahasználat is indokolja.

- A (specifikus) **tanulási zavar** egy olyan multifaktoriális meghatározottságú ún. idegrendszeri fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmozódása), mely az átlagos vagy akár átlag feletti értelmi képességek és a szükségletekhez illeszkedő, megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben. Az egyes tanulási zavarok tünetei gyakran egyszerre is jelen lehetnek, ezáltal több iskolai készséget is érinthetnek, pl. az olvasás elsajátításának zavara és az aritmetikai műveletvégzés zavara. A specifikus tanulási zavar iskolai alulteljesítést eredményez, de nem minden iskolai alulteljesítés mögött áll specifikus tanulási zavar. Bár a (specifikus) tanulási zavarral küzdő gyerekek adott területeken gyenge teljesítményt produkálnak, nehézségeik ellenére bizonyos tanulási területeken akár kiemelkedő teljesítményre lehetnek képesek, bizonyos területeken tehetségesek. Ez a paradox tanulási helyzet számtalan feszültséget, meg nem értést indukál mind az érintett tanulóban, mind a szülőben, pedagógusban.

- Az **olvasási zavar** (diszlexia) neurobiológiai eredetű specifikus tanulási zavar, az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.
- A **helyesírási zavar** (diszortográfia) önmagában előfordul ugyan, de ritkán.
- Az **íráskivitelezés** (írásképp) **zavara** (diszgráfia) gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.
- A **számolási zavar** (diszkalkulia) esetén az intellektuális teljesítményhez, életkorhoz (osztályfokhoz) viszonyítva jelentős elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következményesen nehezített lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és -alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása.

Mindezen tünetek markánsan és perzisztensen/tartósan fennállva jelentkeznek, nem tekinthetők csupán fejlődési késésnek. A (specifikus) tanulási zavarok hátterében a nyelvi rendszer eltérő fejlődése, a munkaemlékezet gyengesége, valamint az információfeldolgozás sajátos szerveződése áll. Mindezek mellett gyakran mutatkoznak a mozgásszervezés, kézügyesség, bizonytalan kézpreferencia, téri tájékozódás, vizuális észlelés, szenzoros integráció, végrehajtó működés nehézségei.

– A hétköznapi nyelvhasználatban is egyre gyakrabban felbukkanó **ADHD** kifejezés egy angol mozaikszó (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, magyarul **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar**), mely

- **figyelemhiánnyal** és/vagy
- **túlmozgással** (hiperaktivitás) és **impulzivitással** jellemezhető.

A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.

Az ADHD átlag alatti, átlagos és átlag feletti intellektuális teljesítmény mellett egyaránt jelen lehet. A szakirodalom szerint az iskoláskorú gyermekek kb. 5%-át érintő, a tanulási teljesítményt és a viselkedésszervezést jelentős mértékben befolyásoló, támogatás hiányában rontó, idegrendszeri fejlődési zavar, mely jelentős mértékben aluldiagnosztizált, számos esetben a diagnózis és a sajátos nevelési igény megállapítása nélkül van jelen a köznevelés színterein. A mindennapi oktatási, nevelési helyzetekben ennek következménye a szétszórtság, feledékenység, a figyelem könnyű elterelhetősége, huzamosabb ideig történő fenntartásának nehezítettsége, az egymást követő utasítások megjegyzésének nehézsége, a feladatok megfelelő sorrendjének kialakítási problémái és a véghezvitel nehézsége, saját holmik gyakori elhagyása, mások félbeszakítása, mérlegelés nélküli beszéd és cselekvés, ami gyakran inadekvátnak vagy erőszakosnak is tűnhet. Nehéz az érintett tanulók számára az

önszabályozás és önirányítás, a mindennapi élethez szükséges tevékenységek szervezése, a célorientált cselekvés tervezése, kivitelezése, az érzelmek szabályozása. Mindezek gyakran alulteljesítést eredményeznek az iskolai haladásban is.

Az ADHD számos erősséggel is együtt jár. Az érintett tanulók kreatívak, kíváncsiak, lelkesek és kockázatvállalók, sikerorientáltak, szokatlan és eredeti ötleteikkel, javaslataikkal értékes tagjai a tanulóközösségnek. Számukra érdekes témákban elmélyült érdeklődést mutatnak és kimagasló teljesítményre is képesek lehetnek. Megfelelő támogatás mellett hihetetlen energiáikkal rengeteg feladatot ellátnak, pozitív értelemben motorjai lehetnek a tanulási folyamatnak.

Az ADHD hátterében a végrehajtó funkciók gyenge és/vagy eltérő szerveződése áll, amely a munkamemória (rövid távú emlékezetben megtartott elemek és az ezekkel való mentális műveletvégzés), a viselkedésgátlás (gátlás kontroll), a kognitív flexibilitás (rugalmas váltás) és a figyelem működését befolyásolja.

A viselkedésszabályozás problémái ADHD-ban az érzelmi kontroll gyengeségében, az önmaguk vagy mások felé irányuló agresszióban, szorongásban, az én-szabályozás gyengeségében, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció (saját tudásról való tudás, kognitív önreflexió) eltérő fejlődésében mutatkoznak meg. Minthogy a magatartás-jellemzőkben hasonlóság figyelhető meg a magatartásszabályozási zavarral, fontos hangsúlyozni, hogy ezeknek hátterében elsődlegesen idegrendszer-működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara, és nem kizárólag környezeti ártalom húzódik meg.

– A **magatartásszabályozási zavar** is az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriában nevesülő SNI állapot. Összefoglaló név, mely alatt

  - **impulzuskontroll-zavar**t (személyre és/vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és
  - **diszruptív** (irritált, vitatkozó, bomlasztó),
  - **diszszociális** (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) **viselkedészavarokat** értünk.

A magatartásszabályozás zavarával együtt járó problémák súlyosan és tartósan megnehezítik a tanulási helyzetekben való aktív és produktív részvételt, ezáltal jelentős tanulási hátránnyal járnak. A zavarok természetéhez tartozik, hogy kihatással vannak a társas viselkedésre, az interperszonális kapcsolatokra, kommunikációra, a normakövetésre és a szabályok betartására, így ezek a problémák az oktatási, nevelési helyzetekben is jelen vannak. Szakszerű állapotfelmérés és intervenció szükséges ahhoz, hogy az érintett tanuló és tanulóközösség hatékony tanulása megvalósulhasson. Az ADHD és a magatartásszabályozási zavarok diagnosztizálása pszichiáter szakorvosi kompetencia, a beavatkozás tervezésénél a család, pszichiáter szakorvos, (klinikai) szakpszichológus, gyógypedagógus és pedagógus együttműködése szükséges.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó állapotok gyakran együttesen is előfordulnak, illetve más idegrendszeri fejlődési zavarokkal is együtt járhatnak (komorbiditás). A tanulási zavar gyakran együtt jár figyelemhiányos/hiperaktivitás zavarral (ADHD), nyelvfejlődési zavarral vagy fejlődési mozgáskoordinációs zavarral. Megfelelő intervenció hiányában a hosszú távon fennálló tanulási kudarcok következtében különböző másodlagos pszichés eltérések (szorongásos, kényszeres zavarok, érzelem- és magatartásszabályozási problémák) alakulhatnak ki. A fenti zavarok együttesen súlyos és tartós tanulási problémákhoz vezethetnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók gyakran élnek át kudarchelyzetet, sikertelenséget, elutasítást, amelynek következtében az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség vagy ellenállás, önértékelési zavarok, különböző jellegű és mértékű társas interakciós és alkalmazkodási problémák alakulhatnak ki. Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladtával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő. Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkoznak, hogy a tanulók általában fáradékonyabbak, a változásokra érzékenyebbek, nehezebben tűrhetnek zajokat, szenzorosan könnyen túlterhelődnek, nehezen viselik el a várakozás, kivárás okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra, fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

2. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi habilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ. Fejlesztésük az egyéni szükségletek figyelembevételével a szülővel és a tanulóval, valamint a pedagógusokkal történő megbeszélést követően történhet. Kiegészítő szolgáltatás (pl. pszichológiai gondozás, családterápia, tehetségazonosítás) igényelhető a pedagógiai szakszolgálatban, a segítő szakemberek és az intézmény együttműködésével. Beilleszkedésük segítését intézményi pszichológus is támogathatja.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfogyatékossággal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

3. Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos

felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
  - a feladatok megoldásához hosszabb időtávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
  - a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
  - az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
  - ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;
- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

E szemlélet gyakorlatban történő alkalmazásához olyan fejlesztési célokat kell kijelölni, amelyek a tanulási környezetet is illesztik a tanuló egyedi jellemzőihez, és az ehhez igazodó, a képességtartományok mindkét határán – tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte – kihívást jelentő feladatok megtervezését támogatják.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarctűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

3.1. Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel;

b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;

c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;

d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;

e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;

f) szövegértési stratégiák kialakítása;

g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;

h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;

i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;

j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;

k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;

l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,

b) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,

c) modalitásspecifikus integráció fejlesztése,

d) különböző észlelési funkciók fejlesztése.

3.2. Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);

b) a különböző írásformák tanulói képességekhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;

b) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;

c) a mozgáskoordináció fejlesztése;

d) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;

e) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;

f) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;

g) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;

h) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

3.3. Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;

b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;

c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;

d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;

b) beszédpercepció fejlesztése;

c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;

d) modalitásspecifikus integráció fejlesztése;

e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

3.4. Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

Fő célkitűzések:

a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;

b) matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;

c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;

d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;

e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;

f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;

g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;

h) a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;

b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;

c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;

d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;

e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

3.5. Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;

b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;

c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;

d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;

e) fokozott egyéni bánásmód;

f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;

g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;

h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;

i) feladatkivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;

j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;

b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;

c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;

d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;

e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;

f) koncentráció fejlesztése;

g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;

h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;

i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

3.6. Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;

b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;

c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;

d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,

b) érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,

c) kommunikáció fejlesztése,

d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,

e) megküzdési képesség fejlesztése,

f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/ forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

4. A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges, a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de a kompetenciaterületek, tanulási területek és tudástartalmak (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és

gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölcsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

4.1. Kulcskompetenciák fejlesztése

4.1.0. Alapkompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében kiemelt jelentőségű az alapkompetenciák kialakítása: az olvasáshoz, íráshoz, szövegértéshez szükséges nyelvi funkciók, mennyiségi, számfogalmi (készségszintű, elvont számolás kis számköröktől kezdve), téri-vizuális és idői viszonyokban való tájékozódáshoz, valamint a mozgáshoz kapcsolódó ismereteknek, készségeknek és attitűdöknek a rendszere. Az alapkompetenciák fejlesztése elsősorban az alapozó négy évfolyam feladata, ugyanakkor az érintett gyermekeknél a felsőbb évfolyamokon átívelve szükséges e kompetenciák stabilizálása, a lemorzsolódás, korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében is.

4.1.1. A tanulás kompetenciái

Kiemelt fejlesztési terület az érintett gyermekek aktív, önirányított tanulási kompetenciájának kialakítása a tanulási területeken átívelve. Tudatosítani kell a tanulóban az erősségeit és gyengeségeit/nehézségeit, valamint hangsúlyozni szükséges, hogy az eltérő információfeldolgozási stratégia és tanulási stílus nem feltétlenül hibás, csupán a megismerés másfajta útja. A tanulóval közösen meg kell találni azt a tanulási-kognitív stílust, mely illeszkedik képességmintázatához és

személyiségéhez, s mellyel hatékony, önálló tanulóvá képes válni. A pedagógus a reális tanulási célok kitűzésében, a tanulási preferenciák megtalálásában támogathatja őt. Lépésekre bontott, idői ütemezést is tartalmazó, elérhető tanulási tervek összeállítása szükséges. Lényeges elem a kíváncsiság, önreflexió és önellenőrzés iránti igény felkeltése és fenntartása, valamint annak a megerősítése, hogy a tanulás természetes velejárója a hibázás, s ezt kellő belátással, türelemmel és problémaérzékenységgel erőforrássá lehet tenni. Lényeges továbbá a saját tanulásért érzett felelősségvállalás kialakítása, a kitartás erősítése és az érintett gyermekek kimozdítása a tanult tehetetlenségből, azáltal, hogy megélik saját kompetenciájukat és kontrolljukat a tanulási tevékenységük felett.

4.1.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral érintett gyermekek számára gyakran nehézséget jelent

- mások arckifejezésének, érzelmeinek leolvasása és értelmezése;
- a gesztusok, testbeszéd felismerése, értelmezése;
- a másik hanghordozásának, hangsúlyának, hangerejének észlelése, ezek jelentésének, üzenetének értelmezése;
- megőrizni és tiszteletben tartani mások személyes terét;
- szociálisan megfelelő módon érintkezni másokkal;
- gondolatokat, érzéseket, szükségleteket és benyomásokat hatékonyan, összeszedetten kifejezni.

A tanulás-tanítás során ki kell aknázni a kommunikációs helyzetekben meglévő fejlesztési lehetőségeket a fenti kommunikációs kompetenciák gyakorlására, a metakognitív viselkedési stratégiák kialakítására, például kooperatív technikák, projektmunkák alkalmazásával.

4.1.3. A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák kiváló lehetőséget kínálnak az érintett tanulók hatékony információszerzésére, a kompenzációs utak megtalálására. A szövegszerkesztő, a bemutatókészítő, az adatkezelő, az adatfeldolgozó, a grafikus, hang-, videoszerkesztők hatékonyan használhatók fel a tananyag adaptálására, ezáltal a nehézségek leküzdésére, valamint tehetséggondozásra. Az érintett gyermekek sérülékenysége miatt különösen fontos, hogy tisztában legyenek a digitális technológiák alkalmazásának jogi és etikai alapelveivel, megtanulják, hogyan lehet megvédeni a magánszférát, a személyes adatokat és a digitális identitást.

4.1.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A tudomány és technológia iránti érdeklődés, nyitottság felkeltése azért lényeges, mert az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók negatív énképük, önértékelésük miatt gyakran elveszítik az intellektuális nyitottságukat, különösen a kognitív kihívással telített helyzetekben. Valós, érdeklődési körükbe eső problémamegoldás során megtanulják alkalmazni az analizáló, szintetizáló és

algoritmizáló gondolkodási formákat, valamint az induktív (rávezető, egyediből az általános felé mutató), deduktív (levezető, általánosból az egyedire mutató) és abduktív (hipotézisalkotás, célja a magyarázat) következtetések szabályait, alkalmazási területeit.

4.1.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett gyermekek gyakran nehezen boldogulnak családi és intézményi kapcsolataikban, nehezítettek lehetnek a felnőttekkel és kortársakkal való társas interakciók. A kortársközösség a tanulási, viselkedésszervezési problémáik miatt kevésbé elfogadó lehet velük szemben, ezért mindenképpen támogatni szükséges a kapcsolati hálók kiépítését, fenntartását. Fontos, hogy megtanulják az érzelmek és más szociális jelzések felismerését, a metakommunikatív jelzések megértését, az érzelmek, vágyak, célok, gondolatok megfelelő kifejezését és értelmezését. A társas interakció az egészen alapvető készségektől (pl. üdvözlés) az összetett készségekig (pl. érzelmileg feszült helyzetben kritika elfogadása) számos elemből tevődik össze, alapjai jellemzően a családi szocializáció során kerülnek elsajátításra, melyeket az intézményes nevelés megerősít, kiegészít. Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett tanulók esetében – az eltérő fejlődésmenet következtében – hiányos vagy nem megfelelő lehet a szociális készségek készlete (különösen ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), vagy az ismételt rossz tapasztalatok és kudarcok következtében gátoltság, visszahúzódás (különösen tanulási zavarok esetén), esetleg a kritikai mérlegelés hiánya alakulhat ki, valamint a végrehajtó működések gyengesége miatt tartós jellemzője is lehet a fejlődésnek, ezért a pedagógiai figyelemnek fokozott mértékben ki kell terjednie ennek a kompetenciának a fejlesztésére. A kortárskapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához szükséges készségek fejlesztésével, a kapcsolatépítés facilitálásával/ösztönzésével lehetőség adódik a szociális viselkedéselemek fejlesztésére, gyakorlására. Lényeges az érintett tanulók kimozdítása az esetleges passzivitásból, az iskolai életben való aktív részvétel támogatása. Támogatni kell a tanulóban a felelősségvállalást, a gondoskodást, a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, a kockázatvállalást, a konfliktushelyzetekben az asszertivitásra támaszkodó konfrontációt is.

4.1.7. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az esztétikai átélés élménye és a művészi önkifejezés lehetősége az érintett tanulók rezilienciáját (a nehézségekhez való rugalmas és adaptív alkalmazkodáshoz szükséges készségek) és rekreációját egyaránt támogatja. Így a kreatív tevékenységekbe történő aktív bekapcsolódás lehetősége elengedhetetlen eszköz a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében.

4.1.8. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében hangsúlyos szerepe van az iskolák pályaorientációs tevékenységének, hogy a tanulók és szüleik megismerjék a továbbtanulási, szakmatanulási opciókat, a felvételi rendszerben adható többlettámogatási, méltányossági lehetőségeket. Kellő figyelmet kell fordítani a sikerorientáltság, az innovációs készség kialakítására.

4.2. Egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Az egyes tanulási területekre vonatkozó tanulási célok elérését, a fejlesztésre fordított időt, a tananyag adaptálásának módszereit nem lehet egységesen az egyéb pszichés fejlődési zavarra vonatkoztatni. Az érintett tanulócsoport heterogenitása miatt lényeges megismerni a tanuló problémájának természetét, mélységét, az információfeldolgozás sajátosságait s az egyéni szükségleteket. A Magyar nyelv és irodalom, a Matematika, az Idegen nyelv, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási területek fejlesztési feladatainak megvalósítása kíván nagyobb figyelmet. Az egyéb pszichés fejlődési zavar típusától, súlyosságától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé. Ugyanakkor minden tanulási terület (tantárgy) esetében fontos:

- a tantervi adaptáció;
- az éppen szükséges és elégséges módosítás és támogatás;
- a támogató pedagógiai környezet;
- a tananyagot úgy kell megtervezni és felépíteni, hogy az befogadható legyen a tanulók számára, illeszkedjen előzetes tudásukhoz, érdeklődésükhöz, aktiválja a tanulók kognitív sémáit;
- módszertani sokrétűség;
- differenciált rétegmunka;
- segédeszköz használata, pl. laptop, számológép, szoftveres támogatás;
- multiperspektivitás: egy probléma több szempontból való megközelítése, különböző alkalmazási példák behozása a tanulási folyamatba;
- önhatékonyság érzésének megtapasztaltatása, valamint az önirányítás lehetőségének biztosítása;
- a tanulási stratégia kialakítása mellett az egyéni tanulási stílus megismerése, figyelembevétele;
- multiszenzorialitás: a tanulók számára a minél több érzékszerv bevonását igénylő tanulás, valamint a motoros tapasztalatszerzés fontossága. A tanulás során a lehető legtöbb érzékelési tapasztalat megszerzésének biztosítása a cél, melyhez a konkrét tárgyak, applikációk, infokommunikációs eszközök, modellek bevonása szükséges;
- hozzáférhetőség biztosítása: itt egyrészt a fizikai akadályok leküzdése fontos, látja-e, hallja-e minden gyermek a pedagógust, a demonstrációt, hozzáfér-e a különböző szemléltetőeszközökhöz (van-e belőlük elég). Az ún. nyitott polcok, sarkok, illetve az ezeken elhelyezett, a tanulás aktuális tematikájához illeszkedő könyvek, eszközök, modellek szintén növelik a hozzáférhetőséget. Ugyanilyen jelentőségű a tananyagokhoz való hozzáférhetőség is. Minden tanuló számára hozzáférhető-e az órán feldolgozandó szöveg, vagy van-e olyan

tanuló, akinek a számára nagyobb méretű, illetve adaptált szövegverzióra van szükség, mely akár hosszúságában, akár a fogalomhasználatában eltér az eredetileg használttól.

4.2.1. Magyar nyelv és irodalom

A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén kiemelten fontos.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése szükséges a dekódolás tanítása előtt. Az olvasás, írás kognitív bázisképességeinek megalapozása elengedhetetlen előfeltétele az olvasástanulás megkezdésének. A szódekódolás tanítása, a betű-hang asszociációk kialakítása kellő módszertani tudatossággal és a gyermek haladásához igazított idői ütemezéssel történjen!

A grafomotoros ügyetlenség gyakran okoz technikai értelemben nehézséget az írástanulás során, a lassú írástempó mellett a nehezen olvasható vagy olvashatatlan íráskép is jellemző lehet. Éppen ezért lényeges, hogy a késleltetett, elnyújtott írástanítást grafomotoros alapozás előzze meg, a finommotoros tevékenységek számtalan lehetőségét kiaknázva. Az íráskép zavarában érintett gyermekeknél a szépírás, külalak és füzetvezetés értékelése a rendezettségre való törekvés és a gyermek képességeinek, önmagához mért haladásának figyelembevételével történjen! Hasonlóképp az olvasás és szövegértés értékelésekor is az önmagához mért fejlődést figyelembe vevő fejlesztő értékelés kerüljön előtérbe! Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésére, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére (pl. házi feladatok, beadandók nyomtatott vagy elektronikus formában való leadására), folyóírás helyett nyomtatott betűvel való írás jóváhagyására.

Az olvasás gördülékenységének, fluenciájának elősegítése szükséges változatos szövegek páros, közös, paralel, ill. váltott hangos olvasásával.

A tanulási zavarral és figyelemzavarral küzdő tanulóknál szükséges lehet a szöveg adaptálása (nagyobb, eltérő színű betűk, a szöveg egyszerűsített, rövidített verziójának elkészítése). A szövegértés fejlesztése elősegíti a mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, majd az azokkal való tovább dolgozást, tovább gondolkodást.

Amennyiben a szövegfeldolgozás is érintett, különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás. Érdemes a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez és érdeklődéséhez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg) hangsúlyos. A mentális lexikon és az ahhoz történő hozzáférés, a fogalomalkotás folyamatos fejlesztése kiemelt feladat.

4.2.2. Matematika

A matematika területén az érintett tanulók heterogenitása miatt nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló esetén pont ezen a területen jelentkezik a gyermek kiemelkedő képessége, tehetsége, miközben súlyos olvasási zavarral küzd. Más esetben a matematikai képességek érintettsége olyannyira jelentős, hogy szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszköz-használat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata (szükség esetén más tanórákon is, pl. fizika, kémia, történelem, természettudomány). Ajánlott lehet ezeken a tanórákon – a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – a képletek, esetleg definíciók számonkérése (pl. a megfelelő nyelvi, emlékezeti kompetenciákra támaszkodva), illetve szükség esetén bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés biztosítása.

Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége. A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén stb.) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális megerősítéssel kísérve. Rendkívül fontos az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara). A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az időbeli tájékozódás fejlesztésére és a szerialitásos feladatok gyakorlására.

A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének fontos eszköze, a szabályok, definíciók precíz elvárásának elkerülésével.

A kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

4.2.3. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

Az olvasás és szövegértés nehézsége hátráltathatja a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak megértését.

Az idővel kapcsolatos fogalmak, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. A gyenge verbális emlékezet miatt problémát jelenthet egyes gyermekeknél az évszámok precíz bevésése, az idegen szavak (történelmi személyek, helynevek, fogalmak) pontos memorizálása. A vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése segítheti ezen nehézségek minimalizálását. A nyelvi érintettség miatt bizonyos absztrakt fogalmak megértése

és használata is nehézséget jelenthet. Érdemes a tananyag-feldolgozás előtt fogalomlistát, ill. vázlatot adni a tanulóknak. A tanulás további támogatásához képek, az összefüggéseket szemléletesen ábrázoló gondolattérképek használata is kiemelt jelentőségű, magasabb szinten azok készítésének a megtanítása is célul tűzhető ki az önálló tanuláshoz.

Külön figyelmet kell fordítani a térképhasználat tanítására és gyakoroltatására, mivel a tanulók ezen csoportjának sok esetben nagy kihívást jelent az absztrakt ábrákon való tájékozódás. Ide tartozik a grafikonok, táblázatok, diagramok értelmezése is, melyek a történelmi, társadalomismereti tananyag szerves részét képezik, és elemzésük a tantárgyi követelményrendszerhez tartozik.

Fontos a gyakorlati bemutatás, illetve az ismeretek szituációs helyzetekben való kipróbálása, a dramatizálás, az érzelemdús, szubjektív elemeket megmozgató, a mindennapi tapasztalathoz köthető társadalmi feladatok szemléltetése, a tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a feladathelyzetbe. A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát, képes legyen esetlegesen a társadalmi folyamatok őt személyesen érintő részében véleményének megfogalmazására és az önképviseletre!

4.2.4. Erkölcs és etika

Csakúgy, mint a Történelem és állampolgári ismeretek tanulási terület esetében, a szövegértési és figyelmi nehézségek hátráltathatják az összefüggések megértését, a tanulságok generalizálását. Figyelmet kell fordítani a tanuló szükségleteihez igazodó szövegmennyiségre, tagolásra, a magyarázatok részletezettségére, a megértés ellenőrzésére. A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékosságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos az érintett tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyos, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

4.2.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományok gyakran az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók erősségei közé tartoznak, ez a terület különösen az ADHD-ban érintett gyerekek esetében a kíváncsiság, kreativitás és alkotó fantázia kiteljesedésének terepe lehet. A tanuló érdeklődése és figyelme könnyebben felkelthető és fenntartható, motoros aktivitása kevésbé kifejezett, amikor számára is motiváló tartalmak kerülnek átadásra. A Természettudományok tanulási terület a témák gazdagsága és sokszínűsége okán támogathatja a kiemelt fejlesztési célok megvalósítását.

Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak bevésésére, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértetésére. A kémia és fizika tantárgyak során elsősorban a szöveges, illetve számításos feladatok során szorulhatnak külön megsegítésre a számolási és/vagy olvasási zavarral küzdő tanulók, valamint a kísérletek, mérések kiemelt

figyelemkoncentrációt és pontosságot igényelnek, a szerialitás (sorrendiség) figyelembevételével, ami szintén nehezített feladat lehet.

4.2.6. Idegen nyelv

Fontos célkitűzés az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve az egyéb pszichés fejlődési zavar következtében érintett nyelvi funkciókat. A nyelvi zavar esetenként olyan súlyosságú, hogy szükségessé válhat a tanulót a tantárgy vagy tantárgyrész értékelése alól mentesíteni. Az élő idegen nyelv ismeretének jelentősége egyre erőteljesebb, így ezt a lehetőséget alapos mérlegelés, szakmai megfontolás után ajánlott biztosítani.

Az idegen nyelvek tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt. A tudásátadás során szükséges a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének vizuális támogatása, a párhuzamosan több csatornán történő szemléltetés. Javasolt a memoriterek kisebb részletekben valók kérdezése szóbeli beszámolók során.

Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos alkalmazásának elsajátítása a cél. Ennek során sok esetben méltányosan, az egyéni fejlődési lehetőségeket figyelembe véve kell megítélnünk a kiejtési és nyelvhelyességi kérdéseket; elsősorban a beszédbátorság elérése lehet a célunk. Az írásbeli kommunikáció használatát, a differenciált fejlesztés mellett, az IKT-alapú olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok is segíthetik.

4.2.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

A Művészetek tanulási területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.

Bizonyos tanulók a művészetek terén kimagasló képességgel bírnak. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben. Más gyermekeknél a grafomotoros ügyetlenség nehezítheti a kreatív alkotás kifejeződését.

4.2.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása lehet a tanulók erőssége. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet játszhat az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulóknál. A digitális technológia nyújtotta lehetőségek egyfelől kiemelt jelentőséggel bírnak a tudásterületek, tananyagok egyéni szükségletekre, preferenciákra szabásában, adaptálásában. Másrészt a sokszor jól működő algoritmikus, komputációs gondolkodás fejlesztésének eszközei is. Az életpálya-építés, pályaorientáció szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy

tanulásának. Fokozott jelentőséggel bír a hétköznapi életet, ismeretszerzést és -elsajátítást, valamint a tanulást könnyítő alkalmazások készségszintű használatának elsajátítása.

4.2.9. Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során javasolt a szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása, ill. azok elemeinek megvalósítása a tanórán, továbbá ajánlott a kiegészítő egészségügyi ellátáson belül gyógyúszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

4.3. Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első féléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiektől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

4.4. Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába került tanuló a megyei szintű pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságának szakértői véleménye alapján indokolt esetben adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése és minősítése alól mentességben részesülhet, továbbá többlet felkészülési idő, segédeszköz-használat biztosítható számára.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés alkalmazása is indokolt.

5. Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az állapotmegismerés fogalom gyógypedagógiai pszichodiagnosztikai tevékenységre utal. Átfogó – bio-pszicho-szociális – szemléletet képvisel, melynek keretében korszerű tesztekkel és vizsgáló eljárásokkal történik meg a keresztmetszeti kép és az élettörténet feltérképezése, a diagnózis megállapítása és a támogatási, fejlesztési terv elkészítését megalapozó javaslat kialakítása. A specifikus tanulási zavar, valamint a figyelem- és magatartásszabályozás zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel, melynek során a komorbiditások/társuló zavarok, fogyatékosságok megállapítását is szem előtt kell tartani. Az ADHD és a magatartásszabályozás zavarai alá tartozó diagnózisok megállapítása pszichiátriai szakorvosi kompetencia, melyet a szakértői vizsgálat felhasznál az SNI státusz megállapításához vagy kizárásához. A szakértői vélemények akkor tudnak valódi segítséget, támpontot nyújtani a pedagógusoknak, ha elkészítésük és értelmezésük valódi teammunkán alapul.

6. Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére. Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulása időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrzésre kerül a további célkitűzések megtervezését megelőzően, melyről a pedagógusnak szintén tájékoztatást kell kapnia. A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába. Ennek érdekében a diagnózisalkotás fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei

1. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékosság (enyhe intellektuális képességzavar) diagnosztizálása orvosi, gyógypedagógiai és pszichológiai feladat. Pszichodiagnosztikai vizsgálatokkal megállapítható a kognitív funkciók lassúbb/eltérő fejlődése, valamint az adaptív funkciók érintettsége. Az enyhe értelmi fogyatékos személyek fejlődése igen változatos attól függően, hogy milyen egyéb érzékszervi, motorikus, beszédfejlődési, viselkedési stb. rendellenességeket mutatnak, amelyek vagy oksági összefüggésben állnak az értelmi fogyatékossággal, vagy egyéb hatásokra alakulnak ki.

Az enyhe értelmi fogyatékosság sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltan, átfogóan és tartósan jelentkeznek. Különösen jellemző a kognitív funkciók, valamint a beszéd lassúbb fejlődése; a diszpraxiás (helytelen vagy kialakulatlan testséma, koordinálatlan mozgás eszközhasználatban) tünetek megjelenése; a figyelem-összpontosítás, a téri tájékozódás és a finommotorika nehézségei; a lassú feladatvégzés; a gyakori hibázás; az érdeklődés hiánya a kultúrtechnikák elsajátításával kapcsolatban és a viselkedési problémákban megmutatkozó szociális tanulás nehézségei. Ezek egyénenként változó mértékben és mindig egyedi kombinációban jelennek meg; a tanulási képesség különböző mértékű fejlődési zavarát mutatják, és akadályozzák az iskolai tanulás eredményességét. Mindezek következményei a középiskolás fiatal tanulási teljesítményében is megjelennek, ezért a nevelés-oktatás során még ekkor is figyelemmel kell lenni rájuk. Az enyhe értelmi fogyatékos emberek döntő többsége minimális támogatással képessé válik az önálló életvezetésre.

Már iskoláskor előtt tapasztalhatunk egyértelmű, fogalmi területen mutatkozó eltérést. Az iskoláskorú gyerekeknek nehézségeik vannak a kultúrtechnikák (pl. olvasás, írás, számolás, órahasználat, pénzhasználat) elsajátításában. Az absztrakt gondolkodás és a tervezés akadályozott, a gondolkodás inkább konkrét. Ez a konkrét (tárgyhoz kötött vagy képi szintű) gondolkodásmód befolyással van a feladatok megértésére az elsajátítás folyamatában és a visszacsatolás fázisában egyaránt. A szociális dimenzióban azt tapasztaljuk, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kommunikációja, beszéde és az általuk használt nyelv konkrétabb és éretlenebb, mint a hasonló életkorú társaiké. A gyermeknek nehézségei lehetnek a szociális jelzések megértésével, a játékszabályok betartásával, a barátságok kialakításával és fenntartásával. Az érzelem- és viselkedésszabályozás is nehezített. A praktikus dimenzióban, az öngondoskodásban az általános iskolás korú tanulók életkoruknak megfelelően funkcionálhatnak. Serdülőkorban segítséget igényelnek a komplexebb mindennapos tevékenységekhez, mint pl. bevásárlás, főzés, pénzügyek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a

stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbrendűségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékossághoz sok esetben társul más fogyatékossági típus is:

- hallássérülés,
- látássérülés,
- mozgáskorlátozottság,
- autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket.

2. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését ellátható gyógypedagógiai intézmény, iskolai osztály és/vagy a többi tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos iskolai osztályban együttnevelést biztosító befogadó iskola. A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető (amennyiben nincs az intézménynek saját státuszban lévő gyógypedagógusa):

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben (EGYMI) működő utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatoktól;
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől; valamint
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;
- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a

pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;

- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését" teszi lehetővé;
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a továbblépéshez;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolattérkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

Összességében véve a cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

3. Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

3.1. Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzékleti tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot. Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni. A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. Érdemes élni az előkészítő szakasz meghosszabbításával is. A nagyobb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tanulási tevékenységre készteti a tanulókat. A nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie.

3.2. Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni. A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

4. A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

4.1. Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

- Testi és lelki egészségre nevelés

  Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.

- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

  A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.

- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

  A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.

- Médiatudatosságra nevelés

  A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

- A tanulás tanítása, pályaorientáció

  Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori

sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.

- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

  Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértetésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai színtéren belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).

- A fenntarthatóság, környezettudatosság

  Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

4.2. Kiemelt kompetenciaterületek

A Nat-ban alapvető célként meghatározott kiemelt kompetenciaterületek fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók integrált (inkluzív) és a gyógypedagógiai intézményekben megvalósuló nevelési formáiban egyaránt fontos nevelési-oktatási elvárásként jelenik meg. Ennek biztosítása elengedhetetlen a társadalmi integráció szempontjából, s különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

4.2.0. Alapkompetenciák

Az alapkompetenciák teszik lehetővé a többi kompetenciaterület fejlesztését. Ezáltal a tanulók használható tudáshoz jutnak, ami kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is. Az írás, olvasás, számolás, a térben és időben való tájékozódás, valamint az IKT-eszközök alapszintű használata lehetővé teszi, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes legyen önálló ismeretszerzésre. Fontos a tanuló pozitív viszonyulásának kialakítása a feladatokhoz és az élethelyzetekhez. Ezen feltételek megteremtése az egész nevelési folyamaton végighúzódik.

4.2.1. A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció

(gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

4.2.2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet" funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra.

Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

4.2.3. A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

4.2.4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött

tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat.

Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

4.2.5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

4.2.6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

4.2.7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

4.3. Tanulási területek

4.3.1. Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.

b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése.

c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókincs bővítése.

d) A grafomotoros készségek fejlesztése.

e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció megerősítése:

- vizuális észlelés – jelfelismerés,
- akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
- a beszédmotoros észlelés fejlesztése.

f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.

g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.

h) A szövegösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.

i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközszintű használatra.

j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.

k) A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókincse bővül;

- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

4.3.2. Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.

b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.

c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.

d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.

e) Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.

f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.

g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.

h) A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.

i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.

j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.

k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzelt és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;

- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználattal (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

4.3.3. Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.

b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.

c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.

d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.

e) A kommunikációs képességek fejlesztése.

f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.

g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.

i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

4.3.4 Erkölcs és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önelfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kommunikációs képességek fejlesztése.

b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.

c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;
- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

4.3.5. Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.

b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.

c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.

d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.

e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.

f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.

h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.

i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.

j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.

k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.

l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;
- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;
- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;

- segítséggel alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

4.3.6. Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni. A nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátításra épül, amelynek során a tanulók bátorító nyelvi tapasztalatokra tesznek szert. Az idegen nyelv elsajátítása során a tanulók olyan nyelvi tevékenységekben vesznek részt, amelyek képességeiknek megfelelnek. A nyelvtanulási stratégiák között fontos szerep jut a játékos tevékenységeknek, az egyszerű élethelyzetek modellezésének, ismert helyzetek, tartalmak idegen nyelven történő értelmezésének. A nyelvórákon érdekes, az életből vett gyakorlati tartalom jelenik meg.

A tanuló és a pedagógus tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz, amelyet párhuzamosan használnak az idegen nyelvvel együtt. Az anyanyelv alkalmazása szükséges továbbá az idegen nyelv és az anyanyelv szókincsének, szórendjének, minimális nyelvtani ismereteinek magyarázatára, összehasonlítására. A nyelvtanulás középpontjában a motiváció fenntartása, a hallott szöveg (kérdés, utasítás, cselekvés stb.) megértése, fejlesztése áll.

Az írás és az olvasás kismértékben jelenik meg az idegen nyelv oktatása során, célja pusztán a hallottak megerősítése, támogatása. A tanulóban erősödő igény alapján azonban az írás-olvasás tanítása, fejlesztése kívánatos.

Az idegen nyelv tanulása nem önmagáért történik, hanem az idegen nyelvi környezetben alkalmazott elemi kommunikáció és kapcsolattartás érdekében, az egyszerű információk felfogása, megértése céljából. A sikeres nyelvtanulás érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a memóriastratégiák kialakítására, amelyek segítik a szótanulást, illetve a minimális nyelvtani ismeretek elsajátítását és alkalmazását.

Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A receptív nyelvi készségek közül a hallásészlelés fejlesztése, a produktív nyelvi készségek közül a beszédfejlesztés az idegennyelv-tanítás leghangsúlyosabb területe.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;
- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;

- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

4.3.7. Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.

b) Képzelet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.

c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.

d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.

e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.

f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.

g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.

h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.

i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.

j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.

k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;
- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;

- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását;
- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

4.3.8. Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanulása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Érzékszervi megismerések.

b) Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.

c) Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.

d) Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.

e) Csoportosítások, következtetések.

f) Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

g) A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.

h) A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.

i) Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.

j) Analízis, szintézis.

k) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.

l) A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.

m) A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.

n) Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.

o) A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.

p) A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.

q) Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

4.3.9. Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulóknál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkészséget, bátorítson mozgásos feladatok, gyakorlatok elvégzésére.

b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.

c) Fejlessze a mozgásos alaptechnikák elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.

d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.

e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.

f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.

g) A tartós figyelem, a fegyelmezett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.

h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinesztetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;
- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenciós és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;

- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akarati készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

5. Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz. A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában. A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhessenek, amely számukra a legoptimálisabb, illetve önmagukhoz képest érjék el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

- a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;
- az aktivizálhatóság;
- az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;
- az együttműködési képesség;
- a társas helyzet jellemzői.

Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

6. Értékelés (tanulási eredmény)

A szakértői bizottság a komplex diagnosztikát követően megállapítja a sajátos nevelési igényt, ezen belül az enyhe értelmi fogyatékosságot. Ezzel egyidőben – szükség esetén – javaslatot tesz egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alóli mentesítésre. A szakértői vélemény alapján az intézményvezető mentesítheti a tanulót az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, a gyakorlati képzést kivéve. A szülő kérésének megfelelően a szakértői vélemény alapján javasolja a szöveges értékelés és minősítés alkalmazását. A felmentés, mentesítés természetesen nem elsődleges cél.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. Az értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő értékelés pedagógiai célja, hogy

a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei a következők:

- az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;
- tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;
- a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;
- emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést.

A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők.

Nagyobb időközönként sor kerül minősítő, szummatív értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy a szummatív értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus és szummatív értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is.

Az ötfokú érdemjegy (osztályzat) skála alkalmazása − a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából − nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. A tapasztalatok azt támasztják alá, hogy az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges.

A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése. Fontos, hogy a tanuló a mérési-értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszközhasználat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

7. Állapotmegismerés, szakértői vélemény

A szakértői bizottság komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján szakértői véleményt készít. A szakértői vizsgálat a szülő kérelmére, illetve ha az eljárást nem a szülő kezdeményezi, a szülő egyetértésével indul. Amennyiben a megyei illetékességű szakértői bizottság a vizsgálat alapján sajátos nevelési igényt, ezen belül enyhe értelmi fogyatékosságot állapít meg, javaslatot tesz a tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A szakértői véleménynek tartalmaznia kell:

- az ellátás intézményes módjára vonatkozó javaslatot: külön- vagy együttnevelés, együttnevelés esetében részleges vagy teljes integráció;
- a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését;
- a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat;
- a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét;
- a kötelező felülvizsgálat idejét;
- a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatot; valamint
- tartalmazhatja a javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre.

8. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók mind a gyógypedagógiai, mind az együttnevelési folyamatban a kötelező tanórákon kívül részt vesznek egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozásokon.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket. A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során. A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel. Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a reálisan megfogalmazott rövid és középtávú célokat, ezek elérésének lépéseit, a tervezett eszközöket, valamint a fejlesztés lehetséges helyszíneit. Funkciója a segítségnyújtás tervezése, koordinálása és ellenőrzése. Az együttműködő partnerek előre meghatározott időnként – például havonta, háromhavonta – ellenőrzik, értékelik a végrehajtás eredményességét, az akadályozó tényezőket, és új fejlesztési célokat tűznek ki. A fejlesztendő területek mellett figyelni kell a tanuló erősségeire is, és ezeket a kiemelkedő képességeket is be kell építeni a tervbe, illetve a foglalkozásokba. Az EFT segít, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló életét támogató különböző szakemberek összehangolják tevékenységüket, tudásukat; tapasztalatuk mindenki számára hozzáférhetővé és hasznosíthatóvá váljon.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg.

A kéttanáros modell során egy többségi pedagógus és egy gyógypedagógus dolgozik együtt azért, hogy közösen irányítsanak egy heterogén összetételű osztályt. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon, közösen kell tervezniük, közösen kell tanítaniuk, és ezt követően közösen is kell értékelniük. A megfelelő együttműködéshez a következő feltételek szükségesek:

- egyértelmű és nyílt kommunikáció;
- az osztályterem és az eszközök közös használata;
- a tantermi folyamatok közös tervezése;
- a tanórák közös megtartása;
- az osztály vezetését, szervezését segítő szabályok;
- közös értékelési normák.

Helyi tanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára

1. Bevezetés

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára készült helyi tantervünk céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe vesszük a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A helyi tantervi rendszerünk az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időtávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

2. Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a helyi tantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

3. Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás e szakaszában a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az

alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – ajánlott egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységet tesz lehetővé a tanulók számára.
Az 1–2. évfolyamon a fő cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, az egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3–4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

4. Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés
E szakasz feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása

támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
Az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az azokban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Szociális attitűd kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagukra jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulásokat ismerik meg. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes

magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés
Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, élmények, történések, családi események feldolgozása. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásrautaltság tudatosítása.

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés
A testi fejlettségnek, adottságoknak megfelelő egészségtudatos táplálkozás, a mértéktelenség, mohóság elkerülése, az önkorlátozás gyakorlása. Tisztálkodási szokások napi ritmusának kialakítása.

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együttműködésre alapozott segítés és a segítéshatásainak megtapasztalása.

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek felé irányuló szociális attitűd, támogató, segítő magatartás kialakítását a tanulókban úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció
Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során a tanulók kipróbálhatják képességeiket.

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés
Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatása, nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, mérlegelő gondolkodás alapozása.

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, mérlegelő beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása
A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

5. Kulcskompetenciák

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötötten, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és

súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelés-oktatás ezen szakaszában idegen nyelv oktatása még nem történik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére helyeződik.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása. A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját

cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

6. Egységesség és differenciálás

Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Lehetőség szerint ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket. Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást. A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés. A differenciált tanulásszervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása, melyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a tananyag feldolgozásánál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történik.

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé.

Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszközegyüttesként kell megjelennie. A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az inkluzív nevelési szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek

a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik.

A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvési, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; az identitás és önismeret, mint szocializációs cél; párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, mérlegelés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás, mint tipikus tevékenységek; valamint a kíváncsiság, mint motiváció.

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam

7. Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Óraháló a NAT 2020 alapján 2020-tól felmenő rendszerben

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**

A szabadon tervezhető órakeret felhasználása:

- matematika 1-4. évfolyamon heti +1 óra
- magyar nyelv és irodalom 1-2. évfolyamon heti + 1 óra
- környezetismeret 3-4. évfolyamon heti + 1 óra

A megnövelt óraszámot a tananyag gyakorlására fordítjuk.
A tanuló szülője kérheti a nemzetiségi oktatásban való részvételét, ebben az esetben a nemzetiségi helyi tanterv rá is vonatkozik.

8. Magyar nyelv és irodalom tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

A magyar nemzeti kultúra alapja a magyar nyelv. Nyelvünk és kultúránk, benne irodalmunk a nemzeti identitásunk megteremtői, őrzői és alakítói. Az oktatásban a magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért kulcsszerepe van: ismereteket ad, készségeket, képességeket, gondolkodást fejleszt, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Az érzelmi nevelés egyik fontos eszköze. Az irodalmi alkotások nemcsak esztétikai teljesítmények, hanem közösséget és személyiséget formálnak, tehát jövőt alakító képességük is van. Nyelvünk és irodalmunk nemzeti identitásunk alapját képezik a maguk sajátos eszközeivel. Kultúránk a Kárpát- medencei magyarság kultúrája. A magyar irodalom a Kárpát-medencei magyarság irodalma. Nemcsak a magyar nyelv köti össze a magyar alkotókat és műveiket, hanem közös történelmünk, kulturális hagyományaink is, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a mérlegelő érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív- és passzívszókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Ajánlott magyar szerzők és művek 3-4. évfolyamon

- Arany János: *Őszbe csavarodott*
- Bartos Erika: *Maci a Holdon, Budapest*
- Csukás István: *Hideg szél fúj, Sün Balázs*
- Fazekas Anna: *Ősz, Télapó, Tél, Szüret*
- Gárdonyi Géza: *Gólyák, Cifra mese, Macskánk*
- Gryllus Vilmos: *Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő*
- József Attila: *Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter*
- Kányádi Sándor: *Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap*
- Lázár Ervin: *Öregapó madarai*
- Móra Ferenc: *Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király*
- Móricz Zsigmond: *Iciri-piciri, Kevélykereki, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehenek*
- Nemes Nagy Ágnes: *Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz*
- Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)*
- Szabó Lőrinc: *A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny*
- Tamkó Sirató Károly: *Mondjam még?*
- Varró Dániel: *Buszvezetők*
- Weöres Sándor: *Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nőll a dér, álom jár*
- Zelk Zoltán: *A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír*

Ajánlott európai szerzők és művek 3-4. évfolyamon

- Andersen: *A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró*
- Aesopus: *Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya*
- Grimm: *A csillagruha*
- La Fontaine: *A tücsök és a hangya*
- Richard Scarry: *Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?*
- Szutyejev: *Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni*

9. Matematika tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles körű tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett, sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszú távon használható tudásukat. A matematika spirális felépítésének megfelelően alsó tagozaton széles körű tárgyi tevékenységek alapozzák meg a változatos képi ábrázolásokat, amelyek szükségesek a későbbi absztrakcióhoz, és alkalmassá teszik a tanulókat a felső tagozaton, középiskolában megjelenő szimbolikus gondolkodásra.

A matematikatanítás további célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos neveléshez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás,

kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelésórák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A vizuális kultúra tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetenciák fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítéségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás,

fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

10. Digitális kultúra tantárgy szerepe 3-4. évfolyamon

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik. A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitálisadatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált

véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. A kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd", az „írott beszéd" formáit.

A digitális kultúra tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai, gondolkodási kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható.

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepciós hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analizáló, rendszerező képességük fejlesztése.

11. Környezetismeret tantárgy szerepe 3-4. évfolyamon

A Természettudomány és földrajz műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel. A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés. A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti

forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.
enyhe értelmi

12. Ének-zene tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain. Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a

zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az előzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását. Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncertpedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg. A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

„Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal. Erre az alapra épülhet olyan zenei műveltség, mely nemzeti, de lelket tár minden nép nagy alkotásainak. Értékmérőt is kap a népdallal, aki e századok csiszolta tökéletességhez méri, amit hall: nem tévesztik meg többé hamis bálványok..." (Kodály Zoltán)

13. Vizuális kultúra tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesedhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzéket, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulókban a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt

fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A vizuális kultúra tantárgy alkalmat kínál az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. A kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

14. Technika és tervezés tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségtartalom leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

A technika és tervezés tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhe értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömének átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, a türelem, a rendszeretet és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

15. Testnevelés tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

A testnevelés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompetenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetők. A tanulók természetes igényéből

fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadtéren, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezzük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőkifejtésre késztessék, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékossága iránt.

A testnevelés célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között a külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, az állóképesség, az ügyesség, a gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, a mozgástanulási, a mozgásszabályozó, a mozgásalkalmazkodó, az egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerőpiaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzferhatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

16. Etika tantárgy szerepe 1-4. évfolyamon

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti. Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése. A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítés, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készteti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre késztetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magában foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az etika tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etikaórákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi

nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a

rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

1. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 1. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze. A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően. A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

1.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása Beszédhallás, hallás utáni értés: 10 óra Beszédfejlettség: 30 óra Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 20 óra	**50+10**
Olvasás, az írott szöveg megértése Felkészülés az olvasásra : 20 óra Az olvasás jelrendszere: 60 óra Az írott szöveg megértése: 10 óra	**80+10**
Írás, szövegalkotás Írás jelrendszere: 70 óra	**70**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 11 óra Szavak jelentése, szókincs: 15 óra	**26**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi: 15 óra Epikus művek jellemzői: 11 óra	**26**
Szabadon tervezett: Témahét	**16**
ÉVES ÓRASZÁM	**288**

1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése.
- Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása.
- Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása.

- A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.
- A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).
- A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.
- Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása.
- Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédhallás, hallás utáni értés: 10 óra
  - Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése.
  - Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal.
  - Szájtérben való tájékozódás gyakorlása.
  - A hangok tiszta ejtésének gyakorlása.
  - A beszédhangok időtartamának érzékeltetése.
  - Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással.
  - Hang-, szótag- és szósor ismétlése.
  - Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása.
  - Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés).
  - Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése.
  - Rövid hallott szövegek megértése hallás után.
  - Szöveges kiejtési gyakorlatok.

- Beszédfejlettség: 30 óra
  - Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben.
  - Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez.
  - Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás).
  - A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással.
  - Saját élmények megfogalmazása.
  - Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése.
  - Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása.
  - Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása.
  - Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása.
  - A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is.
  - A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével.
  - Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben.

- Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése.
- A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban.
- Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.

- Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 20 óra
- Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás.
- Érzelmek kifejezése.
- Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel.
- Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása.
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése.
- Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése.
- Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás.
- Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.
- A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése.
- Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással. Szókincsbővítés.
- Értő olvasás fejlesztése.
- A néma olvasás elemi szintű kialakítása.
- Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.
- Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Felkészülés az olvasásra : 20 óra
- Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása.
- Képolvasási gyakorlatok végzése.
- A rész-egész viszonyának megtapasztalása.
- Szótagolás tapssal kísérve.
- Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása.
- Beszédhangok megkülönböztetése.

- Rövid-hosszú hangok differenciálása.
- Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása.
- Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése.
- A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése.
- Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése.
- Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése.
- Szövegtanulási technikák megismerése.
- Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.

Az olvasás jelrendszere: 60 óra

- Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.
- Hang és betű azonosítása.
- Betűk felismerése szavakban, szövegben.
- Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk).
- Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása.
- Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.
- Hang és betű azonosítása.
- Szótagok, szavak olvasása szótagoló, ill. szóképes formában.
- Hangos olvasás gyakorlása.

Az írott szöveg megértése: 10 óra

- Tájékozódás a tankönyvben.
- Tájékozódás a szövegben.
- Információk kiemelése.
- A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel.
- Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése.
- Mondatok kiegészítése képek segítségével.
- Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása.
- Cím, szereplők, események megbeszélése.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással).
- Tartalom elmondása.
- A történet dramatizálása.
- Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése.
- Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése.
- Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával.
- A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.

Fogalmak: Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett,

között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.

Írás, szövegalkotás: 70 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai

- Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása.
- Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése.
- Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása.
- Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés.
- Az írás funkciójának megismertetése.
- Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás.
- Az íráskészség megalapozása.
- Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés.
- Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása.
- Az eszközszintű írás előkészítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az írás jelrendszere: 70 óra
- Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása.
- Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal.
- Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása.
- Tájékozódás vonalközben.
- Nagymozgások, kismozgások végzése.
- Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.
- A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása.
- Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás.
- Sorkövetés, sorváltási tevékenység.
- Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása.
- Írott kisbetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása.
- Írott kisbetűk összekapcsolása.
- Betűk írása tollbamondással.
- Írásjelek írása, alkalmazása.
- Szavak írása másolással.
- Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése.
- Szószerkezetek írása másolással.
- Önellenőrzés irányítással.
- Hibajavítás segítséggel.

Fogalmak: Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal,

kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kisbetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 26 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése.
- Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése.
- Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok).
- Helyes beszédhangsúly kialakítása.
- A nyelvhasználat alapozása.
- Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése.
- Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése.
- Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok).
- Helyes beszédhangsúly kialakítása.
- A nyelvhasználat alapozása.
- A helyesírási készség megalapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 11 óra
  - Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása:
  - Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás).
  - Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez.
  - Nyelvi mintakövetés beszédben.
  - Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.

- Szavak jelentése, szókincs: 15 óra
  - Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.
- Hang, betű, szótag, szó
  - A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban.
  - Betűk válogatása, csoportosítása.
  - Szavak hangokra bontása.
  - Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük.
  - Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.

Fogalmak: Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése.
- Szabálytudat megerősítése.
- Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása.
- Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése.
- Szövegértő képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi: 15 óra
  - Mesehallgatás.
  - Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása.
  - Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása.
  - Rövid mesék olvasása.
- Epikus művek jellemzői: 11 óra
  - Szereplők, helyszín kiemelése irányítással.
  - Cselekmény megfogalmazása segítséggel.
  - Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.

Fogalmak: Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 16 óra

Minimum követelmények:

A tanuló

- beszédlégzése és artikulációja megfelelő
- megérti az egyszerű nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál
- használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés
- figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra
- segítséggel, majd önállóan szöveghűen felidéz néhány könnyen tanulható, rövidebb verset, mondókát, versrészletet, prózai vagy dramatikus szöveget, szövegrészletet
- biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét

- képes szótagolvasásra, szóolvasásra, mondatolvasásra,
- két-három mondatból álló szöveg megértéséről szóban tanúbizonyságot mutat
- saját tempójában elsajátította az anyanyelvi írás jelrendszerét
- egyéni sajátosságaihoz mérten olvashatóan ír - törekszik a rendezett írásképre, esztétikus füzetvezetésre
- helyesen másolja le a kijelölt szavakat, szószerkezeteket és mondatokat
- javítsa helysírási hibáit tanítói segítséggel
- értse a szöveg, a mondat, a szó, a hang kifejezéseket, használja ezeket a gyakorlatban

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 1. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömének megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti. A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

2.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika - Halmazok:Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság): 15 óra - Matematikai logika: Igaz-hamis állítások: 10 óra - Kombinatorika: Kombinatorikai feladatok: 5 óra	**20+10**
Számelmélet, algebra - Számok: 15 óra - Műveletek: 35 óra - Számelméleti ismeretek: 20 óra	**70**
Geometria – mérés - Térbeli, síkbeli helyzetek: 20 óra - Síkbeli alakzatok: 16 óra - Mérés:10 óra	**30+16**
Függvények, az analízis elemei - Relációk: 12 óra - Sorozatok: 9 óra - Függvények: 3 óra	**24**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása.
- Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok:Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság): 15 óra
- Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával.
- Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval.
- Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján.
- Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.

- Matematikai logika*:* Igaz-hamis állítások:10 óra
  - Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.

- Kombinatorika: Kombinatorikai feladatok: 5 óra
  - Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.

Fogalmak: Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.

Számelmélet, algebra 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai

- Mennyiségi állandóság kialakítása.
- A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben..
- Tájékozódás a számegyenesen.
- Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva.
- Szövegértés, szövegalkotás alapozása.
- Analógiás gondolkodás értelmezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenysége:

- Számok: 15 óra
  - Számköri ismeretek a 10-es számkörben. Határozott és határozatlan halmazok alkotása
  - Halmazok számossága. Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással.
  - Mennyiségek kirakása játékpénzzel.
  - Számfogalom megerősítése a 10-es számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.
  - Sorszámok, sorszámnevek. Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.
  - Számok írása, olvasása 10-ig. Számok bontása. Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése. Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.
  - Számok viszonyítása, rendezése. Relációs jel. Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és
  - Számegyenes. Számszomszédok. Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egy- és kétjegyű számok értelmezése.
  - Számtulajdonságok. Helyi érték. Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése.

- Műveletek: 35 óra
  - Műveleti jelek (+, –, =, <, >). Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése.

Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel. Matematikai művelethez történetek alkotása.

- Fejben számolás. Fejben számolás 10-es számkörben. Szóbeli összeadás, kivonás. Kerek tízesekhez egyjegyűek adása. Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele. Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.
- Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.
- Egyszerű szöveges feladatok. Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel. Matematikai műveletekhez történet alkotása.

- Számelméleti ismeretek. Páros-páratlan számok: 20 óra
- Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.

Fogalmak: Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.

Geometria – mérés 46 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése.
- Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel.
- Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása.
- Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Térbeli, síkbeli helyzetek: 20 óra
- Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.
- Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.

- Síkbeli alakzatok: 16 óra
- Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.

- Mérés:10 óra
- Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel.

- Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel.
- Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel.
- Tömeg mérése és összehasonlítása.

Fogalmak: Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyszó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.

Függvények, az analízis elemei 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása.
- A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Relációk: 12 óra
  - Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése.
  - Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).

- Sorozatok: 9 óra
  - Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.).
  - Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése.

- Függvények: 3 óra
  - Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján.
  - Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával).
  - Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz.
  - Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.

Fogalmak: Összefüggés, ellentétes viszonyszó, sorozat, hozzárendelés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

- Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján.
- Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata.
- Biztos számfogalom 10-es számkörben.
- Jártasság 10-es számkörben.
- Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten.
- Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.

- Alkotás síkban.
- Síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása.
- A tanult síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása.
- Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről.
- Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben.
- Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Ének-zene 1. évfolyam

A szakasz oktató-nevelő munkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonnyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközrendszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei reprodukció - ÉNEKLÉS 20 óra - GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG 15 óra	**35**

Zenei befogadás BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra ZENEHALLGATÁS 18 óra	**33**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

3.2. Tantárgyi bontás

Zenei reprodukció 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése.
- Ritmushangszeres megszólaltatások, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel.
- Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel.
- A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel.
- Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése.
- A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése.
- Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése.
- Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS 20 óra
  - Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására.
  - Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására.
  - Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG 15 óra
  - A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján.
  - A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján.
  - Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban.
  - Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.
  - Dallam írása vershez, adott ritmushoz.
  - Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban.
  - Énekes rögtönzések kialakítása.

Fogalmak: Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.

Zenei befogadás 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
- A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- A dallamhallás képességének erősítése.
- Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között.
- Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól.
- Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.
- Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása.
- A hangzás különbségeinek megfigyelése.
- Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra
  - A hallott részletek elemzése, megbeszélése.
  - Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan.
  - Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.

- ZENEHALLGATÁS 18 óra
  - A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése.
  - Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.
  - Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése.
  - A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.

Fogalmak: Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése.
- Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése.
- Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése.
- Képesség az örömteli zenélésre.

- Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.
- A közös zenélés szabályainak betartása.
- Dallamok éneklése a kották segítségével.
- A zenei hallás és a zenei memória fejlődése.
- A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között.
- Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése.
- Aktív befogadás, érzelmi átélés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Vizuális kultúra 1. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömüket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák - A vonal: 6 óra - A folt: 6 óra - A szín: 4 óra - Forma és nagyság: 2 óra - Síkforma: 2 óra	**20**

Kifejezés, képzőművészet Alkotótevékenység:10 óra Befogadás – alkotás: 5óra	**15**
Vizuális kommunikáció 10 óra Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 5 óra	**10**
Tárgy- és környezetkultúra 23 óra Befogadó tevékenység: 10 óra Alkotótevékenység: 13 óra	**23**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.
- Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A vonal: 6 óra
  - A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése.
  - A vonal mint a mozgás kifejezője.
  - A vonal mint formaképző elem.

- A folt: 6 óra
  - A folt keletkezése.
  - A folt változtathatósága.

- A szín: 4 óra
  - Szín, színritmusok alapszínekkel.

- Forma és nagyság 2 óra
  - Forma és nagyság
  - Természeti formák ritmusa.

- Síkforma: 2 óra
- Szabályos és szabálytalan síkformák.
- Formaredukciók.

Fogalmak: Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma.

Kifejezés, képzőművészet 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése.
- Képességfejlesztési fókuszok: képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotótevékenység:10 óra
- Évszakok hangulatának kifejezése.
- Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei.
- Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez.
- Színhangulat kifejezése foltképzéssel.
- Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény,
- hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat
- kifejezése természetes formák felhasználásával.

- Befogadás – alkotás: 5óra
- Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.
- Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból.
- Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal.

Fogalmak: Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.

Vizuális kommunikáció 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.

- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos jártasság kialakítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra
  - Nonverbális kommunikációs eszközök.
  - A vizuális hatáskeltés eszközei.
  - Egyszerű jelzések, piktogramok.

- Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 5 óra
  - Tárgyas napirend.
  - Rajzos naprend.
  - Egyszerű piktogramok.

Fogalmak: Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.

Tárgy- és környezetkultúra 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában.
- A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Befogadó tevékenység: 10 óra
  - Élettér – természeti és épített környezet
  - Az épített környezet esztétikuma.
  - Az épített környezet védelme.
  - Környezettudatosság.

- Alkotótevékenység: 13 óra
  - Tárgyak alkotása, díszítése. Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.

Fogalmak: Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes:

- az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,
- a lendületes kézmozgás kivitelezésére,
- a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára,
- a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére,
- egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére,
- bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez,
- a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére,
- a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására,
- társaival való kooperációra a közös alkotás során,
- családábrázolás értelmezésére,
- egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,
- térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére,
- munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni,
- tudatosan változtatni az alkotás nagyságát,
- utánzással egyszerű formákat készíteni,
- esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, saját alkotása feletti örömre.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Technika és tervezés 1. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítésének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályaorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése a kommunikációs kompetenciák fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Önkiszolgálás: 6 óra Tisztálkodás: 6 óra Közlekedés: 3 óra	**15**
Anyagok alakítása Képlékeny anyagok alakítása: 3 óra Papírmunkák: 5 óra Manipuláció fonallal, zsineggel: 3 óra Természetes anyagok: 2 óra	**13**
Háztartás, gazdálkodás, életmód Egészség, betegség:2 óra Egészséges életmód kialakítása: 4 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

5.2. Tantárgyi bontás

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása.
- Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önkiszolgálás: 6 óra
  - Igény a rendezett külső megjelenésre.
  - Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása.
  - Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata.
  - Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása.
  - Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.

- Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás): 6 óra
  - Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése.
  - Helyes fogápolás.

- Közlekedés: 3 óra
  - Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése).

Fogalmak: Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!

Anyagok alakítása 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Képlékeny anyagok alakítása: 3 óra
  - Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.

- Papírmunkák: 5 óra
  - A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése.
  - Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.

- Manipuláció fonallal, zsineggel: 3 óra
  - Formakövetés, formaalakítás, fűzés.

- Természetes anyagok: 2 óra
  - Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.

Fogalmak: Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics.

Háztartás, gazdálkodás, életmód 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére.
- Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egészség, betegség:2 óra
  - Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése.

- Egészséges életmód kialakítása: 4 óra
  - A rendszeres mozgás szükségességének felismerése.
  - A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés.
  - Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).

Fogalmak: Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal.
- Kulturált, szabályos étkezés.
- A közvetlen környezet rendben tartása.
- A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása.

- A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata.
- A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján.
- Anyagok alakításánál az alaptechnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata.
- A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Testnevelés és sport 1. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékosság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Gimnasztika:15 óra Torna: 20 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Testséma tudatosítását szolgáló játékok: 15 óra Atlétikai elemek: 8 óra Torna: 12 óra	**35**
Játék Futó és fogójátékok: 10 óra Énekes és mondókás körjátékok: 10 óra Sor- és váltóversenyek: 10 óra Labdajátékok, versenyek: 10 óra	**40**

Versenyzés Futó és ugróversenyek: 15 óra Labdás versenyek: 15 óra	**30**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok: 10 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra	**20**
Tánc Mozgás-narráció: 5 óra Tematikus mozgások: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

6.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
- A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Egészséges testi fejlődés támogatása.
- Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- A motoros képességek fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Gimnasztika:15 óra
  - Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.
  - Törzshajlítások előre-hátra.
  - Szökdelések.

- Torna: 20 óra
  - Egyszerű kéziszer-gyakorlatok.

- Bordásfal-gyakorlatok.
- Lábgyakorlatok.
- Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok.
- Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.
- Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.

Fogalmak: Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése.
- A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével.
- Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése.
- Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása.
- Szenzoros integráció fejlesztése.
- Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testséma tudatosítását szolgáló játékok: 15 óra

- Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással.
- Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel.
- Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján.
- Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával.
- Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.

- Atlétikai elemek: 8 óra

- Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával.

- Kötetlen futások.
- Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva.
- Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).

Torna: 12 óra

- Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok.
- Támaszok tornazsámoly alkalmazásával.
- Tornapadon járás, fordulatok.
- Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn.
- Gyertya kartámasszal.
- Testsúly megtartása támaszban karhajlítással.
- Négykézláb járás.
- Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás.
- Tarkóállás segítséggel.
- Függeszkedés bordásfalon
- Egyensúly gyakorlatok.
- Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon.
- Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés.
- Kötélugrás.
- Helyből és rövid rohammal távolugrás.
- Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.

Fogalmak: Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, lengetés.

Játék 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.
- Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés.
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Képességfejlesztési fókuszok: társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó és fogójátékok: 10 óra
- Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója.
- Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója

- Énekes és mondókás körjátékok: 10 óra
- Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.
- Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása.
- Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben.

- Sor- és váltóversenyek: 10 óra
- Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül.

- Labdajátékok, versenyek: 10 óra
- Gurítások, dobások célba, irányba,
- Feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással.
- Páros labdázás.
- Érkező labda megfogása és továbbadása társnak.
- Labdaátvétel.
- Labdavezetés.
- Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).

Fogalmak: Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.

Versenyzés 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- A sportoló mint példakép megjelenítése.
- Képességfejlesztési fókuszok: mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó és ugróversenyek: 15 óra
- Sorversenyek
- Váltóversenyek
- Futóverseny
- Ugróiskola

- Labdás versenyek: 15 óra
- Labdavezetési verseny
- Kidobó játék
- Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny

Fogalmak: Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása.
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása.
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testi-lelki higiéné: 5 óra
  - Testi-lelki higiéné
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése

- Természetben űzhető sportok: 10 óra
  - Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók.
  - Túra – balesetvédelem: kullancsveszély

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra
- Testtartásjavító gyakorlatok.
- Preventív és korrigáló feladatok megoldása

- **Fogalmak:** Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.

- **Tánc 10 óra**
- **A témakör nevelési-fejlesztési céljai:**

- A mozgásnyelv megalapozása.
- Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése.
- Térbeli alkalmazkodás javítása.
- Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése.
- Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.
- Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása.
- Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.
- A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése.
- Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.
- Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- Muzikalitás fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Mozgás-narráció: 5 óra
  - Mozgásos dramatikus játékok
  - Kézjátékok

- Tematikus mozgások: 5 óra
  - Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése.

Fogalmak: Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- az alapvető biztonsági szabályok betartására,
- testrészei megnevezésére,
- testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére,
- szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel),
- a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- a tanult játékok nevének felismerésére,
- empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait,

- az alapvető higiénés követelmények betartására,
- a mozgás és játék élvezetére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Etika 1. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkori alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Az én világom - Ki vagyok én?: 6 óra	**6**
Társaim – Ők és én - Társas kapcsolataim:3 óra - Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel: 3 óra	**6**

Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek Közösségeim: 4 óra Családom: 6 óra	**10**
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség Lakóközösség, amelyben élek: 6 óra	**6**
A környező világ Jó és rossz: 4 óra Növények és állatok környezetünkben: 2 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Az én világom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása.
- Egészséges önértékelés megalapozása.
- Szűkebb környezet megismerése.
- Szociális és környezeti érzékenység alakítása.

Fejlesztési ismeretek

- Ki vagyok én?: 6 óra
  - Személyes adataim .
  - Külső jegyeim. Belső tulajdonságaim.
  - Kedvenceim.
  - Élettörténetem.

Fogalmak: Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Társaim – Ők és én 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése.
- Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése.
- Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek

- Társas kapcsolataim:3 óra
  - családi-rokoni kapcsolataim,
  - ki az ismerősöm, ki a barátom;

- iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal;
- kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben;
- hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.

- Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel: 3 óra
- gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;
- a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak;
- felnőttek, társak udvarias megszólítása;
- a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai;

Fogalmak: Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása.
- Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása.
- Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés.
- Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése.

Fejlesztési ismeretek:

- Közösségeim: 4 óra
- milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most;
- milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül.

- Családom: 6 óra
- kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz;
- kapcsolat a családtagokkal;
- a családi együttlét örömei;
- helyem a családban;
- segítség és munkamegosztás a családban;
- gyermekkori élményeim;
- ünnepek és hagyományok a családban;
- otthoni szabadidős tevékenységek.

Fogalmak: Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai.

- A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése.
- Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése.

Fejlesztési ismeretek:

- Lakóközösség, amelyben élek: 6 óra

- lakóhelyem jellegzetességei;
- lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom;
- ki lakik az utcában, kik a szomszédaim;
- lakóhelyi környezetem hagyományai.

Fogalmak: Lakóhely, szomszéd, szokás, hagyomány.

A környező világ 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése.
- A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.

Fejlesztési ismeretek:

- Jó és rossz: 4 óra
- történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos).

- Növények és állatok környezetünkben: 2 óra
- növények szerepe életünkben;
- állatok szerepe környezetünkben;
- növények ápolása, állatok gondozása; mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.

Fogalmak: Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.
- A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.
- Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.
- Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.
- Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.
- Különbséget tesz mese és valóság között.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze. A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően. A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása ↙ Beszédhallás, hallás utáni értés: 7 óra ↙ Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 20 óra	**27**

Olvasás, az írott szöveg megértése - Az olvasás jelrendszere: 30 óra - Az írott szöveg megértése: 70 óra	**91+9**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése - Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi: 15 óra - Epikus művek jellemzői: 5 óra - Lírai alkotások jellemzői: 3 óra - Báb- és drámajátékok jellemzői: 3 óra	**26**
Szabadon tervezett: Témahét	**9**
ÉVES ÓRASZÁM	**162**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása: 27 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése.
- Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása.
- Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása.
- A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.
- A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).
- A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.
- Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása.
- Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédhallás, hallás utáni értés: 7 óra
  - Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése.
  - Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal.
  - Szájtérben való tájékozódás gyakorlása.
  - A hangok tiszta ejtésének gyakorlása.
  - A beszédhangok időtartamának érzékeltetése.
  - Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással.
  - Hang-, szótag- és szósor ismétlése.
  - Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása.
  - Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés).

- Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése.
- Rövid hallott szövegek megértése hallás után.
- Szöveges kiejtési gyakorlatok.

- Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 20 óra
- Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás.
- Érzelmek kifejezése.
- Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel.
- Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása.
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.
- Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése.
- Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése.
- Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás.
- Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.
- A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése.
- Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással. Szókincsbővítés.
- Értő olvasás fejlesztése.
- A néma olvasás elemi szintű kialakítása.
- Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.
- Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az olvasás jelrendszere: 30 óra
- Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.
- Hang és betű azonosítása.
- Betűk felismerése szavakban, szövegben.
- Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk).
- Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása.

- Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában.
- Hangos olvasás gyakorlása.
- Törekvés a szöveghű olvasásra.
- Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.

- Az írott szöveg megértése: 70 óra
- Tájékozódás a tankönyvben.
- Tájékozódás a szövegben.
- Az adatok visszakeresése.
- Információk kiemelése.
- A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel.
- Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése.
- Mondatok kiegészítése képek segítségével.
- Mondatok hangos és néma olvasása.
- Rövid szöveg hangos és néma olvasása.
- Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása.
- Cím, szereplők, események megbeszélése.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással).
- Tartalom elmondása.
- A történet dramatizálása.
- Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése.
- Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése.
- Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával.
- A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.

Fogalmak: Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése.
- Szabálytudat megerősítése.
- Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása.
- Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése.
- Szövegértő képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi: 15 óra
- Mesehallgatás.
- Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása.
- Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása.
- Rövid mesék olvasása.

- Epikus művek jellemzői: 5 óra
- Szereplők, helyszín kiemelése irányítással.
- Cselekmény megfogalmazása segítséggel.
- Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.

- Lírai alkotások jellemzői: 3 óra
- Vers, versszak felismerése.

- Báb- és drámajátékok jellemzői: 3 óra
- A mesék cselekményének eljátszása.

Fogalmak: Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 9 óra

Minimum követelmények:

A tanuló

- Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés.
- Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.
- A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással.
- Szókincs gyarapodása.
- Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában.
- Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése.
- Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba.
- Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése.
- Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével).
- A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása.
- Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában.
- Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése.

- A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása - Beszédhallás, hallás utáni értés: 10 óra - Beszédfejlettség: 13 óra	**23**
Írás, szövegalkotás - Az írás jelrendszere: 71 óra	**60+11**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről - Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 5 óra - Szavak jelentése, szókincs: 6 óra - Hang, betű, szótag, szó: 5 óra - Modalitás szerinti mondatfajták: 10 óra	**26**
Szabadon tervezett: Témahét	**7**
ÉVES ÓRASZÁM	**126**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 23 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése.
- Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása.
- Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása.
- A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.
- A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).
- A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.
- Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása.
- Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.

- Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédhallás, hallás utáni értés: 10 óra
  - Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal.
  - A hangok tiszta ejtésének gyakorlása.
  - A beszédhangok időtartamának érzékeltetése.
  - Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással.
  - Hang-, szótag- és szósor ismétlése.
  - Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés).
  - Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése.
  - Rövid hallott szövegek megértése hallás után.
  - Szöveges kiejtési gyakorlatok.

- Beszédfejlettség: 13 óra
  - Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben.
  - Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez.
  - Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás).
  - A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással.
  - Saját élmények megfogalmazása.
  - Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése.
  - Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása.
  - Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása.
  - Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása.
  - A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is.
  - A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével.
  - Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben.
  - Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése.
  - A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban.
  - Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.

Írás, szövegalkotás 71 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása.
- Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése.
- Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása.
- Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés.
- Az írás funkciójának megismertetése.
- Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás.
- Az íráskészség megalapozása.
- Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés.
- Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása.
- Az eszközszintű írás előkészítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az írás jelrendszere: 71 óra
- Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása.
- Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal.
- Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása.
- Tájékozódás vonalközben.
- Nagymozgások, kismozgások végzése.
- Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.
- A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása.
- Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás.
- Sorkövetés, sorváltási tevékenység.
- Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása.
- Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása.
- Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása.
- Betűk írása tollbamondással.
- Írásjelek írása, alkalmazása.
- Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből.
- Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése.
- Szószerkezetek írása másolással, tollbamondással és emlékezetből.
- Nagybetűk alkalmazása nevek írása során.
- Mondatkezdő nagybetű használata.
- Önellenőrzés irányítással.
- Hibajavítás segítséggel.

Fogalmak: Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 26 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése.
- Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése.
- Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok).
- Helyes beszédhangsúly kialakítása.
- A nyelvhasználat alapozása.
- A kis- és a nagybetűk használata.
- A helyesírási készség megalapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 5 óra
  - Saját élmények egyszerű megfogalmazása.
  - Nyelvi mintakövetés beszédben.

- Szavak jelentése, szókincs: 6 óra
  - Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.

- Hang, betű, szótag, szó: 5 óra
  - A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban.
  - Betűk válogatása, csoportosítása.
  - Szavak hangokra bontása.
  - Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük.
  - Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.

- Modalitás szerinti mondatfajták: 10 óra
  - Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.
  - Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek
  - Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál.
  - Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással.
  - Mondatvégi írásjelek alkalmazása.
  - Nagybetűk használata mondatkezdésnél, nevek írásánál.

Fogalmak: Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 7 óra

Minimum követelmények:

- Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés.
- Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.

- A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással.
- Szókincs gyarapodása.
- Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában.
- Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése.
- Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba.
- Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése.
- A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása.
- Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása.
- Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3-4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből.
- Az írott nagybetűk. alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után.
- Rendezett, olvasható íráskép.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 2. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömének megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti. A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív

és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

2.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika Halmazok:Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság): 10 óra Matematikai logika: Igaz-hamis állítások:5 óra Kombinatorika: Kombinatorikai feladatok: 5 óra	**10+10**
Számelmélet, algebra Számok: 10 óra Műveletek: 45 óra Számelméleti ismeretek. Páros-páratlan számok: 11 óra	**66**
Geometria – mérés Térbeli, síkbeli helyzetek: 10 óra Síkbeli alakzatok: 10 óra Térbeli alakzatok: 20 óra Mérés:10 óra	**50**
Függvények, az analízis elemei Relációk: 12 óra Sorozatok: 10 óra Függvények: 12 óra	**18+16**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása.
- Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok:Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság): 10 óra
  - Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával.
  - Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval.
  - Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján.
  - Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.

- Matematikai logika*:* Igaz-hamis állítások:5 óra
  - Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.

- Kombinatorika: Kombinatorikai feladatok: 5 óra
  - Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.

Fogalmak: Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.

Számelmélet, algebra 66 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai

- Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 20-as számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével.
- Tájékozódás a számegyenesen.
- Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva.
- Szövegértés, szövegalkotás alapozása.
- Analógiás gondolkodás értelmezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenysége:

- <u>Számok:10óra</u>
  - Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).
  - Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással.
  - Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.
  - Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.
  - Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben.
  - Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése.
  - Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.
  - Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.
  - Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen,

számszomszédok megállapítása.
- Egy- és kétjegyű számok értelmezése.
- Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján.
- Számok tulajdonságainak megnevezése.
- Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.

- Műveletek: 45 óra
- Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata.
- Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel.
- A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel.
- Matematikai művelethez történetek alkotása.
- Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználattal 20-as számkörben.
- Kerek tízesekhez egyjegyűek adása.
- Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele.
- Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.
- A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.
- Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel.
- Matematikai műveletekhez történet alkotása.

- Számelméleti ismeretek. Páros-páratlan számok: 11 óra
- Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.

Fogalmak: Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.

Geometria – mérés 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése.
- Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel.
- Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása.
- Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Térbeli, síkbeli helyzetek: 10 óra
- Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.
  Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.

- Síkbeli alakzatok: 10 óra
- Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.

- Térbeli alakzatok: 20 óra
- Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása.
- Építés szabadon és minta alapján.
- Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.

- Mérés:10 óra
- Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel.
- Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel.
- Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel.
- Tömeg mérése és összehasonlítása.
- Mérőeszközök megismerése.
- Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése.
- Mérés szabványmértékegységekkel.
- Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).

Fogalmak: Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyszó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.

Függvények, az analízis elemei 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása.
- A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Relációk: 12 óra
- Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése.
- Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).

- Sorozatok: 10 óra
- Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.).
- Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése.

- Függvények: 12 óra
- Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján.

- Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával).
- Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz.
- Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.

Fogalmak: Összefüggés, ellentétes viszonyszó, sorozat, hozzárendelés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

- Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján.
- Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata.
- Biztos számfogalom 10-es számkörben.
- Jártasság 20-as számkörben.
- Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközhasználattal.
- Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.
- Alkotás térben, síkban.
- Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása.
- A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása.
- Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről.
- Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben.
- Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Ének-zene 2. évfolyam

A szakasz oktató-nevelő munkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonnyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközrendszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret

megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei reprodukció - ÉNEKLÉS 20 óra - GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG 10 óra - FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS 8 óra	**38**
Zenei befogadás - BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra - ZENEHALLGATÁS 15 óra	**30**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

3.2. Tantárgyi bontás

Zenei reprodukció 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel.
- Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel.
- A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel.
- Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése.
- Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében.
- A kottaírás és -olvasás elemi szintjének kialakítása.
- A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése.

- Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése.
- Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés.
- Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 20 óra
  - Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására.
  - Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására.
  - Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
  - Ritmuskíséretes éneklés.

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra
  - A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján.
  - A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján.
  - Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban.
  - Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.
  - Dallam írása vershez, adott ritmushoz.
  - Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban.
  - Énekes rögtönzések kialakítása.

- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 8 óra
  - Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén.
  - A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban.
  - Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.

Fogalmak: Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak.
Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, -jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.

Zenei befogadás 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
- A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- A dallamhallás képességének erősítése.
- Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között.
- Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól.
- Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.

- Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása.
- A hangzás különbségeinek megfigyelése.
- Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra
  - A hallott részletek elemzése, megbeszélése.
  - Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan.
  - Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban. Alapritmusok,
  - ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról.

- ZENEHALLGATÁS 15 óra
  - A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése.
  - Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.
  - Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése.
  - A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.

Fogalmak: Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése.
- Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése.
- Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése.
- Képesség az örömteli zenélésre.
- Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.
- A közös zenélés szabályainak betartása.
- Dallamok éneklése a kották segítségével.
- A zenei hallás és a zenei memória fejlődése.
- A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között.
- Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése.
- Aktív befogadás, érzelmi átélés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Vizuális kultúra 2. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömüket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák A folt: 6 óra Forma és nagyság : 2 óra Síkforma, térforma: 7 óra	**15**
Kifejezés, képzőművészet Alkotótevékenység:10 óra Befogadás – alkotás: 10 óra	**20**
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 8 óra	**13**
Tárgy- és környezetkultúra Befogadó tevékenység: 8 óra Alkotótevékenység: 10 óra Befogadás-alkotás: 2 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 15 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.
- Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése.
Képi elemek komponált megjelenítése.
Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.

- A folt: 6 óra
  - A folt keletkezése.
  - A folt változtathatósága.

- Forma és nagyság : 2 óra
  - Forma és nagyság
  - Természeti formák ritmusa.
  - Mesterséges formák megfigyelése.

- Síkforma, térforma: 7 óra
  - Szabályos és szabálytalan síkformák.
  - Szabályos és szabálytalan térformák.
  - Sík és térformákból alkotott ritmusok.
  - Formaredukciók.

Fogalmak: Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.

Kifejezés, képzőművészet 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése.
- Képességfejlesztési fókuszok: képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség

– tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotótevékenység:10 óra
- Évszakok hangulatának kifejezése.
- Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei.
- Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez.
- Színhangulat kifejezése foltképzéssel.
- Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.

- Befogadás – alkotás: 10 óra
- Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.
- Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból.
- Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal.

Fogalmak: Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.

Vizuális kommunikáció 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.

- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos jártasság kialakítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra
- Nonverbális kommunikációs eszközök.
- A vizuális hatáskeltés eszközei.
- Egyszerű jelzések, piktogramok.
- Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége.

- Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 8 óra

- Tárgyas napirend.
- Rajzos naprend.
- Egyszerű piktogramok.
- Fotók.

Fogalmak: Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.

Tárgy- és környezetkultúra 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában.
- A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Befogadó tevékenység: 8 óra
  - Élettér – természeti és épített környezet
  - Az épített környezet esztétikuma.
  - Az épített környezet védelme.
  - Környezettudatosság.

- Alkotótevékenység: 10 óra Tárgyak
  - alkotása, díszítése. Tárgykészítés
  - természeti formákból. Tárgykészítés
  - papírból.
  - Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.

- Befogadás-alkotás: 2 óra
  - Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.

Fogalmak: Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes:

- az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,
- a lendületes kézmozgás kivitelezésére,
- a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára,
- a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére,
- egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére,
- bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez,
- a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére,
- a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására,
- társaival való kooperációra a közös alkotás során,
- családábrázolás értelmezésére,
- egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,
- térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére,
- munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni,
- tudatosan változtatni az alkotás nagyságát,
- utánzással egyszerű formákat készíteni,
- esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, saját alkotása feletti örömre.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Technika és tervezés 2. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítésének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályaorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése a kommunikációs kompetenciák fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Önkiszolgálás: 6 óra Tisztálkodás: 6 óra Közlekedés: 3 óra	**15**
Anyagok alakítása Képlékeny anyagok alakítása: 2 óra Manipuláció fonallal, zsineggel: 3 óra Papírmunkák: 3 óra Modellezés: 2 óra Természetes anyagok: 2 óra	**12**
Háztartás, gazdálkodás, életmód Egészség, betegség: 3 óra Egészséges életmód kialakítása: 4 óra	**7**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

5.2. Tantárgyi bontás

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása.
- Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önkiszolgálás: 6 óra
- Igény a rendezett külső megjelenésre.

- Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása.
- Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata.
- Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása.
- Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.

- Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás): 6 óra
- Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése.
- Helyes fogápolás.

- Közlekedés: 3 óra
- Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése).

Fogalmak: Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!

Anyagok alakítása 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Képlékeny anyagok alakítása: 2 óra
- Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.

- Papírmunkák: 3 óra
- A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése.
- Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.

- Manipuláció fonallal, zsineggel: 3 óra
- Formakövetés, formaalakítás, fűzés.

- Modellezés: 2 óra
- Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján.
- Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján.

- Természetes anyagok: 2 óra
- Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.

Fogalmak: Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.

Háztartás, gazdálkodás, életmód 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére.
- Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egészség, betegség: 3 óra
- Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése.

- Egészséges életmód kialakítása: 4 óra
- A rendszeres mozgás szükségességének felismerése.
- A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés.
- Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).
- Napirend összeállítása.

Fogalmak: Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, napirend, rendszeres, kerülendő étel, ital.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal.
- Kulturált, szabályos étkezés.
- A közvetlen környezet rendben tartása.
- A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása.
- A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata.
- A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján.
- Anyagok alakításánál az alaptechnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata.

- A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.
- Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Testnevelés és sport 2. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékosság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség - Gimnasztika:15 óra - Torna: 20 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás - Testséma tudatosítását szolgáló játékok: 5 óra - Atlétikai elemek: 15 óra - Torna: 15 óra	**35**
Játék - Futó és fogójátékok: 10 óra - Énekes és mondókás körjátékok: 10 óra - Sor- és váltóversenyek: 10 óra - Labdajátékok, versenyek: 10 óra	**40**
Versenyzés - Futó és ugróversenyek: 15 óra	**30**

Labdás versenyek: 15 óra	
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok: 10 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra	**20**
Tánc Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra Tematikus mozgások: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

6.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
- A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Egészséges testi fejlődés támogatása.
- Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- A motoros képességek fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Gimnasztika:15 óra

  - Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.
  - Törzshajlítások előre-hátra.
  - Szökdelések.

- Torna: 20 óra

  - Egyszerű kéziszer-gyakorlatok.
  - Bordásfal-gyakorlatok.
  - Lábgyakorlatok.
  - Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok.

- Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.
- Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.

Fogalmak: Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 35 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése.
- A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével.
- Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése.
- Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása.
- Szenzoros integráció fejlesztése.
- Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testséma tudatosítását szolgáló játékok: 5 óra

  - Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással.
  - Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel.
  - Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján.
  - Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával.
  - Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.

- Atlétikai elemek: 15 óra

  - Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján.
  - Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával.
  - Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú.
  - Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok.
  - Kötetlen futások.

- Rövid, gyors futások.
- Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).
- Állórajt.
- Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva.
- Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).

- Torna: 15 óra

- Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok.
- Támaszok tornazsámoly alkalmazásával.
- Guruló átfordulás.
- Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás).
- Tornapadon járás, fordulatok.
- Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn.
- Gyertya kartámasszal.
- Testsúly megtartása támaszban karhajlítással.
- Négykézláb járás.
- Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás.
- Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel.
- Tarkóállás segítséggel.
- Függeszkedés bordásfalon és kötélen.
- Gyűrűn hintázás.
- Egyensúly gyakorlatok.
- Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon.
- Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés.
- Kötélugrás.
- Helyből és rövid rohammal távolugrás.
- Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.

Fogalmak: Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés.

Játék 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.
- Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés.
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Képességfejlesztési fókuszok: társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó és fogójátékok: 10 óra
- Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója.
- Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója

- Énekes és mondókás körjátékok: 10 óra
- Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.
- Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása.
- Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben.

- Sor- és váltóversenyek: 10 óra
- Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül.

- Labdajátékok, versenyek: 10 óra
- Gurítások, dobások célba, irányba,
- Feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással.
- Páros labdázás.
- Érkező labda megfogása és továbbadása társnak.
- Labdaátvétel.
- Labdavezetés.
- Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).

Fogalmak: Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.

Versenyzés 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- A sportoló mint példakép megjelenítése.
- Képességfejlesztési fókuszok: mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó és ugróversenyek: 15 óra
- Sorversenyek
- Váltóversenyek
- Futóverseny
- Ugróiskola
- Labdás versenyek: 15 óra
- Labdavezetési verseny

- Kidobó játék
- Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny

Fogalmak: Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása.
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása.
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testi-lelki higiéné: 5 óra
  - Testi-lelki higiéné
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése

- Természetben űzhető sportok: 10 óra
  - Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók.
  - Túra – balesetvédelem: kullancsveszély

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra
- Testtartásjavító gyakorlatok.
- Preventív és korrigáló feladatok megoldása

- **Fogalmak:** Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.

- **Tánc 10 óra**
- **A témakör nevelési-fejlesztési céljai:**
- A mozgásnyelv megalapozása.
- Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése.
- Térbeli alkalmazkodás javítása.
- Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése.
- Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.
- Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása.
- Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.
- A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése.
- Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.
- Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- Muzikalitás fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tematikus mozgások: 5 óra
  - Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése.

- Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra
  - Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.

Fogalmak: Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- az alapvető biztonsági szabályok betartására,
- testrészei megnevezésére,
- testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére,

- szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/ vagy segítséggel),
- a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására,
- a tanult játékok nevének felismerésére,
- empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait,
- az alapvető higiénés követelmények betartására,
- a mozgás és játék élvezetére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Etika 2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkori alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Az én világom Ki vagyok én?: 6 óra	**6**
Társaim – Ők és én Társas kapcsolataim: 2 óra Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel: 4 óra	**6**
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek Közösségeim: 4 óra Családom: 2 óra Napirendem: 4 óra	**10**
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség Lakóközösség, amelyben élek: 4 óra Más lakóhelyek és azok szokásai: 2 óra	**6**
A környező világ Jó és rossz: 4 óra Növények és állatok környezetünkben: 2 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Az én világom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása.
- Egészséges önértékelés megalapozása.
- Szűkebb környezet megismerése.
- Szociális és környezeti érzékenység alakítása.

Fejlesztési ismeretek

- Ki vagyok én?: 6 óra
  - Személyes adataim .
  - Külső jegyeim. Belső tulajdonságaim.
  - Kedvenceim.
  - Élettörténetem.

Fogalmak: Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Társaim – Ők és én 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése.

- Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése.
- Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek

- Társas kapcsolataim: 2 óra
  - családi-rokoni kapcsolataim,
  - hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.
  - ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom;

- Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel: 4 óra
  - gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;
  - a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak;
  - felnőttek, társak udvarias megszólítása;
  - a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai;
  - segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől;
  - helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.

Fogalmak: Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása.
- Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása.
- Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés.
- Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése.

Fejlesztési ismeretek:

- Közösségeim: 4 óra
  - milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most;
  - milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül.

- Családom: 2 óra
  - kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz;
  - kapcsolat a családtagokkal;
  - a családi együttlét örömei;
  - helyem a családban;
  - segítség és munkamegosztás a családban;
  - gyermekkori élményeim;
  - ünnepek és hagyományok a családban;
  - otthoni szabadidős tevékenységek.

- Napirendem: 4 óra
  - egy napom otthon;
  - milyen feladataim vannak otthon;
  - egy napom az iskolában;
  - milyen feladataim vannak az iskolában;

hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).

Fogalmak: Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai.

- A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése.
- Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése.
- A különböző településfajták jellegzetességei.

Fejlesztési ismeretek:

- Lakóközösség, amelyben élek: 4 óra
  - lakóhelyem jellegzetességei;
  - lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom;
  - ki lakik az utcában, kik a szomszédaim;
  - lakóhelyi környezetem hagyományai.

- Más lakóhelyek és azok szokásai: 2 óra
  - lakóhelyemtől távoli helyek.

Fogalmak: Lakóhely, szomszéd, szokás, hagyomány.

A környező világ 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése.
- A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.

Fejlesztési ismeretek:

- Jó és rossz: 4 óra
  - történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos).

- Növények és állatok környezetünkben: 2 óra
  - növények szerepe életünkben;
  - állatok szerepe környezetünkben;
  - növények ápolása, állatok gondozása; mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.

Fogalmak: Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.
- A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.
- Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.
- Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.
- Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.
- Különbséget tesz mese és valóság között.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 3. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, az együttérzés, a segítőkészség, az önkéntes feladatvállalás, a felelősségvállalás, a tisztelet, a kötelességtudat, az önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a mérlegelő érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önérvényesítést. Fejleszti a mérlegelő gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

A kommunikációs kompetenciák alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelése, a tapasztalásé, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenységé a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jutassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása Beszédhallás, hallás utáni értés: 6 óra Beszédfejlettség: 6 óra Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 10 óra	**22**
Olvasás, az írott szöveg megértése Az olvasás jelrendszere: 20 óra Az írott szöveg megértése: 35óra	**55**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése Klasszikus magyar és európai, kortárs magyar szerzők művei: 10 óra Epikus művek jellemzői: 5 óra Lírai alkotások: 5 óra	**20**
Írás, szövegalkotás	**5**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése.
- Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata.
- A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre.
- Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban.
- Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése.
- A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.
- Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése.
- Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása.
- Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.
- Empátia, szociális készségek formálása.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédhallás, hallás utáni értés: 6 óra
  - Helyes beszédlégzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során.
  - Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban.
  - Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése.
  - Mondatfonetikai gyakorlatok végzése.
  - Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás.
  - Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.
  - Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe.
  - Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten.

- Beszédfejlettség: 6 óra
  - Saját és közösségi élmények megfogalmazása.
  - Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.
  - Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok.
  - Az iskolai életben előforduló események megbeszélése.
  - Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).
  - Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata.
  - Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.

- Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.
- Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során.
- Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében.
- Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték).
- Önismereti gyakorlatok.
- A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.

- Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 10 óra
- Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan).
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.
- Verstanulás.
- Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása.
- Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 55 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése.
- Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.
- A kifejező olvasás képességének fejlesztése.
- Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés.
- Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával.
- Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az olvasás jelrendszere: 20 óra
- Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával.
- Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál.
- Mondatok hangos és néma olvasása.
- Szövegek hangos és néma olvasása.
- Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra.

- Tájékozódás a szövegben.

- Az írott szöveg megértése: 35 óra
- Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése.
- Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése.
- Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.
- Tanulság megfogalmazása segítséggel.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, mondatok és képek egyeztetése, szereplők tulajdonságainak felismerése, mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása.
- Dramatizálás.
- Versolvasás, verstanulás.
- Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén.
- Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása.
- Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése.

Fogalmak: Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése.
- Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése.
- Szóbeli szövegalkotás fejlesztése.
- Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása.
- Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése.
- Az olvasás örömének és a mű élvezetének megtapasztaltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Klasszikus magyar és európai, kortárs magyar szerzők művei: 10 óra
- Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása.
- Népi játékok eljátszása.
- Találós kérdések olvasása.
- Magyar és más népek meséinek olvasása.
- Gyermekversek olvasása.
- Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása.
- Elbeszélések közös és önálló olvasása.
- Könyvtárlátogatás.

- Epikus művek jellemzői: 5 óra
- Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása.

- A történet idejének és helyszínének azonosítása.
- Történet főszereplőinek azonosítása.
- Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.

- Lírai alkotások: 5 óra
- Versek hangos és néma olvasása.
- A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése.
- A vers versszakokra bontása.

Fogalmak: Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.

Szövegalkotás írásban 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.
- Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.
- Rész és egész megfigyelése.
- Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.
- Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése.
- Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással.
- Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése.
- Önellenőrzés képességének szokássá alakítása.
- Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

- Szövegalkotás írásban: 5 óra
- Címadás.
- Meghívó megfogalmazása, megírása.
- Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában.

Fogalmak: Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete.
- A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása.
- Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban.
- A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben.
- Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően.
- Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása.
- A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása.
- Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel.
- Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás.
- Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása - Beszédfejlettség: 20 óra	**20**
Írás, szövegalkotás - Az írás jelrendszere: 20 óra - Szövegalkotás írásban: 30 óra	**50**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről - Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 5 óra - Szavak jelentése, szókincs: 5 óra - Szófajok: 8 óra - Modalitás szerinti mondatfajták: 5 óra - Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek: 9 óra	**32**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre.
- A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.
- Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése.
- Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása.
- Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.
- Empátia, szociális készségek formálása.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédfejlettség: 20 óra
- Saját és közösségi élmények megfogalmazása.
- Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.
- Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok.
- Az iskolai életben előforduló események megbeszélése.
- Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).
- Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata.
- Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.
- Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.
- Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során.
- Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében.
- Címadási gyakorlatok.
- Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték).
- Önismereti gyakorlatok.
- Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása.
- A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.
- Különböző magatartásformák elemzése, értékelése.
- Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.

Írás, szövegalkotás 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.

- Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.
- Rész és egész megfigyelése.
- Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.
- Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése.
- Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással.
- Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése.
- Önellenőrzés képességének szokássá alakítása.
- Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az írás jelrendszere: 20 óra Az
- írástechnika gyakorlása. Segédvonal
- nélküli füzet használata.
- Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben.
- Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról).
- Írásjelek alkalmazása.
- Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során.
- Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása.
- Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése.
- Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.

- Szövegalkotás írásban: 30 óra

- Szavak gyűjtése és írása.
- Mondatok kiegészítése.
- Mondatbefejezés.
- Mondatalkotás.

Fogalmak: Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása.
- A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése.
- A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással.
- A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 5 óra

- Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, társas nyelvi magatartási formák alkalmazása.
- Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben.
- Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.

- Szavak jelentése, szókincs: 5 óra
- Szavak csoportosítása jelentésük szerint: rokon értelmű szavak, több jelentésű szavak, azonos alakú szavak.

- Szófajok: 8 óra
- Szavak csoportosítása: kérdések alapján; jelentés szerint.

- Modalitás szerinti mondatfajták: 5 óra
- Mondatfajták: közlés, kérdés, felismerése olvasott szövegekben

- Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek: 9 óra
- Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után.
- A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben.
- A szóvégi -ó, -ő jelölésének gyakorlása megadott szókészletben.
- Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint.
- A teljes ábécé, betűrend ismerete.
- A mondat szavakra tagolása.

Fogalmak: Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly.
- A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben.
- Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása.
- A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása.
- Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel.
- Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról.
- A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással.
- Az írott nagybetűk alkalmazása.
- Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.

- Önellenőrzés, hibajavítás.
- Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 3. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a szerkesztőeszközök használatának során is. A sérülésekből, fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.

A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

2.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika - Halmazok: 3 óra - Matematikai logika: 4 óra	**7**

Számelmélet, algebra Számok: 10 óra Műveletek: 60 óra Számelméleti ismeretek: 10 óra	**70+10**
Geometria – mérés Síkbeli alakzatok: 5 óra Transzformációk: 2 óra Mérés: 13 óra Kerület: 10 óra	**20+10**
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 8 óra Sorozatok: 11 óra	**11+8**
Szabadon tervezett: Témahét	**8**
ÉVES ÓRASZÁM	**144**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A társakkal való együttműködés segítése.
- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése.
- Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás).
- Matematikai fogalmak értelmezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 3 óra
  - Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása
  - Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés
  - Tulajdonságok jelölése
  - Tulajdonságok változásai

- Matematikai logika: 4 óra
  - Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról.
  - Állítások igazságának eldöntése.

Fogalmak: Nagyságbeli viszonyszó, tulajdonság, szín, forma.

Számelmélet, algebra 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök célszerű használata.
- Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése.
- Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással.
- Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenysége:

- Számok: 10 óra
  - Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása.
  - A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása.
  - Tízes csoportok alkotása.
  - Számok írása, olvasása, értelmezése.
  - Számok modellezése matematikai eszközökkel. Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben.
  - A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai
  - A helyiérték-táblázat szerkezete
  - Helyi érték, alaki érték, valódi érték
  - Viszonyítás
  - Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel.
  - Bontások lejegyzése.

- Műveletek: 60 óra
  - Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel
  - Összeadás, kivonás százas számkörben: kerek tízesek összeadása, kivonása, kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele,
  - Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás :A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák
  - A matematikai jelek: (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége
  - Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.

- Számelméleti ismeretek: 10 óra
  - A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira.
  - Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százas; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.

Geometria – mérés 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Érzékelés pontosságának fejlesztése.
- Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban.
- Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek).
- Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága).
- Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések.
- Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Síkbeli alakzatok: 5 óra
  - Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük.
  - Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel.
  - Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása.

- Transzformációk: 2 óra
  - Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben.
  - Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel.
  - Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással.

- Mérés: 13 óra
  - Hosszúság, űrtartalom, tömeg
  - Szabványmértékegységek
  - hosszúság (m, dm, cm)
  - űrtartalom (hl, l, dl)
  - tömeg (kg, dkg)
  - Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc
  - Pénz, forint

- Kerület: 10 óra
- Négyzet, téglalap kerülete
- Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel.
- Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján.

Fogalmak: Síkbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület.

Függvények, az analízis elemei 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés.
- Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása.
- Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése.
- Relációs szókincs használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 8 óra
  - Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében.
  - Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.

- Sorozatok: 11 óra
  - Szabályfelismerés, szabálykövetés

Fogalmak: Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 8 óra

Minimum követelmények:

- Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.
- Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása.
- Állítások igazságának eldöntése.
- Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben.
- Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok.
- Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten.
- Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével.
- Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. (2, 5, 10)
- A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése.
- A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete.
- A négyzet és a téglalap kerületének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel).
- A tanult mértékegységek ismerete, használata.
- Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése.
- Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Digitális kultúra 3. évfolyam

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Digitális eszközök használata - Interaktív kapcsolattartás eszközei: 1 óra - Balesetvédelmi és egészségügyi előírások: 1 óra - Használt alapfogalmak: 2 óra	**4**
Alkalmazói ismeretek - Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 7 óra	**7**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel - A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök: 2 óra - Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok: 12 óra	**14**
Infokommunikáció, információs társadalom - Információkeresés, információközlési rendszerek: 3 óra - Médiainformatika: 2 óra - Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai: 1 óra	**6**
Könyvtári technikák - Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos): 1 óra - A könyvtárhasználat szabályai: 2 óra	**3**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

3.2. Tantárgyi bontás

Digitális eszközök használata 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt.
- A használt alkalmazások kezelésének megismertetése.
- Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében.
- A tanulók informatikai szemléletének alapozása.
- Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Interaktív kapcsolattartás eszközei: 1 óra
- Alapvető digitális eszközök

- Balesetvédelmi és egészségügyi előírások: 1 óra
- Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével.

- Használt alapfogalmak: 2 óra
- A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei
- A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése.
- Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel.
- Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata.
- Adott informatikai eszközök kezelése.

Fogalmak: Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.

Alkalmazói ismeretek 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata.
- Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése.
- Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 7 óra
- Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.

Fogalmak: Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz

Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során.
- Jelek, szimbólumok értelmezése.
- Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök: 2 óra
- Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása.

- Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok: 12 óra
- Események képsorainak sorba rendezése.
- Képolvasás és beszéd pontos értelmezése.
- Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása.
- Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése.
- Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben.
- Problémamegoldás próbálkozással.

Fogalmak: Szimbólum, jel.

Infokommunikáció, információs társadalom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése.
- Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Információkeresés, információközlési rendszerek: 3 óra
- Gyermekeknek készített weblapok.
- Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken.
- Az alapvető eszközök használatának gyakorlása.
- Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása

- Médiainformatika: 2 óra
- Iskolai weboldal, blog.

- Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai: 1 óra
- A személyes adatok fogalma.
- Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.
- Válogatás, válogatás magyarázata.
- Személyes adatok fogalmának megismerése.
- Saját adataik megadása.
- Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.

Fogalmak: Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat.

Könyvtári technikák 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A könyvtár mint információforrás megismertetése.
- Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos): 1 óra
  - Képesújságok, képeskönyvek nézegetése.
  - Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek).
  - Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján.
- A könyvtárhasználat szabályai: 2 óra
  - Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása.
  - Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel.
  - Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.

Fogalmak: Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel.
- A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata.
- Próbálkozás a grafikus önkifejezésben.
- A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben.
- Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében.
- Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel.
- Több digitális segítő eszköz felismerése, használata segítséggel.
- Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel.
- Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban.
- Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.
- Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően.
- Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel.
- Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Környezetismeret 3. évfolyam

A természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

A környezetismeret tanítása során felkeltjük a tanulók érdeklődését közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelemvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

4.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Tájékozódás térben, időben - Tájékozódás az időben: 15 óra - Tájékozódás térben: 22 óra	**16+21**
Megfigyelés, mérés - Mérés: 2 óra - Az élettelen környezet megfigyelése: 3 óra - Az élő környezet megfigyelése: 4 óra	**8+1**
Az élettelen környezet kölcsönhatásai - Anyag: 2 óra - Kölcsönhatások: 2 óra - Változás: 4 óra	**5+3**
Életközösségek lakóhelyünk környezetében - A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság: 5 óra - A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek: 6 óra	**5+6**
Testünk, egészségünk	**0+3**

Az emberi test: 1 óra Magatartás: 2 óra	
Szabadon tervezett: Témahét	**2+2**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Tájékozódás térben, időben 37 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Tér, idő orientációs képesség fejlesztése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.
- Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése.
- Megfigyelőképesség fejlesztése.
- Feladattudat, szabálytudat erősítése.
- Szociális, együttműködő képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása.
- Elemi térképolvasás gyakorlása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tájékozódás az időben: 15 óra
  - Saját élettörténet a születéstől máig.
  - Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei.

- Tájékozódás térben: 22 óra A
  - lakóhely és környéke.
  - Irányok, távolság, hosszúság.
  - Fő világtájak, iránytű.
  - Magyarország domborzati térképe.
  - Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak).

Fogalmak: Mértékegység, térkép, élőhely

Megfigyelés, mérés 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.
- Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése.
- Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása.
- Szociális képesség fejlesztése.
- A kooperatív technikák alkalmazása.
- Információszerző eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Mérés: 2 óra
  - Mérőeszközök, mértékegységek.
  - Becslés, mérés.
  - Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom)
  - Anyagok és testek mérhető tulajdonságai
  - A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése.

- Az élettelen környezet megfigyelése: 3 óra
  - A környezet anyagai.
  - A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj).
  - Anyagformák és tulajdonságaik.
  - Az anyagok megmunkálhatósága.

- Az élő környezet megfigyelése: 4 óra
  - Termesztett növények.
  - Növénytermesztés, állattenyésztés.
  - Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás.
  - Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet).

Fogalmak: Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, nővények, állatok, életjelenségek.

Az élettelen környezet kölcsönhatásai 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerés módszereinek bővítése.
- A szociális, együttműködő képesség fejlesztése.
- Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése.
- Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése.
- A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyag: 2 óra
  - Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés.
  - Csoportosítás halmazállapotok szerint.
  - A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.

- Kölcsönhatások: 2 óra
  - Mágnes, vonzás, taszítás.
  - Mozgások.

- Változás: 4 óra
- Fizikai változások.
- Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás).
- Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban).
- Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben.
- Helyzet- és helyváltoztatás.

Fogalmak: Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak.

Életközösségek lakóhelyünk környezetében 11óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség fejlesztése.
- Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése.
- Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság: 5 óra
- Egészséges, gondozott környezet.
- A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása.
- Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.

- A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek: 6 óra
- Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok.
- Élőhely.
- Természetvédelem.

Fogalmak: Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.

Testünk, egészségünk 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.

- A motoros képességek fejlesztése.
- A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az emberi test: 1 óra
  - Testrészek és funkciójuk.
  - A mozgás szerepe az egészséges életmódban.
  - Játék, sport.

- Magatartás: 2 óra
  - Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében.
  - Viselkedések betegség esetén.
  - Viselkedés közösségekben.
  - A sérült embertársak segítése.
  - Önismeret.
  - Veszélyek a gyermekekre.

Fogalmak: Az emberi test részei, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, önismeret.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről.
- Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor.
- Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában.
- Adott szempontok szerint csoportosítás.
- Egyszerű összefüggések felismerése.
- Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén.
- Irányok, iránytű használata.
- Az idő mérése, mértékegysége.
- Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása.
- A sérült embertársak segítése.
- Társainak és saját testének védelme.
- Aktív részvétel a környezet óvásában.
- Energiatakarékosságra törekvés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Ének-zene 3. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei reprodukció ↙ ÉNEKLÉS 20 óra ↙ GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG 10 óra ↙ FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS 8 óra	**38**
Zenei befogadás ↙ BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra ↙ ZENEHALLGATÁS 15 óra	**30**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

5.2. Tantárgyi bontás

Zenei reprodukció 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése.
- Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása.
- Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.
- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.
- Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján.
- Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.

- A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával.
- A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával.
- A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése.
- A zenei fantázia fejlesztése.
- A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése.
- A kottaírás- és olvasás elemi szintjének megerősítése.
- A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai.
- Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése.
- Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése.
- Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés,
- érzelmi-akarati beállítódás.
- Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése.
- Összefüggések felismerése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 20 óra
  - Gyermekdalok, körjátékok
  - Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről
  - Párosító dalok
  - Virágénekek

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra
  - Énekes rögtönzések
  - Hangszeres rögtönzések
  - Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban

- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 8 óra
  - A négyes ütem
  - A hármas ütem
  - Újabb ritmusértékek
  - További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor

Fogalmak: Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor.

Zenei befogadás 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése.
- A belső hallás tudatosítása, erősítése.
- Ritmusok felismerése kottakép alapján.
- A dallamhallás képességének erősítése.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése.
- Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.
- Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése.
- A zenei memória fejlesztése.
- A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése.
- Auditív és motoros kapcsolat erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra
  - Hangok, hangzások
  - Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére
  - Történetek, érzések, élmények, hangulatok

- ZENEHALLGATÁS 15 óra
  - Környezetünk hangjai
  - Hangszerek hangzása, zenei hangok
  - Egyidejű hangzások
  - Kórusok hangzása

Fogalmak: Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés.
- Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.

- Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
- Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- Részvétel kánonéneklésben.
- Muzikalitás, zenei hallás fejlődése.
- A zenei kreativitás fejlődése.
- Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban.
- Az örömteli zenélés képességének átélése.
- Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása.
- A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével.
- Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett.
- Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén.
- A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése.
- A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- Dalok felismerése jellemző részleteik alapján.
- A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után.
- Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- Aktív befogadás, érzelmi átélés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Vizuális kultúra 3. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhe értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermekek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A vizuális kultúra tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási célzattal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák A vonal: 5 óra A folt: 5 óra A szín: 5 óra	**15**
Kifejezés, képzőművészet Alkotótevékenység:10 óra Befogadás – alkotás: 10 óra	**20**
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 8 óra	**13**
Tárgy- és környezetkultúra Befogadó tevékenység: 8 óra Alkotótevékenység: 10 óra Befogadás-alkotás: 2 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során.
- A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.
- A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A vonal: 5 óra
  - A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője.
  - A vonal, mint a folt határa

- A folt: 5 óra
  - Folt létrehozása különféle technikákkal.
  - Foltképzés ceruzával.

- A szín: 5 óra
  - Színkeverés.
  - Színritmusok.

Fogalmak: Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszén, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.

Kifejezés, képzőművészet 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotótevékenység:10 óra
  - Évszakok hangulatának kifejezése.
  - Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei.
  - Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez.
  - Színhangulat kifejezése foltképzéssel.
  - Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával.
  - Díszletfestés bábelőadáshoz.
  - Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben.

- Befogadás – alkotás: 10 óra
  - Saját élmények interpretációi
  - Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.
  - Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal.

Fogalmak: Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.

Vizuális kommunikáció 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.
- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.
- Térlátás fejlesztése.
- Rekonstrukciós képesség fejlesztése.
- Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 5 óra
  - Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”
  - Képolvasás.
  - Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet).
  - Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger).
  - Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok.

- Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 8 óra
  - Tárgyas napirend.
  - Rajzos naprend.
  - Egyszerű piktogramok.
  - Fotók.

Fogalmak: Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.

Tárgy- és környezetkultúra 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában.
- A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Befogadó tevékenység: 8 óra
  - Élettér – természeti és épített környezet
  - Az épített környezet esztétikuma.

- Az épített környezet védelme.
- Környezettudatosság.

- Alkotótevékenység: 10 óra Tárgyak
- alkotása, díszítése Tárgykészítés
- természeti formákból. Tárgykészítés
- agyagból. Tárgykészítés papírból.
- Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.

- Befogadás-alkotás: 2 óra
- Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.

Fogalmak: Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes:

- az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,
- a lendületes kézmozgás kivitelezésére,
- a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára,
- a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére,
- egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére,
- bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez,
- a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére,
- a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására,
- társaival való kooperációra a közös alkotás során,
- családábrázolás értelmezésére,
- egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,
- térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére,
- munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni,
- tudatosan változtatni az alkotás nagyságát,
- utánzással egyszerű formákat készíteni,
- esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat,
- saját alkotása feletti örömre.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Technika és tervezés 3. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők - Önkiszolgálás: 2 óra - Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás): 6 óra - Közlekedés: 2óra	**10**
Anyagok alakítása, modellezés - Fa megmunkálása: 3 óra - Varrás, vágás: 3 óra - Modellezés: 4 óra	**10**
Háztartás, gazdálkodás, életmód - Teendők betegség, baleset esetén: 6 óra - Egészséges életmód: 8 óra	**14**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása.
- A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése.
- A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása.
- A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önkiszolgálás: 2 óra
  - Igény a rendezett külső megjelenésre.
  - Az öltözék kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom).
  - Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).
  - Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).

- Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás): 6 óra
  - A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése.

- Közlekedés: 2óra
  - Tömegközlekedés
  - Tömegközlekedési illemszabályok

Fogalmak: Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök.

Anyagok alakítása, modellezés 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során.
- Finommozgások fejlesztése.
- Mérések pontos elvégzése.
- Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Fa megmunkálása: 3 óra
  - Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei.
  - Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)

- Varrás, vágás: 3 óra
- Tű balesetmentes használatának szabályai
- Vágóeszközök balesetmentes használata
- Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése

- Modellezés: 4 óra
- Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal).
- Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján.

Fogalmak: Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.

Háztartás, gazdálkodás, életmód 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében.
- Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Teendők betegség, baleset esetén: 6 óra
- Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték).
- Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.

- Egészséges életmód: 8 óra
- Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).

Fogalmak: Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése.
- A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése.
- Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata.

- Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése.
- Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás.
- Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból.
- Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással.
- Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése.
- Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Testnevelés és sport 3. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, a kondicionális és a koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Torna: 35 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Szenzomotoros koordináció: 2 óra Rendgyakorlatok: 5 óra Torna: 3 óra Atlétika: 7 óra Úszás: 18 óra	**35**
Játék Labdás játékok: 20 óra Futáson alapuló játékok: 15 óra Népi gyermekjátékok: 2 óra Küzdősportok elemei: 3 óra	**40**
Versenyzés Futó és ugróversenyek: 15 óra Labdás versenyek: 15 óra	**30**

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok: 10 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra	**20**
Tánc Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra Tematikus mozgások: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

8.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
- A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Egészséges testi fejlődés támogatása.
- Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- A motoros képességek fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Torna: 35 óra

- Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben.
- Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.
- Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban;
- Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez.
- Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás.
- Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt.
- Mellső fekvőtámasz.
- Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok
- Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal.
- Bordásfalgyakorlatok.

- Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások.
- Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.

Fogalmak: Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és - döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérkörzés, ugrókötél, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása.
- A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.
- Vízi biztonság megteremtése.
- Képességfejlesztési fókuszok: pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképesség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szenzomotoros koordináció: 2 óra
  - Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.

- Rendgyakorlatok: 5 óra
  - Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba.
  - Nyitódás, felzárkózás.
  - Testfordulatok helyben, ugrással.
  - Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.
  - Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.

- Torna: 3 óra
  - Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen.
  - Guruló átfordulás előre-hátra.

- Atlétika: 7 óra
  - Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal
  - Kötélugrás különféle fajtái

- Úszás: 18 óra
- Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés –felügyelettel.

Fogalmak: Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobbantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.

Játék 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.
- Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés.
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Képességfejlesztési fókuszok: társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 20 óra
- Dobó és elfogó játékok
- Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben
- Átadások helyben és mozgás közben
- Célba rúgó és célba dobó játékok
- Zsinórlabda és labdarúgás elemei

- Futáson alapuló játékok: 15 óra
- Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel
- Sor- és váltóversenyek

- Népi gyermekjátékok: 2 óra
- Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.

- Küzdősportok elemei: 3 óra
- Személyes és társas folyamatok megélése.
- A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata

Fogalmak: Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.

Versenyzés 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- A sportoló mint példakép megjelenítése.
- Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó, ugró és akadályversenyek: 15 óra
  - Sorversenyek
  - Váltóversenyek
  - Futóverseny
  - Ugróiskola
  - Kötélugrás-verseny

- Labdás versenyek: 15 óra
  - Kosárra dobó verseny
  - Labdavezetési verseny
  - Kidobójáték
  - Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek
  - Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny

Fogalmak: Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása.
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása.
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a

körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testi-lelki higiéné: 5 óra
- Testi-lelki higiéné
- Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése

- Természetben űzhető sportok: 10 óra
- Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi
- Kocogás
- Túra – balesetvédelem: kullancsveszély

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra
- Testtartásjavító gyakorlatok.
- Preventív és korrigáló feladatok megoldása

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.

Tánc 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A mozgásnyelv megalapozása.
- Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése.
- Térbeli alkalmazkodás javítása.
- Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése.
- Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.
- Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása.
- Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.
- A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése.
- Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.
- Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- Muzikalitás fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tematikus mozgások: 5 óra
- Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése.

- Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra
- Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.

Fogalmak: Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására,
- tartáshelyzetek felvételére,
- irány, ütem tartására,
- labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére,
- a játékszabályok betartására,
- aktív részvételre a közös játékokban,
- a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására,
- teste és ruházata tisztán tartására,
- a minőségi ételek felismerésére,
- egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére,
- egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,
- gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Etika 3. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység

erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni a kommunikációs kompetenciák aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és a tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Milyen vagyok, milyennek látnak mások Tulajdonságaim: 4 óra Hősök és példaképek: 2 óra	**6**
Közösségben és egyedül – a társaim és én Párbeszéd: 3 óra Békében és haragban: 3 óra	**6**
Az osztály és az iskola A mi osztályunk: 2 óra Az osztály működése: 2 óra A mi iskolánk: 2 óra	**6**
Kulturális nemzeti közösség A nyelv, ami összeköt: 3 óra Szokások és jelképek: 6 óra	**9**
A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ Lakóhelyi épített örökségünk: 3 óra	**3**
A mindenség és én – születés és elmúlás Kezdet és vég: 4 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

Milyen vagyok, milyennek látnak mások 6 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése.
- Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Tulajdonságaim: 4 óra

- külső és belső tulajdonságaim,
- miben vagyok ügyes,
- kapcsolataim társakkal, felnőttekkel.

- Hősök és példaképek:2 óra
- kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.

Fogalmak: Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Közösségben és egyedül – a társaim és én: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása.
- A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése.
- Szociális érzékenység erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Párbeszéd: 3 óra
- beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim;
- a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték);
- beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola).

- Békében és haragban: 3 óra
- helyes viselkedési formák;
- veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés.

Fogalmak: Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Az osztály és az iskola 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A többféle közösséghez tartozás felismertetése.
- Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése.
- Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében.
- A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- A mi osztályunk: 2 óra
- kapcsolataim az osztályban,
- közös és különböző tulajdonságaink,
- közös szokásaink,
- egymás segítése, összetartásunk.

- Az osztály működése: 2 óra
- közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben,

- hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat.

- A mi iskolánk: 2 óra
- iskolánk névadója,
- iskolai szokások és hagyományok.

Fogalmak: Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.

Kulturális nemzeti közösség 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.
- Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- A nyelv, ami összeköt: 3 óra
- milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben.

- Szokások és jelképek: 6 óra
- magyarországi népszokások;
- a magyarságot kifejező jelképek.

Fogalmak: Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése.
- A helyes fogyasztói magatartás alapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Lakóhelyi épített örökségünk: 3 óra
- a múlt építészeti emlékei;
- lakóhelyünk története;
- múzeumfalvak.

Fogalmak: Épített örökség

A mindenség és én – születés és elmúlás 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Kezdet és vég: 4 óra

- a dolgok keletkezése és véget érése; különböző
- mítoszok a világ keletkezéséről; Bibliai ismeretek
- a világ teremtéséről és végéről.

Fogalmak: Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe.
- Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására.
- Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.
- Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
- Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.
- A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 4. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, az együttérzés, a segítőkészség, az önkéntes feladatvállalás, a felelősségvállalás, a tisztelet, a kötelességtudat, az önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a mérlegelő érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önérvényesítést. Fejleszti a mérlegelő gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

A kommunikációs kompetenciák alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelése, a tapasztalása, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenysége a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jutassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása - Beszédhallás, hallás utáni értés: 4 óra - Beszédfejlettség: 6 óra - Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 10 óra	**20**
Olvasás, az írott szöveg megértése - Az olvasás jelrendszere: 26 óra - Az írott szöveg megértése: 50 óra	**76**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	**30**

Klasszikus magyar és európai, kortárs magyar szerzők művei: 15 óra Epikus művek jellemzői: 5 óra Lírai alkotások: 5 óra Báb- és drámajátékok jellemzői: 5 óra	
Írás, szövegalkotás Írás, szövegalkotás: 10 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**8**
ÉVES ÓRASZÁM	**144**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése.
- Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata.
- A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre.
- Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban.
- Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése.
- A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.
- Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése.
- Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása.
- Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.
- Empátia, szociális készségek formálása.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédhallás, hallás utáni értés: 4 óra
  - Mondatfonetikai gyakorlatok végzése.
  - Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás.
  - Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.
  - Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe.
  - Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten.
  - Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba.
  - Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával

- Beszédfejlettség: 6 óra
  - Saját és közösségi élmények megfogalmazása.

- Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.
- Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok.
- Az iskolai életben előforduló események megbeszélése.
- Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).
- Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata.
- Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.
- Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.
- Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során.
- Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében.
- Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték).
- Önismereti gyakorlatok.
- A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.

- Memoriterek szöveghű tolmácsolása: 10 óra
- Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan).
- Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.
- Verstanulás.
- Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása.
- Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 76 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése.
- Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.
- A kifejező olvasás képességének fejlesztése.
- Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés.
- Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával.
- Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az olvasás jelrendszere: 26 óra
- Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával.
- Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése.
- Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata.
- Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál.
- Mondatok hangos és néma olvasása.
- Szövegek hangos és néma olvasása.
- Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra.
- Tájékozódás a szövegben.
- Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.

- Az írott szöveg megértése: 50 óra
- Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése.
- Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése.
- Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.
- Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban.
- Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése.
- Tanulság megfogalmazása segítséggel.
- Tartalom elmondása.
- Szövegösszefüggések keresése.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, mondatok és képek egyeztetése,
- szereplők tulajdonságainak felismerése, vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása.
- Dramatizálás.
- Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: az adatok visszakeresése, információk kiemelése.
- A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén.
- Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése.
- Versolvasás, verstanulás.
- Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén.
- Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása.
- Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése.
- Gyermeklexikon használata.
- Ismerkedés gyermekújságokkal.

Fogalmak: Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése.
- Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése.
- Szóbeli szövegalkotás fejlesztése.
- Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása.
- Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése.
- Az olvasás örömének és a mű élvezetének megtapasztaltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Klasszikus magyar és európai, kortárs magyar szerzők művei: 15 óra
  - Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása.
  - Népi játékok eljátszása.
  - Találós kérdések olvasása.
  - Magyar és más népek meséinek olvasása.
  - Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései
  - Gyermekversek olvasása.
  - Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása.
  - Elbeszélések közös és önálló olvasása.
  - Népköltészet
  - Könyvtárlátogatás.

- Epikus művek jellemzői: 5 óra
  - Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása.
  - A történet idejének és helyszínének azonosítása.
  - Történet főszereplőinek azonosítása.
  - Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.

- Lírai alkotások: 5 óra
  - Versek hangos és néma olvasása.
  - A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése.
  - A vers versszakokra bontása.

- Báb- és drámajátékok jellemzői: 5 óra
  - Népi játékok játszása.
  - Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása.
  - Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).

Fogalmak: Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.

Szövegalkotás írásban 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.
- Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.
- Rész és egész megfigyelése.
- Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.
- Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése.
- Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással.
- Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése.
- Önellenőrzés képességének szokássá alakítása.
- Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

- Szövegalkotás írásban: 10 óra
  - Címadás.
  - Meghívó megfogalmazása, megírása.
  - Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában.

Fogalmak: Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 8 óra

Minimum követelmények:

- A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete.
- A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása.
- Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban.
- A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben.
- Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően.
- Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása.
- A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása.
- Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel.
- Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás.
- Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel.

- Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése.
- Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben.
- Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról.
- A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással.
- Előkészítés után 4-5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után.
- Az írott nagybetűk alkalmazása.
- Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.
- Önellenőrzés, hibajavítás.
- Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1. 2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása - Beszédfejlettség: 10 óra	**10**
Írás, szövegalkotás - Az írás jelrendszere: 15 óra - Szövegalkotás írásban: 30 óra	**45**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről - Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 3 óra - Szavak jelentése, szókincs: 15 óra - Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék: 15 óra - Modalitás szerinti mondatfajták: 4 óra - Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek: 10 óra	**47**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 10 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre.
- A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.
- Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése.
- Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása.
- Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.
- Empátia, szociális készségek formálása.
- Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédfejlettség: 10 óra
- Saját és közösségi élmények megfogalmazása.
- Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.
- Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok.
- Az iskolai életben előforduló események megbeszélése.
- Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).
- Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata.
- Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.
- Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.
- Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során.
- Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében.
- Címadási gyakorlatok.
- Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték).
- Önismereti gyakorlatok.
- Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása.
- A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.
- Különböző magatartásformák elemzése, értékelése.
- Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.

Fogalmak: Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.

Írás, szövegalkotás 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.
- Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.
- Rész és egész megfigyelése.

- Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.
- Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése.
- Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással.
- Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése.
- Önellenőrzés képességének szokássá alakítása.
- Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az írás jelrendszere: 15 óra
  - Az írástechnika gyakorlása.
  - Segédvonal nélküli füzet használata.
  - Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben.
  - Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról).
  - Írásjelek alkalmazása.
  - Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során.
  - Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása.
  - Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése.
  - Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.
  - Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással.
  - Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből.

- Szövegalkotás írásban: 30 óra
  - Szavak gyűjtése és írása.
  - Mondatok kiegészítése.
  - Mondatbefejezés.
  - Mondatalkotás.
  - Mondatbővítés.

Fogalmak: Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 47 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása.
- A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése.
- A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással.
- A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái: 3 óra
- Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, társas nyelvi magatartási formák alkalmazása.
- Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben.
- Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.

- Szavak jelentése, szókincs: 15 óra
- Szavak csoportosítása jelentésük szerint: rokon értelmű szavak, több jelentésű szavak, azonos alakú szavak.
- Állandósult szókapcsolatok értelmezése.
- Közmondások, szólások értelmezése.
- A szókincs folyamatos gyarapodása.

- Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék: 15 óra
- Hang és betű megkülönböztetése.
- A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: megfigyelése, jelölése begyakorolt szóanyagban.
- Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése.
- A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok megfigyelése a szavakban és a szavak végén, helyesírása begyakorolt szókészletben.

- Modalitás szerinti mondatfajták: 4 óra
- Mondatfajták: közlés, kérdés, felismerése olvasott szövegekben

- Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek: 10 óra
- Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után.
- A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben.
- A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben.
- Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint.
- Az elválasztás eseteinek megfigyelése.
- A teljes ábécé, betűrend ismerete.
- A mondat szavakra tagolása.

Fogalmak: Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete.
- A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása.
- Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban.
- A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben.
- Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően.
- Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása.
- A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása.
- Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel.
- Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás.
- Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel.
- Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése.
- Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben.
- Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról.
- A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással.
- Előkészítés után 4-5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után.
- Az írott nagybetűk alkalmazása.
- Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.
- Önellenőrzés, hibajavítás.
- Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 4. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a szerkesztőeszközök használatának során is. A sérülésekből, fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.
A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

2.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika Halmazok: 3 óra Matematikai logika: 4 óra	**7**
Számelmélet, algebra Számok: 15 óra Műveletek: 71 óra Számelméleti ismeretek: 10 óra	**80+16**
Geometria – mérés Síkbeli alakzatok: 4 óra Transzformációk: 7 óra Mérés: 11 óra Kerület: 10 óra Négyzet, téglalap területe: 15 óra	**42+5**
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 4 óra Sorozatok: 8 óra Függvények megadása, ábrázolása: 8 óra	**15+5**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A társakkal való együttműködés segítése.
- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése.
- Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás).
- Matematikai fogalmak értelmezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 3 óra
  - Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása
  - Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés
  - Tulajdonságok jelölése
  - Tulajdonságok változásai

- Matematikai logika: 4 óra
  - Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról.
  - Állítások igazságának eldöntése.

Fogalmak: Nagyságbeli viszonyszó, tulajdonság, szín, forma.

Számelmélet, algebra 96 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök célszerű használata.
- Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése.
- Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással.
- Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenysége:

- Számok: 15 óra
  - Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása.
  - A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása.
  - Tízes csoportok alkotása.
  - Számok írása, olvasása, értelmezése.
  - Számok modellezése matematikai eszközökkel.
  - Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben.
  - A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai
  - A helyiérték-táblázat szerkezete
  - Helyi érték, alaki érték, valódi érték
  - Viszonyítás
  - Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel.
  - Bontások lejegyzése.
  - Római számok I, V, X, L, C

- Számsorok

- Műveletek: 71 óra
- Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépéssel
- Összeadás, kivonás százas számkörben: teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül, teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel, teljes kétjegyű számokhoz teles kétjegyű számok ozzáadása, elvétele tízesátlépéssel
- Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás : A 4-es, 3-as, 6-os szorzó és bennfoglaló táblák A matematikai jelek: (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége
- Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.

- Számelméleti ismeretek: 10 óra
- A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira.
- Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százas; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.

Geometria – mérés 47 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése.
- Érzékelés pontosságának fejlesztése.
- Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban.
- Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek).
- Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága).
- Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések.
- Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Síkbeli alakzatok: 4 óra
- Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük.

- Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel.
- Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása.

- Transzformációk: 7 óra
- Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben.
- Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel.
- Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással.
- Tükrös alakzatok előállítása térben.
- Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel.
- Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása.

- Mérés: 11 óra
- Hosszúság, űrtartalom, tömeg
- Szabványmértékegységek
- hosszúság (m, dm, cm)
- űrtartalom (hl, l, dl)
- tömeg (kg, dkg)
- Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc
- Pénz, forint

- Kerület: 10 óra
- Négyzet, téglalap kerülete
- Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel.
- Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján.

- Négyzet, téglalap területe: 15 óra
- Terület fogalmának előkészítése lefedéssel.

Fogalmak: Síkbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület.

Függvények, az analízis elemei 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés.
- Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása.
- Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése.
- Relációs szókincs használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 4 óra
- Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében.

- Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.
- Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)
- Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek
- Pont és vonal helyzete

- Sorozatok: 8 óra
- Szabályfelismerés, szabálykövetés
- Növekvő és csökkenő számsorok

- Függvények megadása, ábrázolása: 8 óra
- Táblázat olvasása
- A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük.
- Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján.

Fogalmak: Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

- Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.
- Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása.
- Állítások igazságának eldöntése.
- Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben.
- Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok.
- Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten.
- Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével.
- Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. (2, 5, 10)
- A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése.
- A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete.
- A négyzet és a téglalap kerületének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel).
- A tanult mértékegységek ismerete, használata.
- Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése.
- Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Digitális kultúra 4. évfolyam

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Digitális eszközök használata Készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek: 4 óra	**4**
Alkalmazói ismeretek Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés: 7 óra	**7**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel Algoritmizálás: 14 óra	**14**
Infokommunikáció, információs társadalom Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 3 óra	**6**
Könyvtári technikák Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai: 1 óra A könyvtárhasználat szabályai: 2 óra	**3**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

3.2. Tantárgyi bontás

Digitális eszközök használata 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt.
- A használt alkalmazások kezelésének megismertetése.
- Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében.
- A tanulók informatikai szemléletének alapozása.
- Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek: 4 óra
- Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével.
- Információ befogadása, fogalmak megjegyzése.
- Egér használata: húzás és kattintás.
- Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel.
- Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata.
- Adott informatikai eszközök kezelése.

- A megismert alkalmazások indítása és futtatása.

Fogalmak: Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.

Alkalmazói ismeretek 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata.
- Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése.
- Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés: 7 óra
- Adatgyűjtés, -értelmezés.
- Közhasznú információk.
- Adatok gyűjtése, értelmezése.
- Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.

Fogalmak: Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.

Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során.
- Jelek, szimbólumok értelmezése.
- Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Algoritmizálás: 14 óra
- Algoritmusok adatai.
- Adatbázisok
- Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen.
- Irányok, útvonalak követése
- Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.
- Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel.
- Néhány mindennapi adatbázis megismerése.

Fogalmak: Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.

Infokommunikáció, információs társadalom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése.
- Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra
  - Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során
  - Az alapvető eszközök használatának gyakorlása.
  - Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.

- Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 3 óra
  - Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.
  - Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése
  - egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.

Fogalmak: Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet

Könyvtári technikák 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A könyvtár mint információforrás megismertetése.
- Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos): 1 óra
  - Képesújságok, képeskönyvek nézegetése.
  - Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek).
  - Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján.

- A könyvtárhasználat szabályai: 2 óra
  - Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása.
  - Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel.
  - Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.

Fogalmak: Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel.
- A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata.
- Próbálkozás a grafikus önkifejezésben.
- A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben.
- Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében.
- Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel.
- Több digitális segítő eszköz felismerése, használata segítséggel.
- Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel.
- Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban.
- Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.
- Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően.
- Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel.
- Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Környezetismeret 4. évfolyam

A természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

A környezetismeret tanítása során felkeltjük a tanulók érdeklődését közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelemvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

4.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Tájékozódás térben, időben Rendszer, rendszer és környezete: 4 óra	**4**
Megfigyelés, mérés - Mérés: 1 óra - Az élettelen környezet megfigyelése: 1 óra - Az élő környezet megfigyelése: 2 óra	**4**
Az élettelen környezet kölcsönhatásai - Energia: 1 óra - Kémiai változások: 2 óra	**3**
Életközösségek lakóhelyünk környezetében - Élő és élettelen környezeti tényezők: 2 óra - Természetvédelem: 1 óra - Környezetszennyezés: 1 óra - Energiatakarékosság: 1 óra - A Föld szépsége, egyedisége: 3 óra - Változatos élővilág: 12 óra	**11+9**
Hazánk, Magyarország - Közvetlen és tágabb települési környezetünk. 8 óra - Térképészeti gyakorlatok: 12 óra	**8+12**
Testünk, egészségünk - A test, az érzékszervek védelme: 10 óra - Szaporodás, egyedfejlődés: 4 óra - Öröklődés: 3 óra	**10+7**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Tájékozódás térben, időben 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Tér, idő orientációs képesség fejlesztése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.
- Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése.
- Megfigyelőképesség fejlesztése.
- Feladattudat, szabálytudat erősítése.

- Szociális, együttműködő képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása.
- Elemi térképolvasás gyakorlása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Rendszer, rendszer és környezete: 4 óra
- Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök
- Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok.
- A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján.
- Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése.

Fogalmak: Mértékegység, térkép, élőhely, rész, egész.

Megfigyelés, mérés 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.
- Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése.
- Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása.
- Szociális képesség fejlesztése.
- A kooperatív technikák alkalmazása.
- Információszerző eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Mérés: 1 óra
  - Mérőeszközök használatának gyakorlása.

- Az élettelen környezet megfigyelése: 1 óra
  - A víz szerepe.
  - A víz előfordulása a természetben.
  - Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó.
  - Az ivóvíz.
  - Vízben oldódó és nem oldódó anyagok

- Az élő környezet megfigyelése: 2 óra
  - Termesztett növények.
  - Növénytermesztés, állattenyésztés.
  - Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás.
  - Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet).
  - A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig.

Fogalmak: Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, nővények, állatok, életjelenségek.

Az élettelen környezet kölcsönhatásai 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerés módszereinek bővítése.
- A szociális, együttműködő képesség fejlesztése.
- Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése.
- Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése.
- A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Energia: 1 óra
  - Energiaforrások.
  - Energia felhasználása.
  - Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök.
  - Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény).

- Kémiai változások: 2 óra
  - Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei.
  - A tűzoltók munkája.

Fogalmak: Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak.

Életközösségek lakóhelyünk környezetében 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség fejlesztése.
- Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése.
- Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése.
- Problémamegoldó képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Élő és élettelen környezeti tényezők: 2 óra
  - Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.

- Természetvédelem: 1 óra
  - Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében.
  - A természet megóvása.

- Környezetszennyezés: 1 óra
  - Levegő-, talaj-, vízszennyezés.

- Szelektív hulladékgyűjtés.

Energiatakarékosság: 1 óra
- Takarékosság az árammal, a vízzel.
- Fűtés, szellőztetés.

A Föld szépsége, egyedisége: 3 óra
- A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség
- Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek.

Változatos élővilág: 12 óra
- A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények).
- A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei.
- A növény részei.
- A virág része, a termés és részei.
- Néhány lágyszárú, fás szárú növény.
- A gombák.
- Főbb állatcsoportok.
- A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok.
- Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember).
- Madár, emlős, rovar.

Fogalmak: Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.

Hazánk, Magyarország 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A megfigyelőképesség fejlesztése.
- Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, hazaszeretetre, természetszeretetre.
- Kommunikációs készség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Közvetlen és tágabb települési környezetünk. 8 óra
- Lakóhely, megyék, főváros.
- Lakóhelyünk értékei.
- Térképhasználat.
- Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével.
- Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában.
- Fővárosunk néhány jellegzetes nevezetességének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül.

- Térképészeti gyakorlatok: 12 óra
  - Földrajzi elhelyezkedés.
  - Felszínformák. Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép.
  - Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése a térképen.
  - Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen
  - Irányok.

Fogalmak: Térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros.

Testünk, egészségünk 17 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése.
- A motoros képességek fejlesztése.
- A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A test, az érzékszervek védelme: 10 óra
  - Egészséges életmód.
  - Egészséges táplálkozás.
  - Helyes fogápolás.
  - Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség)
  - A káros élvezeti szerek.

- Szaporodás, egyedfejlődés: 4 óra
  - Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig.

- Öröklődés: 3 óra
  - A család.
  - Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).

Fogalmak: Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről.
- Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor.
- Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában.
- Adott szempontok szerint csoportosítás.
- Egyszerű összefüggések felismerése.
- Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén.
- Irányok, iránytű használata.
- Az idő mérése, mértékegysége.
- Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása.
- A sérült embertársak segítése.
- Társainak és saját testének védelme.
- Aktív részvétel a környezet óvásában.
- Energiatakarékosságra törekvés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Ének-zene 4. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám

Zenei reprodukció - ÉNEKLÉS 24 óra - GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG 8 óra - FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS 6 óra	**38**
Zenei befogadás - BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra - ZENEHALLGATÁS 15 óra	**30**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

5.2. Tantárgyi bontás

Zenei reprodukció 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése.
- Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása.
- Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.
- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.
- Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján.
- Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.
- A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával.
- A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával.
- A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése.
- A zenei fantázia fejlesztése.
- A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése.
- A kottaírás- és olvasás elemi szintjének megerősítése.
- A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai.
- Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése.
- Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése.
- Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés,
- érzelmi-akarati beállítódás.
- Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése.
- Összefüggések felismerése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 24 óra
- Gyermekdalok, körjátékok
- Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről
- Párosító dalok
- Virágénekek
- Régi stílusú magyar népdalok
- Új stílusú magyar népdalok
- Más népek dalai
- Kánonok

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 8 óra
- Énekes rögtönzések
- Hangszeres rögtönzések
- Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban

- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 6 óra
- A négyes ütem A
- hármas ütem Újabb
- ritmusértékek
- További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor
- Számkotta
- Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel

Fogalmak: Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat.
Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.

Zenei befogadás 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése.
- A belső hallás tudatosítása, erősítése.
- Ritmusok felismerése kottakép alapján.
- A dallamhallás képességének erősítése.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése.
- Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.

- Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése.
- A zenei memória fejlesztése.
- A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése.
- Auditív és motoros kapcsolat erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE 15 óra
  - Hangok, hangzások
  - Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére
  - Történetek, érzések, élmények, hangulatok
  - Hangok, hangzások
  - Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére
  - Történetek, érzések, élmények, hangulatok

- ZENEHALLGATÁS 15 óra
  - Környezetünk hangjai
  - Hangszerek hangzása, zenei hangok
  - Egyidejű hangzások
  - Kórusok hangzása
  - A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai
  - Részletek zenés mesékből, cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből

Fogalmak: Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés.
- Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.
- Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
- Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Képesség a hallás utáni daltanulásra.
- Részvétel kánonéneklésben.
- Muzikalitás, zenei hallás fejlődése.
- A zenei kreativitás fejlődése.

- Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban.
- Az örömteli zenélés képességének átélése.
- Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.
- Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása.
- A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban.
- A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével.
- Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett.
- Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén.
- A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése.
- A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- Dalok felismerése jellemző részleteik alapján.
- A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után.
- Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- Aktív befogadás, érzelmi átélés.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Vizuális kultúra 4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhe értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermekek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A vizuális kultúra tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási célzattal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám

Vizuális nyelv és technikák Reprodukció, sokszorosítás: 4 óra Síkforma, térforma: 5 óra	**9**
Kifejezés, képzőművészet Alkotótevékenység: 3 óra Befogadás – alkotás: 5 óra	**8**
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 3 óra Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 5 óra Befogadó-alkotó tevékenység: 5 óra	**13**
Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak készítése: 4 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

6.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során.
- A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.
- A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Reprodukció, sokszorosítás: 4 óra
  - Sokszorosítás nyomtatással.
  - A nyomtatás dekoratív felhasználása.
  - Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása.

- Síkforma, térforma: 5 óra
  - A vonal mint a síkforma körvonala.
  - A folt mint a térforma árnyéka.
  - Pozitív-negatív forma.
  - Kompozíciók forgásformákból.
  - Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal.
  - Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból bababház.

Fogalmak: Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszén, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.

Kifejezés, képzőművészet 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotótevékenység: 3 óra
  - Évszakok hangulatának kifejezése.
  - Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei.
  - Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez.
  - Színhangulat kifejezése foltképzéssel.
  - Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával.
  - Díszletfestés bábelőadáshoz.
  - Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben.

- Befogadás – alkotás: 5 óra
  - Saját élmények interpretációi
  - Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.
  - Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal.
  - Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból.
  - Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel.
  - Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.

Fogalmak: Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.

Vizuális kommunikáció 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.
- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.
- Térlátás fejlesztése.
- Rekonstrukciós képesség fejlesztése.
- Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vizuális jelek befogadása, értelmezése: 3 óra
  - Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”
  - Képolvasás.
  - Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet).
  - Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger).
  - Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok.

- Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben: 5 óra
  - Tárgyas napirend.
  - Rajzos naprend.
  - Egyszerű piktogramok.
  - Fotók.

- Befogadó-alkotó tevékenység: 5 óra
  - Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció
  - Tárgyak nézetei.

Fogalmak: Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.

Tárgy- és környezetkultúra 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában.
- A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotótevékenység, Tárgyak készítése: 4 óra
  - Egyszerű tárgyak készítése.
  - Tárgykészítés agyagból.
  - Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése.
  - Sablonhasználat.

Fogalmak: Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes:

- az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,
- a lendületes kézmozgás kivitelezésére,
- a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára,
- a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére,
- egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére,
- bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez,
- a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére,
- a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására,
- társaival való kooperációra a közös alkotás során,
- családábrázolás értelmezésére,
- egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,
- térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére,
- munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni,
- tudatosan változtatni az alkotás nagyságát,
- utánzással egyszerű formákat készíteni,
- esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat,
- saját alkotása feletti örömre.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Technika és tervezés 4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási

munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Közlekedés: 2óra Étkezés: 3 óra Közösségi tér gondozása: 5 óra	**10**
Anyagok alakítása, modellezés Fa megmunkálása: 3 óra Varrás, vágás: 3 óra Modellezés: 4 óra	**10**
Háztartás, gazdálkodás, életmód Munkamegosztás a családban: 7 óra Takarékosság:7 óra	**14**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása.
- A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése.
- A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása.
- A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Közlekedés: 2óra
  - Tömegközlekedés
  - Tömegközlekedési illemszabályok

- Étkezés: 3 óra
  - Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).

- Közösségi tér gondozása: 5 óra
  - Söprés, szemétgyűjtés, portalanítás.
  - Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.

Fogalmak: Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök.

Anyagok alakítása, modellezés 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során.
- Finommozgások fejlesztése.
- Mérések pontos elvégzése.
- Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Fa megmunkálása: 3 óra
  - Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei.
  - Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)

- Varrás, vágás: 3 óra
  - Tű balesetmentes használatának szabályai
  - Vágóeszközök balesetmentes használata
  - Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése

- Modellezés: 4 óra
  - Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal).
  - Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján.

Fogalmak: Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.

Háztartás, gazdálkodás, életmód 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében.
- Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Munkamegosztás a családban: 7 óra
  - Saját környezet rendben tartása
  - Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.

- Takarékosság: 7 óra
  - A személyes teendők számbavétele a takarékosság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)

Fogalmak: Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékosság, pazarlás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése.
- A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése.
- Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata.
- Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése.
- Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás.
- Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból.
- Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással.
- Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése.
- Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Testnevelés és sport 4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, a kondicionális és a koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Torna: 35 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Szenzomotoros koordináció: 2 óra Rendgyakorlatok: 5 óra Torna: 3 óra Atlétika: 7 óra Úszás: 18 óra	**35**
Játék Labdás játékok: 20 óra Futáson alapuló játékok: 15 óra Népi gyermekjátékok: 2 óra Küzdősportok elemei: 3 óra	**40**
Versenyzés Futó, ugró és akadályversenyek: 10 óra Labdás versenyek: 10 óra A sportági versenyek alapjai: 10 óra	**30**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok: 10 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra	**20**
Tánc Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra Tematikus mozgások: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

8.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
- A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.

- Egészséges testi fejlődés támogatása.
- Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- A motoros képességek fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Torna: 35 óra

- Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben.
- Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.
- Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban;
- Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez.
- Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás.
- Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt.
- Mellső fekvőtámasz.
- Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok
- Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal.
- Bordásfalgyakorlatok.
- Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások.
- Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.

Fogalmak: Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és - döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérkörzés, ugrókötél, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása.
- A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.
- Vízi biztonság megteremtése.
- Képességfejlesztési fókuszok: pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképesség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szenzomotoros koordináció: 2 óra
- Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.

- Rendgyakorlatok: 5 óra
- Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba.
- Nyitódás, felzárkózás.
- Testfordulatok helyben, ugrással.
- Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.
- Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.

- Torna: 3 óra
- Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen.
- Guruló átfordulás előre-hátra.

- Atlétika: 7 óra
- Kötélugrás különféle fajtái
- Magasugrás és távolugrás elemei
- Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai

- Úszás: 18 óra
- Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés –felügyelettel.

Fogalmak: Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobbantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.

Játék 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.
- Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés.
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Képességfejlesztési fókuszok: társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 20 óra
  - Dobó és elfogó játékok
  - Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben
  - Átadások helyben és mozgás közben
  - Célba rúgó és célba dobó játékok
  - Zsinórlabda és labdarúgás elemei

- Futáson alapuló játékok: 15 óra
  - Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel
  - Sor- és váltóversenyek

- Népi gyermekjátékok: 2 óra
  - Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.

- Küzdősportok elemei: 3 óra
  - Személyes és társas folyamatok megélése.
  - A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata

Fogalmak: Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.

Versenyzés 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- A sportoló mint példakép megjelenítése.
- Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó, ugró és akadályversenyek: 10 óra
  - Sorversenyek
  - Váltóversenyek
  - Futóverseny

- Labdás versenyek: 10 óra
  - Labdavezetési verseny
  - Kidobójáték
  - Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek
  - Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny

- A sportági versenyek alapjai: 10 óra

- A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezítettebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.

Fogalmak: Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása.
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása.
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.
- Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testi-lelki higiéné: 5 óra
  - Testi-lelki higiéné
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése

- Természetben űzhető sportok: 10 óra
  - Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi
  - Kocogás
  - Túra – balesetvédelem: kullancsveszély

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 5 óra
  - Testtartásjavító gyakorlatok.
  - Preventív és korrigáló feladatok megoldása

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.

Tánc 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A mozgásnyelv megalapozása.
- Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése.
- Térbeli alkalmazkodás javítása.
- Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése.
- Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.
- Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása.
- Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.
- A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése.
- Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.
- Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- Muzikalitás fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tematikus mozgások: 5 óra
  - Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése.

- Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei: 5 óra
  - Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.

Fogalmak: Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket,
- vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására,
- tartáshelyzetek felvételére,
- irány, ütem tartására,
- labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére,
- a játékszabályok betartására,
- aktív részvételre a közös játékokban,

- a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására,
- teste és ruházata tisztán tartására,
- a minőségi ételek felismerésére,
- egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére,
- egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,
- gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Etika 3. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni a kommunikációs kompetenciák aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és a tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Milyen vagyok, milyennek látnak mások - Az igazi barát: 3 óra - Elfogadva és elutasítva: 3 óra	**6**
Közösségben és egyedül – a társaim és én - Párbeszéd: 3 óra - Békében és haragban: 3 óra	**6**
Az osztály és az iskola - A mi osztályunk: 2 óra - Az osztály működése: 2 óra - A mi iskolánk: 2 óra	**6**

Kulturális nemzeti közösség Ünnepek: 4 óra Más kultúrák, más szokások, más ünnepek: 5 óra	**9**
A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ Tárgyaink világa 1 óra A világ öröksége: 2 óra	**3**
A mindenség és én – születés és elmúlás A világ megismerése: 4 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

Milyen vagyok, milyennek látnak mások 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése.
- Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Az igazi barát: 3 óra
  - hogyan választok barátot;
  - ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak.

- Elfogadva és elutasítva: 3 óra
  - érzéseim, ha magányos vagyok;
  - hogyan fogadnak el társaim.

Fogalmak: Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Közösségben és egyedül – a társaim és én: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása.
- A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése.
- Szociális érzékenység erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Párbeszéd: 3 óra
  - beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim;
  - a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték);
  - beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola).

- Békében és haragban: 3 óra
  - helyes viselkedési formák;
  - veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés.

Fogalmak: Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Az osztály és az iskola 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A többféle közösséghez tartozás felismertetése.
- Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése.
- Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében.
- A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mi osztályunk: 2 óra
  - kapcsolataim az osztályban,
  - közös és különböző tulajdonságaink,
  - közös szokásaink,
  - egymás segítése, összetartásunk.

- Az osztály működése: 2 óra
  - közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben,
  - hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat.

- A mi iskolánk: 2 óra
  - iskolánk névadója,
  - iskolai szokások és hagyományok.

Fogalmak: Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.

Kulturális nemzeti közösség 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.
- Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Ünnepek: 4 óra
  - családi ünnepek;
  - nemzeti és állami ünnepeink.

- Más kultúrák, más szokások, más ünnepek: 5 óra
  - Magyarország másfajta kulturális közösségei; szokásaik, ünnepeik.

Fogalmak: Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése.
- A helyes fogyasztói magatartás alapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tárgyaink világa 1 óra
  - a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban;
  - a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása.

- A világ öröksége: 2 óra
  - a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség.

Fogalmak: Épített örökség, múzeum, világörökség

A mindenség és én – születés és elmúlás 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A világ megismerése: 4 óra
  - kíváncsiság és információszerzés világunkról;
  - személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; elképzeléseim a világról.

Fogalmak: Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe.
- Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására.
- Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.
- Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
- Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.
- A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat, 5–8. évfolyam

1. Kötelező tantárgyak és óraszámok az 5–8. évfolyamon

Helyi óraháló a NAT 2020 alapján, felmenő redszerű bevezetéssel 2020/21-es tanévtől

Tantárgyak	**5. évfolyam**	**6. évfolyam**	**2 tanéves óraszám**	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**	**2 tanéves óraszám**
	Heti óraszám			**Heti óraszám**		
Magyar nyelv és irodalom	4	4	288	4	4	288
Idegen nyelv	-	-	-	2	2	144
Matematika	4	4	288	4	4	288
Etika	1	1	72	1	1	72
Történelem	2	2	144	2	1	108
Hon- és népismeret	1	-	36	-	-	-
Természettudomány	2	3	180	5	5	360
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	36
Ének-zene	2	2	144	1	1	72
Vizuális kultúra	2	2	144	1	1	72
Digitális kultúra	1	1	72	1	1	72
Technika és tervezés	1	1	72	1	1	72
Testnevelés	5	5	360	5	5	360
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	72	1	1	72
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**144**	**2**	**2**	**144**
Heti órakeret	**28**	**28**		**30**	**30**	

A szabadon tervezhető órakeret felhasználása:

- matematika 5-6. évfolyamon heti +1 óra
- magyar nyelv és irodalom 5-6. évfolyamon heti + 1 óra
- idegen nyelv 7. évfolyamon heti + 1 óra
- történelem 8. évfolyamon heti +1 óra
- fizika-kémia, illetve földrajz-biológia órákra arányosan elosztva +1 óra

A megnövelt óraszámot a tananyag gyakorlására fordítjuk.

A tanuló szülője kérheti a gyermek nemzetiségi oktatásban való részvételét, ebben az esetben a nemzetiségi helyi tanterv rá is vonatkozik.

A SNI – enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók tantárgyi óraszámai eltérnek a normál tantervű óraszámoktól.

Ezek összehangolását elsősorban differenciált óravezetéssel, ill. az egyéni fejlesztés tanóráival érjük el.

2. Magyar nyelv és irodalom tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a mérlegelő érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata.

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.
Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulóközösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A szöveghű felidézésre ajánlott művek a táblázatokban dőlt szedéssel láthatók. Ezek kiválasztásánál is alkalmazható a differenciált követelmény.

3. Idegen nyelv tantárgy szerepe 7-8. évfolyamon

Az idegen nyelv tanulása társadalmi igény. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei, igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédkészségét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulókban erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulókban az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legelemibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanulók hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

4. Matematika tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai

ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai, gondolkodási kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai neveléshez.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre. Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat. Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

5. Etika tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az etika tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve, hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján

múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

6. Történelem tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, a hon- és népismeret és az állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a fő témakörök megismeréséhez és a tanulási eredmények eléréséhez.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

A műveltségi területen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát.

7. Hon- és népismeret tantárgy szerepe 5. évfolyamon

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, a hon- és népismeret és az állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára fő témakörök megismeréséhez és a tanulási eredmények eléréséhez.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési

technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

8. Természettudomány tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhe értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan tanulási helyzetek kialakítására helyezi a hangsúlyt, amelyben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédő attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amely alkalmas a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és hatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezeknek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazására.

A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A Természettudomány és földrajz műveltségterület fejlesztési feladatai a Nat-ban tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. A tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek

fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

Az egyes tudományterületek oktatása az integrált természettudomány tantárgy keretében, az 5-6. évfolyamon általánosabb formában, a 7-8. évfolyamon az egyes tudományterületek markánsabb elhatárolásával valósul meg.

9. Állampolgári ismeretek tantárgy szerepe 8. évfolyamon

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket.

Felismeri a felelősséget közösségi környezetének alakításában. Bővülnek ismeretei a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó önérvényesítés lehetőségeiről, a segítségkérés formáiról.

A tantárgy segítséget nyújt az erkölcsi nevelés terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését. A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

10. Ének-zene tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az előzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncertpedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a

tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

11. Vizuális kultúra tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömének, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulókban, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget.

Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból alkotott (akár tanórai, akár intézményi szinten), szervezett kiállítások, amelynek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre.

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a habilitációs rehabilitációs célú feladatokon túl a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi

momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység, ezért van szükség arra, hogy a tantárgy által teljesíthető kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladatokat leírjuk.

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a Művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

12. Digitális kultúra tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja a Technológia műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai és digitális tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során a megfelelő szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen a digitális eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékosságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek a digitális technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé.

Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

13. Technika és tervezés tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a Nat-ban megfogalmazott alapelvekre, a fő témakörökre és tanulási eredményekre.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a

motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

14. Testnevelés tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

A testnevelés és egészségfejlesztés műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között a külön tematikai egységben tárgyalt tánc is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, a párban, a csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, az életstílust és az életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, az állóképesség, az ügyesség, a gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és a vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget. Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást. Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerőpiaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzferhatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

15. Osztályfőnöki tantárgy szerepe 5-8. évfolyamon

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

A tantárgy tematikai egységei szorosan kapcsolódnak a fejlesztési területekhez, azaz minden tematikai egység az egyes fejlesztési területek szempontjából kiemelt jelentőségű: közösség és személyiség – erkölcsi nevelés, önismeret és társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés; tanulás és munka – a tanulás tanítása, pályaorientáció; ember és társadalom – állampolgárságra, demokráciára nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, nemzeti öntudat, hazafias nevelés; egészséges életmód – testi, lelki egészség, médiatudatosság.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

Az osztályfőnöki órák a tantervi tartalmakon túl jelentős színterei az aktuális kérdések, események feldolgozásának. A kerettanterv olyan arányos tartalom-meghatározást érvényesít, amely lehetővé teszi az egyes közösségek, az eltérő felkészültségű, fejlettségű, érettségű tanulók számára a válogatást, a felhasználó által történő konkretizálást, olyan tevékenységmegválasztást, amely az aktualitásokhoz illeszkedő feldolgozást is lehetővé teszi.

5. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 5. évfolyam

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása Beszédtechnika. 2 óra Metakommunikáció: 2 óra Beszéd(meg)értés: 1 óra Beszédkészség: 1 óra Kommunikációs helyzet: 2 óra	**4+4**
Olvasás, az írott szöveg megértése Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás: 4 óra Tanulást segítő eljárások, szövegfeldolgozás: 8 óra Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei: 2 óra	**8+6**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése MŰNEM: LÍRA, MŰFAJ: DAL : 5 ÓRA MŰNEMEK: EPIKA MŰFAJ: MESE, MŰMESE: 11 ÓRA LEGENDA: 5 óra MONDA: 10 óra ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: 10 óra REGÉNY: 20 óra	**60**

Írás, szövegalkotás Szövegalkotás, szöveg-átalakítás: 5 óra Elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás): 15 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei.
- Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg.
- Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédtechnika. 2 óra
  - a helyes beszédlégzés
  - megfelelő beszédhang, hanglejtés
  - pontos artikuláció
  - ritmus, tempó
  - időtartam
  - hangsúly, hangerő
  - szünet
  - a kommunikáció céljának megfelelő beszéd.

- Metakommunikáció: 2 óra
  - mimika,
  - testtartás,
  - távolságtartás
  - tekintet.

- Beszéd(meg)értés: 1 óra
  - szavak
  - mondatok
  - szöveg szintjén

- Beszédkészség: 1 óra

- Kommunikációs helyzet: 2 óra
  - kapcsolatfelvétel,
  - kapcsolattartás,
  - vélemény- és szándéknyilvánítás,
  - vita,
  - kérés,
  - kérdés.

Fogalmak: Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet.
- Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás: 4 óra
  - Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással,
  - a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése.
  - Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra.
  - Aktív és passzív szókincs gyarapítása.
  - Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása.

- Tanulást segítő eljárások, szövegfeldolgozás: 8 óra
  - Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés.
  - Felolvasás, az olvasottak ismertetése.

- Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei: 2 óra

  - Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése.
  - Érdeklődésének megfelelő könyv választása.

- Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.

Fogalmak: Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- MŰNEM: LÍRA, MŰFAJ: DAL : 5 ÓRA
- Petőfi Sándor:
  - Füstbe ment terv

- MŰNEMEK: EPIKA MŰFAJ: MESE, MŰMESE: 10 ÓRA
- Az égig érő fa (magyar népmese)
- Tündérszép Ilona és Árgyélus (magyar népmese)

- LEGENDA: 5 óra
- Arany János: Rege a csodaszarvasról.

- MONDA: 10 óra
- Mátyás-mondák

- ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: 10 óra
- Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

- REGÉNY: 20 óra
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.

- Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése.
- Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése.
- Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése.
- Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése.
- Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése.

- A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése.
- Összehasonlítás.
- A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése.
- Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása.
- A költői jelzők és költői képek felismerése.
- Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása.
- A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása.
- A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz.
- Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás).
- Színházlátogatás (dráma).

Fogalmak: Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.

Írás, szövegalkotás 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.
- *Képességfejlesztési fókuszok:*
- Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szövegalkotás, szöveg-átalakítás: 5 óra
  - Szöveg átalakítása:
  - bővítéssel: díszítő jelzők használata,
  - szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés.

- Elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás): 15 óra
  - Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása:
  - Cím szerepe.
  - Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése.
  - Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban.
  - Címalkotás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló társalgásban részt tud venni.
- Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni.
- Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.
- Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján).
- A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja.
- Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
- Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám
Írás, szövegalkotás Reproduktív írás: 3 óra A szöveg nyelvi jellegzetességei: 5 óra	**8**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről BETŰK: 10 óra SZÓELEMEK, SZAVAK: 40 óra SZÓSZERKEZETEK: 10 óra	**60**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Írás, szövegalkotás 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.
- *Képességfejlesztési fókuszok:*
- Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Reproduktív írás: 3 óra
  - Néhány mondatos szöveg önálló alkotása.
  - Emlékezetből való írás.
  - Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása.
  - Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel.
  - Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása.

- A szöveg nyelvi jellegzetességei: 5 óra
  - Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele.
  - A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.

Fogalmak: Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BETŰK: 10 óra
  - Magánhangzók, mássalhangzók.
  - Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya.
  - A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés).

- SZÓELEMEK, SZAVAK: 40 óra
  - Szófajok: főnév, melléknév, számnév, névmás, ige.
  - Jelző szerepe a szövegben.

- SZÓSZERKEZETEK: 10 óra
  - alárendelő szószerkezet
  - mellérendelő szószerkezet.

Fogalmak: Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni.
- Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében.
- A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja.
- Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 5. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

2.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika Halmazok: 10 óra Kombinatorika 10 óra	**16+4**
Számelmélet, algebra Számok: 35 óra Műveletek: 35 óra Számelméleti ismeretek: 10 óra	**62+18**
Geometria, mérés A tér elemei: 10 óra Síkbeli alakzatok: 2 óra Térbeli alakzatok: 2 óra Transzformációk: 3 óra Mérés, mértékegységek: 8 óra Kerület, terület: 10 óra	**35**
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 5 óra Sorozatok: 15 óra Függvények megadása, ábrázolása: 5 óra	**25**
Statisztika, valószínűség Statisztika: 4 óra A valószínűség-számítás elemei: 6 óra	**6+4**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése.
- Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 10 óra
  - Évfolyamozás. Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba.
  - Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz. Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel.
  - Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése.
  - A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal.
  - Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.
  - Metszethalmaz
  - Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése.
  - A halmazábra különböző részeinek elnevezése.
  - Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése.
  - Venn-diagram értelmezése.
- Kombinatorika 10 óra
  - Kombinatorikus játékok.
  - Elemek sorba rendezése.
  - Lehetőségek sokféleségének észrevétele.

Fogalmak: Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”.

Számelmélet, algebra 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök célszerű használata.
- Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása.
- Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása.
- Megtartó emlékezet fejlesztése.
- Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Számok: 35 óra
  - A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.
  - A helyiérték-táblázat szerkezet
  - Római számok: I, V, X, L, C, D, M.
  - Viszonyítás.
  - A relációs jelek (< > =).
  - Számok helye a számsorban.
  - Közönséges törtszámok

- Törtek a mindennapi életben
- Törtrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás).
- Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása-
- A törtrész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám).
- Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése.

- Műveletek: 35 óra
- Szóbeli műveletek.
- Összeadás, kivonás 1000-es számkörben.
- A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.
- Összeadás, kivonás közönséges törtekkel.
- Maradékos osztás.
- Összefüggések a műveletek között.

- Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban).
- Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása
- A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre.

- Számelméleti ismeretek: 10 óra
- Páros, páratlan számok.
- Oszthatósági szabályok.

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék,.

Geometria, mérés 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése.
- Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között.
- Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása.
- Fogalmi gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér elemei: 10 óra
- Félegyenes, szakasz, szög.
- Egyenes és pont helyzetének vizsgálata.
- Félegyenes rajzolása, pont elnevezése.
- Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése.
- Szögek rajzolása.
- Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése.

- A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése.
- Szerkesztő eszközök használata.

- Síkbeli alakzatok: 2 óra
- Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.
- Szabályos sokszög.

- Térbeli alakzatok: 2 óra
- Téglatest, kocka.

- Transzformációk: 3 óra

- Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón.
- A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása.
- Azonosságok, különbségek megállapítása.
- Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.

- Mérés, mértékegységek: 8 óra
- hosszúság (km, m, dm, cm, mm);
- tömeg (t, kg, dkg, g);
- űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).

- Kerület, terület: 10 óra

- Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.
- Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással.
- Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel.
- A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása.
- Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.

Fogalmak: Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület

Függvények, az analízis elemei 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása.
- Megismerési módszerek továbbfejlesztése.
- Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése.
- Logikus gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 5 óra
- Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel.

- Sorozatok: 15 óra

- Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására.
- Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján.
- Ciklikus sorok folytatása.
- Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

- Függvények megadása, ábrázolása: 5 óra
- Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése.
- Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése.
- Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése.
- Grafikonok olvasása, értelmezése.

Fogalmak: Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.

Statisztika, valószínűség 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése.
- A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása.
- Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről.
- Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Statisztika: 4 óra

- Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye.
- Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen.
- Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.

- A valószínűség-számítás elemei: 6 óra

- Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése.
- Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése.
- A lejegyzések összesítése táblázatba.
- A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése.
- Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről.
- A „ biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.
- Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.

Fogalmak: Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

- Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint.
- Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon.
- Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása.
- Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása.
- Logikai kifejezések pontos használata.
- Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.
- Biztos számfogalom 100-as számkörben.
- Jártasság 1 000-es számkörben.
- A törtszámok ismerete.
- A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével).
- Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.
- Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete.
- A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.
- Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.
- Statisztikai adtok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.
- Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Etika 5. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében.

11-12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok.

Az épség és fogyatékosság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékosságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékosságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos

tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Test és lélek Fejlődés és szükségletek: 2 óra Egészség és betegség: 2 óra A lelkiismeret: 2 óra	**6**
Kapcsolat, barátság, szeretet Kapcsolataim: 2 óra Baráti kapcsolatok: 2 óra A kapcsolat ápolása: 2 óra	**6**
Kortársi csoportok Közösségeim: 1 óra A mi csoportunk: 1 óra Konfliktusok a csoportban: 3 óra	**5**
Társadalmi együttélés Etnikai közösségek: 4 óra	**6**

Vallási közösségek: 2 óra	
A technikai fejlődés hatásai Az ökológiai lábnyom 3 óra A mozgóképek hatása 2 óra	**5**
A mindenséget kutató ember A vallás mint lelki jelenség: 2 óra A művészet: 4 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

3.2. Tantárgyi bontás

Test és lélek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése.
- A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Fejlődés és szükségletek: 2 óra
  - Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során.
  - Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei.
  - Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?

- Egészség és betegség: 2 óra
  - Az egészséges ember tulajdonságai.
  - Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére?
  - Egészséget veszélyeztető okok.
  - Hogyan és miért betegedhet meg valaki?
  - Milyen az, amikor én beteg vagyok?

- A lelkiismeret: 2 óra
  - Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.

Fogalmak: Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség lelkiismeret, szándék, döntés.

Kapcsolat, barátság, szeretet 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás.
- A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban.

- Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kapcsolataim: 2 óra
  - Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.

- Baráti kapcsolatok: 2 óra
  - Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.

- A kapcsolat ápolása: 2 óra
  - A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?
  - Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.

Fogalmak: Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Kortársi csoportok 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése.
- A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás.
- Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése.
- A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése.
- Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Közösségeim: 1 óra
  - A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.

- A mi csoportunk: 1 óra
  - A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.

- Konfliktusok a csoportban: 3 óra
  - Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása.
  - A vétség helyrehozásának lehetőségei.

Fogalmak: Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Társadalmi együttélés 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése.
- A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése.
- Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre.
- A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat.
- Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Etnikai közösségek: 4 óra
  - Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom?
  - Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.

- Vallási közösségek: 2 óra
  - Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.

Fogalmak: Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom.

A technikai fejlődés hatásai 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében.
- A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével.
- A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ökológiai lábnyom 3 óra
  - Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.

- A mozgóképek hatása 2 óra
  - A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.

Fogalmak: Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, média, reklám.

A mindenséget kutató ember 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A vallás mint lelki jelenség: 2 óra
  - A természeti és természetfölötti világról.
  - Különböző elképzelések a hitről.

- A művészet: 4 óra
  - A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról.
  - Mit csinálnak a művészek?
  - Miért fontos számunkra az, amit tesznek?
  - Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?

Fogalmak: Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.
- Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget.
- Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.
- Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.
- Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.
- Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között

élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.
- Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait.
- Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Történelem 5. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a pontos tájékozódást térben és időben, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmaiban hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzete, az események sorendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes történelem. A kereszténység Személyes történelem: 2 óra Az Ószövetség népe: 6 óra Újszövetségi történetek: 12 óra	**20**
Fejezetek az ókor történetéből Az ókori keleti kultúrák: 5 óra Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia: 5 óra	**24**

Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk: 7 óra Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában: 7 óra	
A középkor világa A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői: 9 óra A középkori élet színterei és szereplői: 9 óra	**18**
Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Személyes történelem. A kereszténység 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi megismerés fogalmának kialakítása. A kereszténység jelentősége.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Személyes történelem: 2 óra
  - A címer, zászló, pecsét jelentősége, az idő mérése.
  - Hazánk történelmi zászlóinak és címereinek megismerése, a pecsét fogalma, jelentősége. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése

- Az Ószövetség népe: 6 óra
  - Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes
  - Ószövetségi történetek megismerése.

- Újszövetségi történetek: 12 óra
  - A keresztény vallás kialakulása és elterjedése.
  - Jézus Krisztus születése.
  - Krisztus Pilátus előtt.
  - Az utolsó vacsora.
  - A feltámadás.

Fogalmak: jelen, múlt, címer, zászló, pecsét, Isten, föld, ég, növény, állat, Jézus Krisztus

Fejezetek az ókor történetéből 24 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A nagy ókori társadalmak és hatásuk bemutatása.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ókori keleti kultúrák: 5 óra
  - Az ókori kelet mezőgazdasága, társadalma, az emberek mindennapi élete.
  - Hitvilág.
  - Egyiptomi építészeti emlékekkel kapcsolatos képek gyűjtése, a hitvilágukkal kapcsolatos egyes történetek átbeszélése.
- Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia: 5 óra
  - Történetek a görög mondavilágból.
  - Az ókori olimpiai játékok.
  - Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről.
- Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk: 7 óra
  - A legjelentősebb görög városállam: Athén.
  - Az ókori görögök mindennapjai.
  - A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490).
  - Történet olvasása Athénről.
- Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában: 7 óra
  - A római hadsereg és a katonák élete.
  - Róma fénykora.
  - Julius Caesar.
  - Augustus császár.
  - Rómaiak hazánk területén.
  - A Római Birodalom bukása.

Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése.

Fogalmak: időszalag, Nílus, fáraó, piramis, Hellász, Marathón, olimpia, Athén, városállam, Róma, Itália, gladiátor, légió, provincia, Pannónia, Aquincum.

A középkor világa 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői: 9 óra
- A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában.
- Történetek olvasása, megbeszélése.
- Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása.
- A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok.
- Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen.

- A középkori élet színterei és szereplői: 9 óra
- Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a
- középkori várakban. Kolostori élet: történetek
- az egyház szerepéről.
- A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.

Fogalmak: vallás, kereszténység, iszlám, hun, király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés

Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról: 6 óra
  - A magyarok eredete.
  - Rege a csodaszarvasról.
  - Vérszerződés.
  - Honfoglalás, letelepedés.
  - Kalandozó hadjáratok.

Fogalmak: vándorlás, honfoglalás, Etelköz, Kárpát-medence,

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.
- Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében.
- A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja.
- Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit.
- A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni.
- Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Hon- és népismeret 5. évfolyam

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Az én világom - Családunk története: 2 óra - Az én városom, falum: 4 óra - A hazai táj. A helyi tudás: 1 óra - Gyermekek, diákélet a múltban: 3 óra	**10**
Találkozás a múlttal - Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban: 2 óra - A paraszti ház és háztartás, a ház népe: 2 óra - A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel): 2 óra - Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete: 2 óra - Hitélet és közösségi élet: 2 óra	**10**
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink - Az ősi magyar kultúra hagyatéka: 5 óra - Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén: 5 óra	**14**

Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok: 3 óra Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei: 1 óra	
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

5.2. Tantárgyi bontás

Az én világom 10 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Családunk története: 2 óra
  - A családi közösség, helyem a családban.
  - Élettörténetem: Ki vagyok én?
  - A család múltja és története.
  - Családfa.
  - Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés.

- Az én városom, falum: 4 óra
  - Elhelyezkedése, földrajzi fekvése.
  - Nevezetességei.
  - Hagyományai.
  - Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés.

- A hazai táj. A helyi tudás: 1 óra
  - Hazánk természeti értékei.
  - Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén.

- Gyermekek, diákélet a múltban: 3 óra
  - Az iskola története, múltja.

- Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.

Fogalmak: család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet

Találkozás a múlttal 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési* fókuszok: nemzettudat, empátia.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban: 2 óra
  - Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülőkről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés.

- A paraszti ház és háztartás, a ház népe: 2 óra
  - Falusi élet a múltban.
  - Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés.
  - Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból.

- A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel): 2 óra
  - A régmúlt idők étkezési szokásai.
  - Ruházkodás a régmúlt időkben.
  - Az emberek mindennapjai.

- Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete: 2 óra
  - Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben.

- Hitélet és közösségi élet: 2 óra
  - Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról.

Fogalmak: nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, parasztház, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés

Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* nemzettudat, erkölcsi érzék.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ősi magyar kultúra hagyatéka: 5 óra
  - A magyarok őseiről
  - Beszélgetés a magyar őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés.

- Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén: 5 óra
  - Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében.

- Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok: 3 óra
  - A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint.
  - A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról.

- Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei: 1 óra
  - A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása.

- A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban
  - Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre.

Fogalmak: őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel

rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol.

- Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapjaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról.
- A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Tt./Természetismeret 5. évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A tanulók képessé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Anyag, energia, információ Anyag: 4 óra Energia: 1 óra	**5**
Rendszerek Tér és idő: 9 óra	**9**
Felépítés és működés kapcsolata Élőlények: 8 óra	**8**
Állandóság, változás Állapot: 4 óra Változás: 4 óra Egyensúly, stabilitás: 2 óra	**10**
Az ember megismerése és egészsége Testkép, testalkat, mozgás: 3 óra Önfenntartás: 7 óra	**10**
Környezet, fenntarthatóság Globális környezeti rendszerek: 5 óra Környezeti tényezők: 3 óra	**8**
Tájékozódás a földrajzi térben A tér és ábrázolása: 4 óra	**4**
Tájékozódás az időben Az idő: 2 óra	**2**
Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről: 4 óra	**4**
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól: 4 óra	**4**
Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 2 óra	**2**
Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról Globális problémák: 2 óra	**2**

Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.2. Tantárgyi bontás

Anyag, energia, információ 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt.
- Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során.
- Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben.
- Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban.
- Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyag: 4 óra
  - Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír).
  - Tulajdonságaik.
  - Halmazállapotok.
  - Tömegmegmaradás.
  - Oldatok, keverékek.
  - Víz a természetben.
- Energia: 1 óra
  - Energiaforrások a háztartásban.
  - Energia, energiafajták.
  - Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés…).
  - Megújuló és nem megújuló energiaforrások.
  - Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).

Fogalmak: Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás

Rendszerek 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése.
- Térképhasználati ismeretek bővítése.
- Nemzeti tudat erősítése.
- A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése.
- Az analizáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése.
- Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tér és idő: 9 óra
- Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása.
- Térkép és földgömb.
- Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű.
- Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép.
- Hazánk térképe.
- Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek.
- Vizek ábrázolása a térképen.
- Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően).
- Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc).
- Időjárás.
- Mozgás és idő összefüggése.

Fogalmak: Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés

Felépítés és működés kapcsolata 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása.
- A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása.
- Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Élőlények: 8 óra

- A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet).
- Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő).
- Szobanövények, kerti növények gondozása.
- Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás).
- Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/).
- Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz).
- Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés).
- Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak).
- A testalkat változatossága.

Fogalmak: Virágos növény, állatcsoport

Állandóság, változás 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése.
- Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése.
- Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése.
- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Állapot: 4 óra
  - Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.
  - Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása
  - Mérések gyakorlása.

- Változás: 4 óra
  - Változások környezetünkben
  - Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása.
  - Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.
  - Fizikai változások

- Egyensúly, stabilitás: 2 óra
  - Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével

Fogalmak: Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, változás, termékkészítési folyamat

Az ember megismerése és egészsége 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése.
- Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására.
- Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése.
- A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testkép, testalkat, mozgás: 3 óra
  - Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria.
  - Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.
- Önfenntartás: 7 óra
  - Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai.
  - Tápanyagok, vitaminok.
  - Szent-Györgyi Albert.
  - Mennyiségi és minőségi szempontok.
  - Személyi higiénia.
  - Az érzékszervek védelme és tisztasága.
  - Orvosi ellátás.
  - Fertőző és járványos betegségek, védőoltás.
  - Alapfokú elsősegélynyújtás.

Fogalmak: Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód

Környezet, fenntarthatóság 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése.
- Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése.
- A természetes és a kulturális értékek megbecsülése.

- Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Globális környezeti rendszerek: 5 óra
  - Életvitel és fenntarthatóság.
  - Környezettudatos magatartás.
  - A víz körforgása.
  - Időjárási jelenségek, folyamatok.
  - Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.

- Környezeti tényezők: 3 óra
  - Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között
  - Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők.
  - Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).

Fogalmak: Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.

Tájékozódás a földrajzi térben 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az ismert tér fokozatos kitágítása.
- A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése.
- Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével.
- A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér és ábrázolása: 4 óra
  - Téregységek
  - Személyes tér.
  - A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.
  - Földrészek és óceánok.
  - A kontinensek neve, egymástól való távolsága.
  - Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).

Fogalmak: Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.

Tájékozódás az időben 2 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Tájékozódás az időben: 2 óra
  - Időegységek
  - A napi, az évi, a történeti és a földtörténeti időegységek.

- Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az idő: 2 óra
- Időegységek
- A napi, az évi, a történeti és a földtörténeti időegységek.
- Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.

Fogalmak: Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.

Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt.
- Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről: 4 óra
  - Anyagok, anyagi rendszerek
  - A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben.
  - Környezetet károsító anyagok és hatásaik.

Fogalmak: Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről.
- Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során.
- Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között.
- Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól: 4 óra
- A társadalmi-gazdasági élet szerveződése.
- A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek.
- A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások).
- A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása.
- A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.

Fogalmak: Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés

Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról 2 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése.
- Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 2 óra
- A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok.
- A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk.

Fogalmak: Főváros, hungarikum, világörökség

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról 2 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következett természetkárosítás problémájának megismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Globális problémák: 2 óra
- A helyi környezetkárosítások következményei.

- Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeikről (Száhel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés.

Fogalmak: Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.
- Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra.
- Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről.
- Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.
- A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra.
- Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé.
- Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása.
- Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Ének-zene 5. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei

képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei produkció ÉNEKLÉS: 15 óra GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 10 óra	**35**
Zenei befogadás BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE: 18 óra ZENEHALLGATÁS: 15 óra	**33**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

7.2. Tantárgyi bontás

Zenei produkció 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.
- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.
- A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban.
- Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése.
- Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.
- Zenei ízlés fejlesztése.
- A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával.
- A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.
- A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között.

- A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.
- Egyre nagyobb önállóság a kottaírás-olvasás, másolás terén.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése.
- Dalok közötti kapcsolatteremtés.
- Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.
- Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése.
- Koncentráció, figyelem fejlesztése.
- Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Összefüggések felismerése, alkalmazása.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 15 óra
  - Ünnepek dalai, jeles napok dalai.
  - Magyar történelmi dallamok.
  - Rokon népek dalai.
  - Megzenésített versek.
  - Régi stílusú magyar népdalok.
  - Új stílusú magyar népdalok.
  - Kánonok.

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra
  - Énekes rögtönzések.
  - Hangszeres rögtönzések.
  - Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán.
  - Ritmusjátékok, dalkíséretek szabad és kötött formákban.
  - Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.
  - Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban.
  - A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.

- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 10 óra
  - Új ritmusértékek
  - Kottaírás a pótvonal használatával.
  - A kvintváltás fogalma.
  - A hajlítás fogalma, jelölése.
  - Dallamok utószolmizálása.

Fogalmak: Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Egész hang és szünet. Pótvonal

Zenei befogadás 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése.
- A belső hallás tudatosítása.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével.
- A hangszínhallás fejlesztése.
- Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése.
- Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.
- Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.
- Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE: 18 óra
  - A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése.
  - Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére.
  - Zenei hangzások elemzése, felismerése.
  - Zenei karakterek megfigyelése.
  - A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.
  - Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.

- ZENEHALLGATÁS: 15 óra
  - Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel.
  - Különféle műzenei formák és műfajok megismerése.
  - Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása.
  - A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.

Fogalmak: Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.

- Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- Kánonéneklés tanári segítséggel.
- A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása.
- Fokozott önállóság a különféle kották használatában.
- A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése.
- Részvétel a tanult népdalok elemzésében.
- Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében.
- A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.
- Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról.
- Nyitottság a zenei élmények befogadására.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Vizuális kultúra 5. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömöt nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák - Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint: 10 óra	**20**

↙ Szabad alkotások síkban: 10 óra	
Kifejezés, képzőművészet ↙ Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben: 10 óra ↙ Illusztrációk: 10 óra	**20**
Vizuális kommunikáció ↙ A vizuális kommunikáció eszközei és technikái: 8 óra ↙ Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés: 5 óra	**13**
Tárgy-és környezetkultúra ↙ Munkavázlat: 9 óra ↙ Tárgyak értelmezése és készítése: 6 óra	**15**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

8.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 20 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során.
- A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása.
- A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.
- A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.
- Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint: 10 óra
  - Műalkotásokon vonalak és foltok.
  - Foltfestés vizes alapon – foltok.
  - Folthatások.
  - Barázdált formák.

- Szabad alkotások síkban: 10 óra
  - Tárgyak ábrázolása síkban.
  - Különféle felületek dekoratív felhasználása.

Fogalmak: Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.

Kifejezés, képzőművészet 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- „Képolvasás" képességének kialakítása és fejlesztése.
- Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben: 10 óra
  - Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése.
  - Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás.
  - Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével.

- Illusztrációk: 10 óra
  - Kép versekhez
  - Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével.
  - Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével.
  - Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.

Fogalmak: Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.

Vizuális kommunikáció 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.
- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.
- Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A vizuális kommunikáció eszközei és technikái: 8 óra
  - Látványszerű ábrázolás modell után.
  - Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével.
  - Emberalak rajzolása, festése.
  - Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok).

- Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés: 5 óra

- Alaprajz, metszet, térképrajz.
- Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre.

Fogalmak: Csendélet, valósághű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.

Tárgy-és környezetkultúra 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása.
- A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Munkavázlat: 9 óra
  - A tárgy funkciójának meghatározása.
  - Ismert anyagalakítási módok.
  - Anyag és technika megválasztása.
  - Kivitelezés.
  - Díszítés

- Tárgyak értelmezése és készítése: 6 óra
  - Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből.
  - Fonás, szövés.

Fogalmak: Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- egyenletes foltot satírozással létrehozni,
- művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni,
- ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről,
- felismerhető képet készíteni,
- emberalak szoborszerű megjelenítésére,
- műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni,

- emlékezetből egyszerű rajzot készíteni,
- tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel,
- formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal),
- vázlatszerű ábrát készíteni,
- egyszerű alaprajzot értelmezni,
- funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait,
- képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni,
- törekedni munkája igényes kivitelezésére,
- tárgyat készíteni az általa választott technikával.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Digitális kultúra 5. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
A digitális eszközök használata - Bemeneti, kimeneti perifériák: 2 óra - Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása: 2 óra - A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói: 2 óra - Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek: 2 óra	**8**
Alkalmazói ismeretek - Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 8 óra	**8**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel - A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása: 8 óra	**8**
Infokommunikáció, információs társadalom	**7**

Információkeresés, információs közlési rendszerek: 3 óra Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra Médiainformatika: 1 óra	
Könyvtári informatika Könyvtári szolgáltatások: 3 óra	**3**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

A digitális eszközök használata 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt.
- Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása.
- A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása.
- Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása;
- taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Bemeneti, kimeneti perifériák: 2 óra
  - A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata.
  - Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete.
  - Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock.
- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása: 2 óra
- A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói: 2 óra
  - Egér használata: kijelölés.
- Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek: 2 óra
  - Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése.
  - Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása.

Fogalmak: Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.

Alkalmazói ismeretek 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása.
- Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében.
- Közhasznú információforrások használatának megismertetése.
- Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 8 óra
- Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum.
- Dokumentum elnevezése.
- Mentés, behívás.
- Billentyűzet további funkciói.

Fogalmak: Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév

Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése.
- Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása: 8 óra
- Teknőcgrafika alkalmazási területe.
- Irányok a képernyőn – teknőcgrafika.
- Alakzatok teknőccel.

Fogalmak: Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.

Infokommunikáció, információs társadalom 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.
- A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre.
- Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül.
- Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Információkeresés, információs közlési rendszerek: 3 óra
- Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók.

- Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra
  - Információfogadás és -küldés.

- Médiainformatika: 1 óra

Fogalmak: Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás

Könyvtári informatika 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel.
- Olvasási képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Könyvtári szolgáltatások: 3 óra
  - Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai.
  - Katalógus.
  - Irányított forrás- és információkeresés.

Fogalmak: Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel.
- Szabálykövető magatartás.
- Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.
- Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.
- Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel.
- Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

10. Technika és tervezés 5. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló

képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegóvás problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megóvásában. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.
A technika és tervezés tantárgy „C”: Kertészeti technológiák modulját fogja alkalmazni intézményünk a normál tantervű osztályok esetén. Ezért az integrált tanulókra tervezett kerettantervet átalakítottuk.
Kiemelt szerepet kapott:

- az alapvető kertészeti ismeretek közvetítésével, a tanulók életkorának megfelelő kertművelési, -ápolási technikák elsajátításával, begyakorlásával biztosítsa a környezet- és egészségtudatos életvitel vezetésének feltételeit.
- A modul ismeretanyaga hátteret teremt olyan napi döntések meghozatalához, amelyek tudatos
- fogyasztói magatartásról tesznek tanúságot.
- Az iskolakertben végzett munka – biztonságos, felnőttek által irányított kertművelés –
- megteremti a feltételrendszerét annak, hogy a tanulók döntéseikért, cselekedeteikért és azok
- következményeiért felelősséget vállaljanak, felelősségtudatuk elmélyüljön. Lehetőséget
- teremt arra, hogy a tanulók a gyakorlatban tapasztalhassák meg a munkamegosztás
- jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összeadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömét, a munka megbecsülését.

A téli időszakban: Otthon, a közlekedés, személyes szükségletek témaköröket dolgozzuk fel.
Az anyagok alakítása, modellezés főként a 8. évfolyamra öszpontosul.

10.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben Kertészeti alapismeretek: 1 óra Kertművelés és ápolás: 3 óra Élelmiszer-termelés és –feldolgozás: 4 óra	**8**
Élet a talpunk alatt Talajtani alapismeretek: 1 óra A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: 1 óra	**4**

Kertművelés és –ápolás: 2 óra	
Zöldségnövények termesztése Kertészeti alapismeretek: 1 óra Növénytermesztési módok: 2 óra Vetési, termesztési terv: 1 óra Kertművelés és –ápolás: 7 óra A méhek jelentősége a növénytermesztésben: 1 óra	**12**
Háztartás, gazdálkodás, életmód Közlekedés: 5 óra Házimunkák: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

10.2. Tantárgyi bontás

Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- A növényekről, az egészséges táplálkozásról tanult ismeretek szintetizálása, alkalmazása
- Környezet- és egészségtudatos véleményformálás
- A fenntartható fejlődés értelmezése
- A cselekvő tudatosság alkalmazása
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során
- Kertészeti alapismeretek

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 1 óra
  - A zöldséges- és gyümölcsöskert jellemző növényei és csoportosításuk: Az iskolakertben fellelhető növények azonosítása, jellemzőik; Csoportosítás szempontja: fogyasztásra szánt részek és a gazdasági érettség időpontja szerint

- Kertművelés és ápolás: 3 óra
  - A betakarítás folyamatai, munkaszervezés: az iskolakertben található zöldség vagy gyümölcs betakarításának (szüretelésének) munkafolyamatai, eszközei, munkamegosztás a csoportban
  - Baleset-megelőzési szabályok: a használt eszközökkel történő munkavégzés szabályai

- Élelmiszer-termelés és –feldolgozás: 4 óra

- Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban: a vizsgált növények jellemző tápanyagai, szerepük szervezetünk egészséges működésében
- Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához: a betakarított termés feldolgozása, téli tárolása (pl. must, savanyúság készítése, aszalás, fagyasztás, vermelés stb.)
- Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok: a végzett munkafolyamatok higiéniai
- szabályai
- Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: a feldolgozott élelmiszerhez köthető hagyományaink, értékeink bemutatása

Fogalmak: zöldség, gyümölcs, élelmiszer, biológiai érettség, gazdasági érettség, étel, tápanyag, tartósítási eljárások, higiénia

Élet a talpunk alatt 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Digitális kompetenciák alkalmazása mérési, vizsgálati eredmények rögzítése, elemzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Tényeken alapuló következtetések levonása
- Felelősségérzés a munkavégzés eredményéért és minőségéért

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Talajtani alapismeretek: 1 óra
  - A talajszelvény fogalma: a talaj szintjei, a talajképződés folyamata
  - A talaj alkotói, jellemzői, egyszerűbb talajvizsgálatok; a talaj színe, szerkezete, kötöttsége; a talajnedvesség kimutatása, vízáteresztő képesség vizsgálata a környezetben fellelhető mintákon

- A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: 1 óra
  - a talaj megfigyelése, vizsgálata; eredmények rögzítése, értékelése; élőlények a talajban; komposztvizsgálatok
  - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

- Kertművelés és –ápolás: 2 óra
  - Baleset-megelőzési szabályok
  - A talajművelés eljárásai: forgatás, lazítás és porhanyítás, tömörítés, egyengetés

Fogalmak: talaj, talajalkotók, humusz, lebontó szervezetek, kötöttség, vízáteresztő képesség, komposzt

Zöldségnövények termesztése 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése

- Tervezési folyamat során algoritmizálás alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás – ű
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 1 óra
  - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: a vetőmagok jellemzői, a csírázás feltételei
  - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk

- Növénytermesztési módok: 2 óra
  - a vetésforgóban, a vegyeságyban történő termesztés; a vetésforgó hatása a talajra és a növények fejlődésére, a növényvédelemre;
  - a növénytársítás alapvető szabályai, alapvető konyhakerti növények egymásra gyakorolt hatása;
  - öntözési ismeretek (öntözési módok, öntözési idő, takarás és öntözés, gyökerezési mélység, öntözővíz minősége: hőmérséklet, oldott anyagok, mulcsozás szerepe)

- Vetési, termesztési terv: 1 óra
- a növények csoportosítása választott termesztési mód, tápanyagigényük, vetési idejük és termésidejük szerint

- Kertművelés és –ápolás: 7 óra
  - A vetés műveletei; talaj-előkészítés, vetés szabadföldbe (sorba, szórva, fészekbe)
  - A kertrész gondozási munkái: öntözés, egyelés, gyomlálás, karózás, betakarítás, terv szerint másod- és harmadvetés
  - Komposztálás – komposztálható anyagok a kertben

- A méhek jelentősége a növénytermesztésben: 1 óra
  - beporzás, terméskép ződés
  - A növénytermesztés és állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai; méhek élete és „munkája”; a méhtartás hagyományai
  - Baleset-megelőzési szabályok − Élelmiszer-termelés és -feldolgozás
  - A méz előállítása, tárolása, feldolgozása, felhasználásának szabályai; méhészeti termékek
  - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai; vidékünk mézes hagyományai

Fogalmak: növények ivaros szaporodása, beporzás, terméskép ződés, mag, csíra, sziklevél, csírázási próba, környezeti igény, tűrőképesség, vetésforgó, vegyeságy, növénytársítás, vetési

módok, másod- és harmadvetés, öntözési módok, mulcsozás, méhcsalád, méhészet, méhészeti termékek

Háztartás, gazdálkodás, életmód 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.
- Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Közlekedés: 5 óra
  - Tömegközlekedés
  - Kerékpáros közlekedés
  - Illemszabályok
  - Jelzőtáblák

- Házimunkák: 5 óra
  - Lakásgondozás
  - Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta).
  - Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.

Fogalmak: közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, házimunka, eszköz, tevékenység

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló
- azonosítja az iskolakertben fellelhető növényeket, ismeri azok feldolgozási módját.
- ismeri és elvégzi a kertművelés és ápolás műveleteit.
- tevékenysége során együttműködési készséget mutat.
- ismeri és elvégzi a kertművelés és ápolás műveleteit.
- felelősség érzettel bír a munkavégzés eredményéért és minőségéért
- érti és értelmezi a fenntartható fejlődést
- értelmezi és alkalmazza a műszaki kommunikációt.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

11. Testnevelés 5. évfolyam

A testnevelés tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömének biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli

rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása. Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására. A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

11.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Torna: 6 óra Gimnasztikus mozgás zenére: 6 óra Atlétika: 6 óra Küzdő – húzó játékok: 6 óra Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 6 óra	**30**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Rendgyakorlatok: 5 óra Torna: 15 óra Atlétika: 20 óra	**40**
Játék Labdás játékok: 20 óra Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 6 óra Küzdősportok elemei: 4 óra	**30**
Versenyzés Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek: 15 óra Labdás versenyek: 25 óra	**40**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mozgás mint életforma: 5 óra Testi-lelki egészség: 3 óra Természetben űzhető sportok: 8 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 4 óra	**20**
Tánc A tánc mint művészet – elmélet: 5 óra Mozgásos dramatikus és énekes játékok: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**

ÉVES ÓRASZÁM	180

11.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kondicionális képesség fejlesztése.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Mozgásműveltség fejlesztése.
- Mozgásigény fenntartása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Torna: 6 óra
  - Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.
  - Kéziszer-gyakorlatok.

- Gimnasztikus mozgás zenére: 6 óra
  - Járások.

- Atlétika: 6 óra
  - Futások.
  - Ugrások, dobások.
  - Emelés-hordás.

- Küzdő – húzó játékok: 6 óra
  - Társas gyakorlatok.

- Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 6 óra
  - A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
  - Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával.

Fogalmak: Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése.

- Sportágtechnikai elemek megismertetése.
- Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát
- reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendgyakorlatok: 5 óra
  - Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba.
  - Nyitódás, felzárkózás.
  - Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.

- Torna: 15 óra
  - Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
  - Mászás kötélen.
  - Függeszkedés, hintázás.
  - Guruló átfordulás előre-hátra.

- Atlétika: 20 óra
  - Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal.
  - Járások, futások, dobások, ugrások.
  - Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel.

Fogalmak: Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta

Játék 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Élethosszig űzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek
- megismertetése és megkedveltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 20 óra
  - Dobó és elfogó játékok.
  - Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben.
  - Átadások helyben és mozgás közben.
  - Célba rúgó és célba dobó játékok.

- Zsinórlabda és labdarúgás elemei.
- Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda.

- Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 6 óra
- Futó és fogójátékok taktikai elemekkel.

- Küzdősportok elemei: 4 óra
- Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.
- A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása

Fogalmak: Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.

Versenyzés 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek: 15 óra
- Sorversenyek, váltóversenyek, futóverseny, ugróiskola, Kötélugrás-verseny.
- Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása.
- Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.

- Labdás versenyek: 25 óra
- Kosárra dobó verseny, labdavezetési verseny, kidobó játék.
- Egyszerűsített szabályokkal: labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda.

Fogalmak: Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés,
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mozgás mint életforma: 5 óra
  - Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).

- Testi-lelki egészség: 3 óra
  - Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata.
  - Relaxációs gyakorlatok.
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.
- Természetben űzhető sportok: 8 óra
  - Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi
    - Kocogás.
    - Kerékpározás, görkorcsolyázás.

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 4 óra
  - A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Tánc 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tánc mint művészet – elmélet: 5 óra
  - Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók

- Mozgásos dramatikus és énekes játékok: 5 óra
  - Kézjátékok.
  - Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz).

Fogalmak: Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, élmény

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- összetett mozgások, 4-8 ütemű tornagyakorlatok végrehajtására,
- a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra,
- erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére,
- a labda átvételére és átadására,
- a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban,
- higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására,
- egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,
- zenével szinkronban mozgásra,
- a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

12. Osztályfőnöki 5. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

12.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Közösség és személyiség - Önismeret: 13 óra - Közösségek, amelyekben élek: 13 óra	**13**

Tanulás és munka A tanulás: 7 óra	**7**
Én és a társadalom Életem színterei: 8 óra	**8**
Egészséges életmód Lelki egészség: 3 óra Testi egészség: 3 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

12.2. Tantárgyi bontás

Közösség és személyiség 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése.
- Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése.
- Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, nyilvánítás, vitakészség, felelősség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önismeret: 13 óra tulajdonság,
  - viselkedés, önmegfigyelésen alapuló
  - felismerés, befolyásolás
  -
- Közösségek, amelyekben élek: 13 óra
  - iskola,
  - évfolyam,
  - család

Fogalmak: Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.

Tanulás és munka 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése.
- Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése.
- Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tanulás: 7 óra
  - motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők.
  - A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák.

Fogalmak: Figyelem, koncentrálás, értékelés, önértékelés

Én és a társadalom 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben.
- Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Életem színterei: 8 óra
  - az otthon, az iskola, a lakóhely
  - A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai
  - Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok

Fogalmak: Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.

Egészséges életmód 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása.
- Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Lelki egészség: 3 óra
  - énerősítés, belső egyensúly.
- Testi egészség: 3 óra

- étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.

Fogalmak: Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Eredmények:

- Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése.
- Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület.
- Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot.
- Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra.
- Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás.
- Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata.
- Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban.
- Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz.
- Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

6. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 6. évfolyam

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása Beszédtechnika. 2 óra Metakommunikáció: 2 óra Beszéd(meg)értés: 1 óra Beszédkészség: 1 óra Kommunikációs helyzet: 2 óra	**4+4**
Olvasás, az írott szöveg megértése Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás: 4 óra Tanulást segítő eljárások, szövegfeldolgozás: 8 óra Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei: 2 óra	**8+6**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése MŰNEM: LÍRA, MŰFAJ: DAL : 5 ÓRA MŰNEMEK: EPIKA MŰFAJ: MESE, MŰMESE: 11 ÓRA LEGENDA: 5 óra MONDA: 10 óra ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: 10 óra REGÉNY: 20 óra	**60**
Írás, szövegalkotás Szövegalkotás, szöveg-átalakítás: 5 óra Elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás): 15 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció,

beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei.
- Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg.
- Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Beszédtechnika. 2 óra
  - a helyes beszédlégzés
  - megfelelő beszédhang, hanglejtés
  - pontos artikuláció
  - ritmus, tempó
  - időtartam
  - hangsúly, hangerő
  - szünet
  - a kommunikáció céljának megfelelő beszéd.

- Metakommunikáció: 2 óra
  - mimika,
  - testtartás,
  - távolságtartás
  - tekintet.

- Beszéd(meg)értés: 1 óra
  - szavak
  - mondatok
  - szöveg szintjén

- Beszédkészség: 1 óra

- Kommunikációs helyzet: 2 óra
  - kapcsolatfelvétel,
  - kapcsolattartás,
  - vélemény- és szándéknyilvánítás,
  - vita,
  - kérés,
  - kérdés.

Fogalmak: Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom.

Olvasás, az írott szöveg megértése: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet.
- Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás: 4 óra
  - Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással,
  - a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése.
  - Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra.
  - Aktív és passzív szókincs gyarapítása.
  - Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása.

- Tanulást segítő eljárások, szövegfeldolgozás: 8 óra
  - Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés.
  - Felolvasás, az olvasottak ismertetése.

- Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei: 2 óra

  - Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése.
  - Érdeklődésének megfelelő könyv választása.
  - Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.

Fogalmak: Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- MŰNEM: LÍRA, MŰFAJ: DAL : 3 ÓRA

- Petőfi Sándor:
  - Reszket a bokor mert…

- MŰNEMEK: EPIKA MŰFAJ: MESE, MŰMESE: 8 ÓRA
- Attila földje (magyar népmese)
- Válogatás a magyar népmesegyűjteményből

- NÉPBALLADA: 4 óra
- Kőmíves Kelemen;

- MONDA: 10 óra
- Mátyás-mondák

- ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: 10 óra
- Petőfi Sándor: János vitéz

- REGÉNY: 20 óra
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok

- BIBLIAI TÖRTÉNETEK: 5 óra
- A világ teremtése
- Az édenkerti történet
- Noé és a bárka
- Jézus születése,
- A betlehemi királyok

- Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése.
- Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése.
- Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése.
- Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése.
- Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése.
- A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése.
- Összehasonlítás.
- A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése.
- Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása.
- A költői jelzők és költői képek felismerése.
- Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása.
- A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása.

- A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz.
- Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás).
- Színházlátogatás (dráma).

Fogalmak: Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.

Írás, szövegalkotás 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.
- *Képességfejlesztési fókuszok:*
- Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szövegalkotás, szöveg-átalakítás: 5 óra
  - Szöveg átalakítása:
  - bővítéssel: díszítő jelzők használata,
  - szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés.

- Elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás): 15 óra
  - Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása:
  - Cím szerepe.
  - Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése.
  - Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban.
  - Címalkotás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló társalgásban részt tud venni.
- Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni.
- Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.

- Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján).
- A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja.
- Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
- Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám
Írás, szövegalkotás Reproduktív írás: 3 óra A szöveg nyelvi jellegzetességei: 5 óra	**8**
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről BETŰK: 10 óra SZÓELEMEK, SZAVAK: 40 óra SZÓSZERKEZETEK: 10 óra	**60**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Írás, szövegalkotás 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.
- *Képességfejlesztési fókuszok:*
- Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs

használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Reproduktív írás: 3 óra
  - Néhány mondatos szöveg önálló alkotása.
  - Emlékezetből való írás.
  - Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása.
  - Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel.
  - Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása.

- A szöveg nyelvi jellegzetességei: 5 óra
  - Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele.
  - A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.

Fogalmak: Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BETŰK: 10 óra
  - Magánhangzók, mássalhangzók.
  - Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya.
  - A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés).

- SZÓELEMEK, SZAVAK: 40 óra
  - Szófajok: főnév, melléknév, számnév, névmás, ige.
  - Jelző szerepe a szövegben.

- SZÓSZERKEZETEK: 10 óra
  - alárendelő szószerkezet
  - mellérendelő szószerkezet.

Fogalmak: Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni.
- Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében.
- A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja.
- Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Matematika 6. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

2.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika Halmazok: 10 óra Kombinatorika 8 óra Matematikai logika: 2 óra	**16+4**

Számelmélet, algebra Számok: 25 óra Műveletek: 10 óra Írásbeli műveletek: 35 óra Számelméleti ismeretek: 10 óra	**62+18**
Geometria, mérés A tér elemei: 10 óra Síkbeli alakzatok: 2 óra Térbeli alakzatok: 2 óra Transzformációk: 2 óra Szerkesztés: 10 óra Mérés, mértékegységek: 8 óra Kerület, terület: 7 óra	**35**
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 5 óra Sorozatok: 15 óra Függvények megadása, ábrázolása: 5 óra	**25**
Statisztika, valószínűség Statisztika: 4 óra A valószínűség-számítás elemei: 6 óra	**6+4**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

2.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése.
- Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 10 óra
  - Évfolyamozás. Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba.
  - Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz. Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel.
  - Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése.
  - A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal.
  - Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.

- Metszethalmaz
- Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése.
- A halmazábra különböző részeinek elnevezése.
- Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése.
- Venn-diagram értelmezése.

- Kombinatorika: 8 óra

- Kombinatorikus játékok.
- Elemek sorba rendezése.
- Lehetőségek sokféleségének észrevétele.

- Matematikai logika: 2 óra
  - Állítások igazságtartalma.

Fogalmak: Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”.

Számelmélet, algebra 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök célszerű használata.
- Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása.
- Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása.
- Megtartó emlékezet fejlesztése.
- Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Számok: 25 óra

- Számok 1000-es és 10 000-es számkörben.
- A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.
- A helyiérték-táblázat szerkezet
- Római számok: I, V, X, L, C, D, M.
- Viszonyítás.
- A relációs jelek (< > =).
- Számok helye a számsorban.
- Bontás

- Közönséges törtszámok
- Negatív számok a mindennapi életben.

- Műveletek: 10 óra
  Szóbeli műveletek.

- Összeadás, kivonás 1000, és 10000-es számkörben.
- Összeadás, kivonás közönséges törtekkel.
- Maradékos osztás.
- Összefüggések a műveletek között.

- Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban).
- Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása
- A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre.

- Írásbeli műveletek: 35 óra
- Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal.
- Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval.
- Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval.
- Műveletekben szereplő számok elnevezése.
- Műveleti tulajdonságok.

- Számelméleti ismeretek: 10 óra
- Páros, páratlan számok.
- Oszthatósági szabályok.

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.

Geometria, mérés 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése.
- Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között.
- Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása.
- Fogalmi gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér elemei: 10 óra
- Félegyenes, szakasz, szög.
- Egyenes és pont helyzetének vizsgálata.
- Félegyenes rajzolása, pont elnevezése.
- Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése.
- Szögek rajzolása.
- Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése.
  A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése.

- Szerkesztő eszközök használata.

- Síkbeli alakzatok: 2 óra
- Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.
- Szabályos sokszög.

- Térbeli alakzatok: 2 óra
- Téglatest, kocka.

- Transzformációk: 2 óra
- Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón.
- A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása.
- Azonosságok, különbségek megállapítása.
- Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.

- Szerkesztés: 10 óra
- Párhuzamos, merőleges egyenesek.
- Másolás.
- Felezés.
- Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón.
- Különböző sugarú körök szerkesztése.
- Szerkesztő eszközök használata.
- Szerkesztési lépések sorrendjének követése

- Mérés, mértékegységek: 8 óra
- hosszúság (km, m, dm, cm, mm);
- tömeg (t, kg, dkg, g);
- űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).

- Kerület, terület: 7 óra
- Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.
- Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással.
- Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel.
- A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása.
- Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.

Fogalmak: Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés

Függvények, az analízis elemei 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása.
- Megismerési módszerek továbbfejlesztése.
- Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése.

- Logikus gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 5 óra
  - Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel.

- Sorozatok: 15 óra
  - Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály
  - felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása
  - műveletekkel a hiányzó adatok pótlására.
  - Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján.
  - Ciklikus sorok folytatása.
  - Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

- Függvények megadása, ábrázolása: 5 óra
  - Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése.
  - Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése.
  - Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése.
  - Grafikonok olvasása, értelmezése.

Fogalmak: Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.

Statisztika, valószínűség 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése.
- A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása.
- Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről.
- Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Statisztika: 4 óra
  - Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye.
  - Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen.
  - Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.

- A valószínűség-számítás elemei: 6 óra
  - Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése.
  - Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése.
  - A lejegyzések összesítése táblázatba.
  - A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése.

- Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről.
- A „ biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.
- Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.

Fogalmak: Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

- Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint.
- Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon.
- Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása.
- Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása.
- Logikai kifejezések pontos használata.
- Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.
- Biztos számfogalom 100-as számkörben.
- Jártasság 1 000, 10000-es számkörben.
- A törtszámok ismerete.
- A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével).
- Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.
- Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete.
- A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel.
- Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.
- Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.
- Statisztikai adtok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.
- Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

3. Etika 6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében.

11-12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok.

Az épség és fogyatékosság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékosságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékosságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Test és lélek Fejlődés és szükségletek: 2 óra Egészség és betegség: 2 óra A lelkiismeret: 2 óra	**6**
Kapcsolat, barátság, szeretet Egészség és betegség: 1 óra A lelkiismeret: 1 óra Fogyatékosság : 2 óra Ép testben ép lélek: 2 óra	**6**

Kortársi csoportok Közösségeim: 1 óra mások csoportjai: 1 óra Konfliktusok a csoportban: 3 óra	**5**
Társadalmi együttélés Társadalmi egyenlőtlenségek: 3 óra Virtuális közösségek: 3 óra	**6**
A technikai fejlődés hatásai Az ember és a technika: 2 óra Enyém, tiéd, miénk: 3 óra	**5**
A mindenséget kutató ember Vallási közösség és vallási intézmény: 2 óra A tudomány: 4 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

3.2. Tantárgyi bontás

Test és lélek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése.
- A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egészség és betegség: 1 óra
  - Az egészséges ember tulajdonságai.
  - Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére?
  - Egészséget veszélyeztető okok.
  - Hogyan és miért betegedhet meg valaki?
  - Milyen az, amikor én beteg vagyok?

- A lelkiismeret: 1 óra
  - Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.

- Fogyatékosság : 2 óra
  - Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben.
  - A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?

- Ép testben ép lélek: 2 óra
- A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?

Fogalmak: Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékosság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Kapcsolat, barátság, szeretet 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás.
- A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban.
- Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kapcsolataim: 2 óra
- Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.

- Baráti kapcsolatok: 2 óra
- Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.

- A kapcsolat ápolása: 2 óra
- A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?
- Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.

Fogalmak: Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Kortársi csoportok 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése.
- A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás.
- Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése.
- A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése.
- Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Közösségeim: 1 óra
  - A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.

- Mások csoportjai: 1 óra
  - Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.

- Konfliktusok a csoportban: 3 óra
  - Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása.
  - A vétség helyrehozásának lehetőségei.

Fogalmak: Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Társadalmi együttélés 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése.
- A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése.
- Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre.
- A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat.
- Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Társadalmi egyenlőtlenségek: 3 óra
  - Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján?
  - Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne?
  - Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket?
  - Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?

- Virtuális közösségek: 3 óra
  - A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben.
  - Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?

Fogalmak: Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.

A technikai fejlődés hatásai 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében.
- A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével.
- A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ember és a technika: 2 óra
  - „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?”
  - A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.

- Enyém, tiéd, miénk: 3 óra
  - A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon.
  - A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?

Fogalmak: Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.

A mindenséget kutató ember 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vallási közösség és vallási intézmény: 2 óra
  - A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások.
  - A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?

- A tudomány: 4 óra
  - A tudósokról és a tudomány világáról.
  - Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék?
  - Világhírű magyar tudósok.

Fogalmak: Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.
- Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget.
- Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.
- Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.
- Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.
- Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.
- Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait.
- Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Történelem 6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a pontos tájékozódást térben és időben, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmaiban hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzete, az események sorendje közötti

összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam - Az államalapítás: 6 óra - Az Árpád-ház uralkodói, szentjei: 7 óra - Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó: 6 óra - Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén: 6 óra - Hunyadi Mátyás portréja: 11 óra	**36**
Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása - A nagy földrajzi felfedezések: 5 óra - Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás: 5 óra	**10**
Magyarország a XVI–XVIII. században - A mohácsi csata és következményei: 5 óra - Végvári küzdelmek: 3 óra - Bocskai István és a hajdúk: 2 óra - Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején: 2 óra - Zrínyi Miklós, a hadvezér: 2 óra - A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai: 4 óra - Buda visszafoglalása, Magyarország a Habsburg Birodalomban : 4 óra	**22**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

4.2. Tantárgyi bontás

Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről.

- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az államalapítás: 6 óra
  - Géza fejedelem.
  - (Szent) István, Magyarország királya.
  - Államalapítás.
  - Koronázási ékszerek.

- Az Árpád-ház uralkodói, szentjei: 7 óra
  - (Szent) László, a lovagkirály.
  - Szent Gellért.
  - Árpád-házi Szent Margit.
  - Könyves Kálmán.
  - András.
  - IV. Béla.

- Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó: 6 óra
  - Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos
  - Gazdasági intézkedések

- Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén: 6 óra
- A nándorfehérvári diadal

- Hunyadi Mátyás portréja: 11 óra
- Az igazságos Mátyás
- Élet Mátyás király udvarában
- A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.
- A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai.
- A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében.
- A történelmi szituációk eljátszása.
- A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon.
- A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.

Fogalmak: vándorlás, honfoglalás, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, reneszánsz, erény.

Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása
10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A nagy földrajzi felfedezések: 5 óra
  - Amerika felfedezése.
  - Felfedezők és hódítók.

- Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás: 5 óra
  - Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció.
  - Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése.
  - Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése.

Fogalmak: felfedezés, távcső, mikroszkóp, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, katolikus, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc

Magyarország a XVI–XVIII. században 22 óra

- **A témakör nevelési-fejlesztési céljai:** A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mohácsi csata és következményei: 5 óra
  - A mohácsi vész
  - A három részre szakadt Magyarország, élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával.
- Végvári küzdelmek: 3 óra
  - Szigetvár, Eger.

- Bocskai István és a hajdúk: 2 óra
  - Bocskai szerepe a magyar reformációban.

- Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején: 2 óra
  - Erdély népei, tájai, kultúrája
  - Bethlen Gábor uralkodása

- Zrínyi Miklós, a hadvezér: 2 óra
  - Zrínyi Miklós hadjáratai és tervei a magyar hadsereg megteremtésére

- A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai: 4 óra
  - II. Rákóczi Ferenc élete

- Buda visszafoglalása, Magyarország a Habsburg Birodalomban : 4 óra
  - Buda visszafoglalása
  - Mária Terézia
  - Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.

Fogalmak: végvár, politikus, költő, hadvezér, hajdú, kuruc, labanc,

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit.
- Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen.
- Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon.
- Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.
- Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között.
- Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében.
- A magyar koronázási ékszereket megnevezi.
- A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja.
- Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit.
- A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni.
- Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Természettudomány 6. évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A

pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A tanulók képessé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Anyag, energia, információ Kölcsönhatások, erők: 4 óra Információ: 2 óra	**6**
Rendszerek Rendszer, a rendszer és környezete: 4 óra Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) : 10 óra Szerveződési szintek, hálózatok: 2 óra	**16**
Felépítés és működés kapcsolata Életközösségek: 5 óra Az élővilág rendszerezése: 5 óra Föld, Nap, Naprendszer: 2 óra	**12**
Állandóság, változás Változások: 8 óra Folyamat, a rendszerek történetisége: 6 óra	**14**
Az ember megismerése és egészsége Egyedfejlődés: 8 óra Magatartás: 5 óra	**13**
Környezet, fenntarthatóság A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 4 óra A Föld szépsége, egyedisége: 8 óra	**12**
Tájékozódás a földrajzi térben A tér és ábrázolása: 6 óra	**6**
Tájékozódás az időben Időrend: 3 óra	**3**

Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről Geoszféra: 2 óra Földrajzi övezetesség: 3 óra Égitestek: 1 óra	**6**
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai A világgazdaság szerveződése és működése: 6 óra	**6**
Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 4 óra	**4**
Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról Fenntarthatóság: 4 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

5.2. Tantárgyi bontás

Anyag, energia, információ 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt.
- Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során.
- Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben.
- Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban.
- Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kölcsönhatások, erők: 4 óra
  - Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).

- Információ: 2 óra
  - Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).
  - A természet jelzései.

- Növények jelzései, állatok kommunikációja.

Fogalmak: Anyagi tulajdonság, információs jel, jelrendszer.

Rendszerek 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése.
- Térképhasználati ismeretek bővítése.
- Nemzeti tudat erősítése.
- A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése.
- Az analizáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése.
- Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendszer, a rendszer és környezete: 4 óra
  - Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben.
  - Természetes táj, mesterséges környezet.
  - Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai.
  - Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).

- Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) : 10 óra
  - Élőlények a ház körül.
  - Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.

- Szerveződési szintek, hálózatok: 2 óra
  - Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben.
  - Táplálék, energiaellátás, úthálózat.
  - Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.

Fogalmak: természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.

Felépítés és működés kapcsolata 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása.
- A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása.
- Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat

fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Életközösségek: 5 óra
  - Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen.
  - Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.
- Az élővilág rendszerezése: 5 óra
  - Legjellegzetesebb élőlénycsoportok.
  - Gombák, növények, állatok.
  - A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős…).
- Föld, Nap, Naprendszer: 2 óra
  - Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése.
  - A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül.
  - Időjárás, éghajlati övek, évszakok.
  - A napsugárzás jelentősége.

Fogalmak: Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.

Állandóság, változás 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése.
- Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése.
- Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése.
- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Változások: 8 óra
  - Kémiai változások: égés, tűzvédelem.
  - Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.
  - Változásokat irányító információk.
  - Tervrajz – házépítés.
  - Útiterv – utazás.
- Folyamat, a rendszerek történetisége: 6 óra
  - Ajándékok, dísztárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.
  - Újrahasznosítás.
  - Az ember természetalakító tevékenységei.

Fogalmak: Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.

Az ember megismerése és egészsége 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése.
- Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására.
- Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése.
- A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egyedfejlődés: 8 óra
  - Az emberi egyedfejlődés szakaszai.
  - Serdülőkori változások.

- Magatartás: 5 óra
  - Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni.
  - Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe.
  - Kapcsolatok társakkal és a családdal.
  - Az iskolai élet szabályai, házirend.

Fogalmak: Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód

Környezet, fenntarthatóság 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése.
- Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése.
- A természetes és a kulturális értékek megbecsülése.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 4 óra
  - A környezeti állapot és az ember egészsége.

- A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés).
- Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei.
- Megtartás lehetőségei.
- Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökörcsin).
- Energiatakarékosság.
- Szelektív hulladékgyűjtés.

A Föld szépsége, egyedisége: 8 óra
- A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei.
- Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai.
- Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.

Fogalmak: Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.

Tájékozódás a földrajzi térben 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Az ismert tér fokozatos kitágítása.
- A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése.
- Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével.
- A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- A tér és ábrázolása: 6 óra
- Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz.
- Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték.
- Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép).
- Keresőhálózat és földrajzi fokhálózat
- A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.
- Földrészek és óceánok.
- A kontinensek neve, egymástól való távolsága.
- Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).

Fogalmak: Földrajzi tér: Földrajzi fokhálózat. aránymérték. Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.

Tájékozódás az időben 3 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Tér-, Időorientációs képesség fejlesztése.
- Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése.
- A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Időrend: 3 óra
  - Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.

Fogalmak: Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.

Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt.
- Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Geoszféra: 2 óra
  - Felszínformák (hegységek, síkságok kialakulása).
  - Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák.
  - Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok –felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés.
  - Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján.
  - A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása.

- Földrajzi övezetesség: 3 óra
  - Vízszintes földrajzi övezetesség
  - Forró és hideg éghajlatú tájak

- Égitestek: 1 óra
  - Az égitestek látszólagos mozgása.
  - A Föld mozgásai és ezek következményei.

Fogalmak: felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízszintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről.
- Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során.
- Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között.
- Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A világgazdaság szerveződése és működése: 6 óra
- Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik.
- Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük.
- A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).

Fogalmak: Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés

Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése.
- Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 4 óra
- Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai:
- A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység:
- A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.

Fogalmak: Főváros, hungarikum, világörökség

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következett természetkárosítás problémájának megismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Fenntarthatóság: 4 óra
- Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés.
- Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.

Fogalmak: Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.
- Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra.
- Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről.
- Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.
- A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra.
- Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé.
- Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között.
- Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését

elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása.

- Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Ének-zene 6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

6.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei produkció ↙ ÉNEKLÉS: 15 óra ↙ GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra ↙ FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 10 óra	**35**
Zenei befogadás ↙ BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE: 18 óra ↙ ZENEHALLGATÁS: 15 óra	**33**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.2. Tantárgyi bontás

Zenei produkció 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.
- Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.
- A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban.
- Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése.

- Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.
- Zenei ízlés fejlesztése.
- A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával.
- A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.
- A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között.
- A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.
- Egyre nagyobb önállóság a kottaírás-olvasás, másolás terén.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése.
- Dalok közötti kapcsolatteremtés.
- Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.
- Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése.
- Koncentráció, figyelem fejlesztése.
- Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Összefüggések felismerése, alkalmazása.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 15 óra
  - Ünnepek dalai, jeles napok dalai.
  - Magyar történelmi dallamok.
  - Rokon népek dalai.
  - Megzenésített versek.
  - Régi stílusú magyar népdalok.
  - Új stílusú magyar népdalok.
  - Kánonok.
  - Más népek dalai.

- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 10 óra
  - Énekes rögtönzések.
  - Hangszeres rögtönzések.
  - Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán.
  - Ritmusjátékok, dalkíséretek szabad és kötött formákban.
  - Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.
  - Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban.
  - A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.

- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 10 óra

- Új ritmusértékek
- Kottaírás a pótvonal használatával.
- A kvintváltás fogalma.
- A hajlítás fogalma, jelölése.
- Dallamok utószolmizálása.

Fogalmak: Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás, . Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. . Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás. Egész hang és szünet. Pótvonal

Zenei befogadás 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése.
- A belső hallás tudatosítása.
- A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
- Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével.
- A hangszínhallás fejlesztése.
- Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése.
- Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése.
- Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.
- Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.
- Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.
- Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE: 18 óra
- A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése.
- Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére.
- Zenei hangzások elemzése, felismerése.
- Zenei karakterek megfigyelése.
- A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.
- Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.

- ZENEHALLGATÁS: 15 óra
- Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel.
- Különféle műzenei formák és műfajok megismerése.
- Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása.
- A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.
- Történelmi zenék hallgatása.
- A rokon népek zenéje, hangszerei.
- Más népek hangszeres zenéje.

- Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.

Fogalmak: Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- Kánonéneklés tanári segítséggel.
- A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása.
- Fokozott önállóság a különféle kották használatában.
- A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése.
- Részvétel a tanult népdalok elemzésében.
- Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében.
- A többször hallott hangok, hangzások felismerése.
- A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.
- Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.
- Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról.
- Nyitottság a zenei élmények befogadására.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Vizuális kultúra 6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömöt nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák Alkotás modell/minta alapján: 20 óra	**20**
Kifejezés, képzőművészet Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben: 10 óra Illusztrációk: 10 óra	**20**
Vizuális kommunikáció A vizuális kommunikáció eszközei és technikái: 8 óra Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés: 5 óra	**13**
Tárgy-és környezetkultúra Munkavázlat: 9 óra Tárgyak értelmezése és készítése: 6 óra	**15**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

7.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során.
- A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása.
- A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.
- A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.
- Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Alkotás modell/minta alapján: 20 óra

- Természeti formák.
- Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző.
- Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból.
- Kocka, téglatest csomagolása.

Fogalmak: Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.

Kifejezés, képzőművészet 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.
- „Képolvasás" képességének kialakítása és fejlesztése.
- Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése.
- Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben: 10 óra
- Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns
- jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a
- plasztika eszközrendszerével.

- Illusztrációk: 10 óra
- Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével.
- Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével.
- Mese szereplőinek megmintázása, festése – közös alkotással, nagy felületen.

Fogalmak: Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.

Vizuális kommunikáció 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.
- Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.
- Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.
- Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A vizuális kommunikáció eszközei és technikái: 8 óra
  - Látványszerű ábrázolás modell után.
  - Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével.
  - Emberalak rajzolása, festése.
  - Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok).

- Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés: 5 óra
  - Forgásformák.
  - Tárgyak kereszt- és hosszmetszete
  - Forgásformák megfigyelése és reprodukciója.
  - Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása.
  - Tárgyak kereszt-és hosszmetszetének megfigyelése, vázolása.
  - Térkép alapján útvonal elképzelése.

Fogalmak: Csendélet, valósághű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.

Tárgy-és környezetkultúra 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása.
- A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Munkavázlat: 9 óra
  - A tárgy funkciójának meghatározása.
  - Ismert anyagalakítási módok.
  - Anyag és technika megválasztása.
  - Kivitelezés.
  - Díszítés

- Tárgyak értelmezése és készítése: 6 óra
  - Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből.
  - Fonás, szövés.

Fogalmak: Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- egyenletes foltot satírozással létrehozni,
- művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni,
- ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről,
- felismerhető képet készíteni,
- emberalak szoborszerű megjelenítésére,
- műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni,
- emlékezetből egyszerű rajzot készíteni,
- tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel,
- formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal),
- vázlatszerű ábrát készíteni,
- egyszerű alaprajzot értelmezni,
- funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait,
- képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni,
- törekedni munkája igényes kivitelezésére,
- tárgyat készíteni az általa választott technikával.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Digitális kultúra 6. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.
A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
A digitális eszközök használata - Bemeneti, kimeneti perifériák: 2 óra - Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása: 2 óra - A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói: 2 óra	**8**

Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek: 2 óra	
Alkalmazói ismeretek Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 8 óra	**8**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel Algoritmizálás (és adatmodellezés): 8 óra	**8**
Infokommunikáció, információs társadalom Információkezelés jogi és etikai vonatkozása: 2 óra Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 5 óra	**7**
Könyvtári informatika Könyvtári szolgáltatások: 3 óra	**3**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

8.2. Tantárgyi bontás

A digitális eszközök használata 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt.
- Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása.
- A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása.
- Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása;
- taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Bemeneti, kimeneti perifériák: 2 óra
  - A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata.
  - Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete.
  - Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock.
- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása: 2 óra
- A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói: 2 óra
  - Egér használata: kijelölés.
- Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek: 2 óra
  - Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése.
  - Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása.

Fogalmak: Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.

Alkalmazói ismeretek 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása.
- Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében.
- Közhasznú információforrások használatának megismertetése.
- Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 8 óra
- Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés
- Adatok rendezése.
- Közhasznú információk.
- Internet előnyei és veszélyei

Fogalmak: Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.

Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése.
- Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Algoritmizálás (és adatmodellezés): 8 óra
- Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai Lejátszás,
- algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus
- játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.

Fogalmak: Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.

Infokommunikáció, információs társadalom 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.
- A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre.
- Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül.
- Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Információkezelés jogi és etikai vonatkozása: 2 óra
- Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett.

- Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 5 óra.
- Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.

Fogalmak: Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.

Könyvtári informatika 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel.
- Olvasási képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Könyvtári szolgáltatások: 3 óra
- Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai.
- Katalógus.
- Irányított forrás- és információkeresés.

Fogalmak: Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel.
- Szabálykövető magatartás.
- Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.
- Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.
- Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel.
- Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Technika és tervezés 6. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegóvás problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megóvásában. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

A technika és tervezés tantárgy „C”: Kertészeti technológiák modulját fogja alkalmazni intézményünk a normál tantervű osztályok esetén. Ezért az integrált tanulókra tervezett kerettantervet átalakítottuk.

Kiemelt szerepet kapott:

- az alapvető kertészeti ismeretek közvetítésével, a tanulók életkorának megfelelő kertművelési, -ápolási technikák elsajátításával, begyakorlásával biztosítsa a környezet- és egészségtudatos életvitel vezetésének feltételeit.
- A modul ismeretanyaga hátteret teremt olyan napi döntések meghozatalához, amelyek tudatos
- fogyasztói magatartásról tesznek tanúságot.
- Az iskolakertben végzett munka – biztonságos, felnőttek által irányított kertművelés –
- megteremti a feltételrendszerét annak, hogy a tanulók döntéseikért, cselekedeteikért és azok
- következményeiért felelősséget vállaljanak, felelősségtudatuk elmélyüljön. Lehetőséget
- teremt arra, hogy a tanulók a gyakorlatban tapasztalhassák meg a munkamegosztás
- jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összeadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömét, a munka megbecsülését.

A téli időszakban: A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők témakört dolgozzuk fel.

Az anyagok alakítása, modellezés főként a 8. évfolyamra öszpontosul.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák - Kertészeti alapismeretek: 1 óra	**6**

↙ Kertművelés és –ápolás: 4 óra ↙ Élelmiszertermelés és –feldolgozás: 1 óra	
A talaj gondozása, javítása ↙ Kertészeti alapismeretek: 1 óra ↙ Kertművelés és –ápolás: 3 óra	**4**
Növényvédelem a biokertben ↙ Kertészeti alapismeretek: 2 óra ↙ Kertművelés és –ápolás: 2 óra	**4**
Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben ↙ Kertészeti alapismeretek: 3 óra ↙ Kertművelés és –ápolás: 5 óra ↙ Élelmiszer-termelés, -feldolgozás: 2 óra	**10**
A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők ↙ Önkiszolgálás: 10 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.
- A növény azonosításához szükséges lényeges tulajdonságok felismerésének fejlesztése
- Jellemző tulajdonságok és termesztési igények közötti összefüggések értelmezése
- Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- Véleményformálás az egészséges táplálkozásról
- Környezet- és egészségtudatos szempontok alkalmazása a tevékenységek végzése során
- Globális élelmezési probléma értelmezése
- A cselekvő tudatosság alkalmazása
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 1 óra
  - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
  - A fűszernövénykert jellemző növényei, csoportosításuk és felhasználásuk
  - Szántóföldi növényeink, csoportosításuk és felhasználásuk
- Kertművelés és –ápolás: 4 óra
  - Baleset-megelőzési szabályok
  - Őszi munkák a fűszer- és gyógynövénykertben: növényi részek begyűjtése, magfogás, növények ritkítása, visszametszése, fagyvédelme
  - Őszi munkák a szántóföldi parcellában: betakarítás, téli tárolás előkészítése
- Élelmiszertermelés és –feldolgozás: 1 óra
  - Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban
  - Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához
  - Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok
  - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai
  - Az állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai
  - A gabonafeldolgozás (malom-, sütőipar) technológiai folyamatai

Fogalmak: gyógynövény, fűszernövény, gabonafélék, olajnövények, nagy fehérjetartalmú növények; takarmánynövények, ipari növények; GMO, liszt, dara, kása, lisztek jelölési rendszere, a kenyér alapanyagai

A talaj gondozása, javítása 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Tényeken alapuló következtetések levonása
- Felelősségérzés munkavégzésének eredményéért és minőségéért

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 1 óra
  - Talajjavítási módok
  - A talajerő-utánpótlás szükségessége és lehetőségei (állati és növényi szerves trágyák, műtrágyák előnyei-hátrányai); a talaj védelme
- Kertművelés és –ápolás: 3 óra
  - A talaj előkészítése növénytermesztésre: hulladékgazdálkodás, komposztálás
  - A talaj védelmének módjai (mulcsozás, növényborítás, védelem szermaradványoktól és szennyezőktől, megfelelő vízgazdálkodás és öntözővíz, talajnedvesség és talajszerkezet – a talajpusztulási folyamatokkal összefüggésben)
  - Baleset-megelőzési szabályok

Fogalmak: a talaj tápanyagai; tápanyag-utánpótlás; szerves trágya; műtrágya, komposztálható anyagok; komposztprizma, vetésforgó, talajképződés, talajvédelem

Növényvédelem a biokertben 4 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.
- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- Konkrét problémahelyzetben cselekvő elkötelezettség értelmezése
- Digitális kompetenciák fejlesztése mérési, megfigyelési adatok összegzése során
- Ok-okozati összefüggések értelmezése adatok elemzése során
- Következmények, kockázatok becslésére, értékelésére vonatkozó kompetenciák fejlesztése tervek, tapasztalatok mentén

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 2 óra
  - A kert mint ökológiai egység
  - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei

- Az ökológiai (bio) kertművelés alapszabályai (vetésforgó, fajtaválasztás, talajerő-utánpótlás, immunerősítés)

- Kertművelés és -ápolás : 2 óra
  - A biogazdálkodás jellemzői
  - Növényi immunerősítő levek készítése és használata
  - A madárbarát, rovar- és méhbarát kert jelentősége a biokertben
  - A vegyszeres növényvédelem előnyei-hátrányai általában és az iskolakertben, az ökológiai (bio) gazdálkodásban megengedett szerek jellemzői

Fogalmak: az iskolakert, mint életközösség; növények kártevői; növényvédelem; vegyszer nélküli növényvédelem; biológiai növényvédelem; mechanikai növényvédelem; biogazdálkodás, madárbarát kert; madár-, rovar- és méhvédelem az iskolakertben

A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése.
- Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önkiszolgálás: 10 óra
  - Öltözködés
  - Saját ruhanemű gondozása
  - Étkezés
  - Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiénéje)

Fogalmak: Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás,

Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.
- A munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése
- Tervezési folyamat során gazdálkodási szempontok alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások környezeti és gazdasági következményének mérlegelése
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben
- Véleményformálás támogatása a mezőgazdaság, a gazdák tevékenységéről, az ágazat jelentőségéről

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kertészeti alapismeretek: 3 óra
  - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei; az időjárás változásainak követése, értékelése a növénytermesztés vonatkozásában
  - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
  - Növények ivartalan szaporítása; szaporítási módok: hajtásdugványozás, tőosztás, levéldugványozás, bujtás
  - Zöldségfélék, fűszer- és gyógynövények szaporítása, termesztése, palántanevelés; szaporítás növényi részekkel: dughagymával, fiókhagymával, gumóval
  - A növénytársítás szabályai: gyógynövények, dísznövények a zöldségágyban; a növények egymásra gyakorolt hatása; vetési, termesztési terv; az ágyásban egymást követő növények termesztésének tervezése, a termőterület maximális kihasználásával
- Kertművelés és –ápolás: 5 óra
  - A gazdasági év munkarendje
  - Kertészeti munkák: az iskolakerti környezet értékelésén alapuló beavatkozások tervezése; kertgondozás; a felhasználásra érett növényi részek betakarítása
  - Baleset-megelőzési szabályok
- Élelmiszer-termelés, -feldolgozás: 2 óra
  - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: élelmiszer-termelés hazánkban; mezőgazdasági ágazatok, termékek; a betakarított növényi részek felhasználása, feldolgozása

Fogalmak: növények ivaros és ivartalan szaporítása, palánta, tőosztás, dugványozás, bujtás, gazdálkodás, a termőterület kihasználtsága; a termesztési folyamat munkaműveletei;

mezőgazdasági ágazatok, gazdaságok; hagyományos és nagyüzemi gazdálkodás; élelmiszerek előállítása

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló

- tud véleményt alkotni illetve helyesen érvvel az egészséges táplálkozásról.
- felismeri a talajerő-utánpótlás szükségességét és lehetőségeit, a talaj védelmét.
- felismeri az ember és önmaga személyes felelősségét a környezet alakításában.
- ismeri és elvégzi a kertművelés és ápolás műveleteit.
- tevékenysége során együttműködési készséget mutat.
- elsajátítja és alkalmazza a tanult közlekedési szbályokat.
- felismeri a zöldségféléket, fűszer- és gyógynövényeket, ismeri azok szaporítását, termesztését.
- Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.
- Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében.
- A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniás szokások bevezetése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

10. Testnevelés 6. évfolyam

A testnevelés tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömének biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása. Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására. A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

10.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség - Torna: 6 óra	**30**

↙ Gimnasztikus mozgás zenére: 6 óra ↙ Atlétika: 6 óra ↙ Küzdő – húzó játékok: 6 óra ↙ Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 6 óra	
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás ↙ Rendgyakorlatok: 5 óra ↙ Torna: 15 óra ↙ Atlétika: 20 óra	**40**
Játék ↙ Labdás játékok: 20 óra ↙ Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 6 óra ↙ Küzdősportok elemei: 4 óra	**30**
Versenyzés ↙ Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek: 15 óra ↙ Labdás versenyek: 25 óra	**40**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés ↙ A mozgás mint életforma: 5 óra ↙ Testi-lelki egészség: 3 óra ↙ Természetben űzhető sportok: 8 óra ↙ Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 4 óra	**20**
Tánc ↙ Népi, táncos gyermekjátékok: 5 óra ↙ Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból: 5 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

10.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kondicionális képesség fejlesztése.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Mozgásműveltség fejlesztése.
- Mozgásigény fenntartása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Torna: 6 óra
  - Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.
  - Kéziszer-gyakorlatok.

- Gimnasztikus mozgás zenére: 6 óra
  - Járások.

- Atlétika: 6 óra
  - Futások.
  - Ugrások, dobások.
  - Emelés-hordás.

- Küzdő – húzó játékok: 6 óra
  - Társas gyakorlatok.

- Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 6 óra
  - A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
  - Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával.

Fogalmak: Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése.
- Sportágtechnikai elemek megismertetése.
- Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát
- reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendgyakorlatok: 5 óra
  - Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba.
  - Nyitódás, felzárkózás.
  - Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.

- Torna: 15 óra
  - Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
  - Mászás kötélen.

- Függeszkedés, hintázás.
- Guruló átfordulás előre-hátra.

- Atlétika: 20 óra
  - Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal.
  - Járások, futások, dobások, ugrások.
  - Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel
  - Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai.

Fogalmak: Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta

Játék 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.
- Élethosszig űzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek
- megismertetése és megkedveltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 20 óra
  - Dobó és elfogó játékok.
  - Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben.
  - Átadások helyben és mozgás közben.
  - Célba rúgó és célba dobó játékok.
  - Zsinórlabda és labdarúgás elemei.
  - Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda.

- Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 6 óra
  - Futó és fogójátékok taktikai elemekkel.

- Küzdősportok elemei: 4 óra
  - Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.
  - A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása

Fogalmak: Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.

Versenyzés 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek: 15 óra
  - Sorversenyek, váltóversenyek, futóverseny, ugróiskola, Kötélugrás-verseny.
  - Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása.
  - Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.

- Labdás versenyek: 25 óra
  - Kosárra dobó verseny, labdavezetési verseny, kidobó játék.
  - Egyszerűsített szabályokkal: labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda.

Fogalmak: Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés,
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mozgás mint életforma: 5 óra
  - Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).

- Testi-lelki egészség: 3 óra
  - Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata.
  - Relaxációs gyakorlatok.
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.

- Természetben űzhető sportok: 8 óra
  - Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi
    - Kocogás.

- Kerékpározás, görkorcsolyázás.

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 4 óra
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Tánc 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Népi, táncos gyermekjátékok: 5 óra
  - Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgatós típusú lépések; forgatós mozgáscsoportjai).
  - Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok).
  - A társastánc etikettjének néhány alapeleme.

- Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból: 5 óra
  - Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.

Fogalmak: Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, élmény

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- összetett mozgások, 4-8 ütemű tornagyakorlatok végrehajtására,
- a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra,
- erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére,
- a labda átvételére és átadására,
- a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban,
- higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására,

- egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,
- zenével szinkronban mozgásra,
- a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

11. Osztályfőnöki 6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

11.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Közösség és személyiség - Önismeret: 13 óra - Közösségek, amelyekben élek: 13 óra	**13**
Tanulás és munka - A munka: 7 óra	**7**
Én és a társadalom - Életem színterei: 8 óra	**8**
Egészséges életmód - Lelki egészség: 3 óra - Testi egészség: 3 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

11.2. Tantárgyi bontás

Közösség és személyiség 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése.
- Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése.
- Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, nyilvánítás, vitakészség, felelősség.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önismeret: 13 óra tulajdonság,
  - viselkedés, önmegfigyelésen alapuló
  - felismerés, befolyásolás
  -
- Közösségek, amelyekben élek: 13 óra
  - iskola,
  - évfolyam,
  - család

Fogalmak: Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.

Tanulás és munka 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése.
- Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése.
- Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A munka: 7 óra
  - munkavégzés a családban, az iskolában.
  - A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem.
  - A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.

Fogalmak: Figyelem, koncentrálás, értékelés, önértékelés

Én és a társadalom 8 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben.
- Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Életem színterei: 8 óra
- A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei
- A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége

Fogalmak: Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.

Egészséges életmód 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása.
- Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Lelki egészség: 3 óra
- énerősítés, belső egyensúly.

- Testi egészség: 3 óra
- étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.

Fogalmak: Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Eredmények:

- Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése.
- Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület.
- Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot.
- Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra.
- Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás.

- Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata.
- Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban.
- Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz.
- Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

7. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 7. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.
A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Témakör	Óraszám
Olvasás, az írott szöveg megértése	**7**
Írás, szövegalkotás	**4**

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	**57**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Olvasás, az írott szöveg megértése: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.
- Hangulati szempontú szövegelemzés.
- Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.

Fogalmak: Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.

Írás, szövegalkotás 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, elbeszélés
- Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata.
- Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása.
- Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata.

Fogalmak: Önellenőrzés, stílus, egyéni írásmód

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése 57 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése.
- Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása.
- Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése.
- Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése.
- Önálló feldolgozás fejlesztése.
- Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A RENESZÁNSZ IRODALMA
  - Janus Pannonius: Pannónia dicsérete (epigramma)
  - Balassi Bálint
  - Ajánlott mű: Egy katonaének

- A BAROKK IRODALOM
  - Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél

- A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA
  - Ajánlott művek: Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez (elégia)

- A XIX. SZÁZAD IRODALMA
  - Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt (epigramma)
  - Vörösmarty Mihály: Szózat
  - Petőfi Sándor: Az Alföld, (tájlíra) Nemzeti dal (dal) Egy gondolat bánt engemet (óda)
  - Arany János Családi kör (életkép) A walesi bárdok (ballada) Toldi (elbeszélő költemény)
  - Ajánlott művek: Petőfi Sándor: Szeptember végén Arany János: A fülemile (elbeszélő költemény)
  - Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) vagy Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek)

  - A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.
  - Összecsengő sorok jelölése.
  - Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése.

- A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása.
- Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás.
- Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása.
- Memoriterek megtanulása.

Fogalmak: Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására.
- Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni.
- Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás).
- Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására.
- Képes hangulati szempontú szövegelemzésre.
- Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van.
- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.
- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni.
- Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.
- Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is *öt-hat mondatban* számot ad.
- Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.
- Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	**7**
Írás, szövegalkotás	**3**
Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	**58**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Improvizációs képesség fejlesztése.
- Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése.
- A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vers- és prózamondás.
- Tartalmi szempontú szövegelemzés.
- Mondatfonetikai eszközök.
- Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is.
- A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése.
- Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával.
- Memoriterek tanulása.
- Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével.
- Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására.
- Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.
- Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása.
- Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.

Fogalmak: Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.

Írás, szövegalkotás 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára.

- Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Helyesírás:
- magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése.
- Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során.

Fogalmak: Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 58 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Hallási figyelem: nyelvtani szabályok.
- Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése.
- Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése.
- Szerialitás.
- Intermodalitás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

SZAVAK:

- Szófajok.
- Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék.
- A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása:

irodalmi változat,
köznyelvi változat,
népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások),
csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv).

- Szószerkezet alkotása.
- Szavak csoportosítása, átalakítása.
- Mozaikszavak keletkezése, értelmezése.
- Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával.

Fogalmak: Szófaj, átalakítás, csoportosítás

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.

- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Idegen nyelv 7. évfolyam

2.1. Témakörök óraszámai/Német nyelv

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Beszédszándékok, beszédértési készség	**11+5**
Beszédkészség	**21+5**
Fogalomkörök	**15+10**
Témakörök, szókincs	**25+10**
Szabadon tervezett: Témahét	**6**
ÉVES ÓRASZÁM	**108**

2.2. Tantárgyi bontás

Beszédszándékok, beszédértési készség 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével.
- A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése.
- Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel.
- Társas nyelvi magatartás kialakítása.
- A figyelem terjedelmének növelése.
- Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Köszönési formák

- Napszakok szerinti köszönési formák
- Elköszönés
- Bemutatkozás
- Titulusok
- Köszönet és sajnálat kifejezése
- Udvariassági formák
- Érdeklődés a másik személy hogyléte felöl
- A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása.
- Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása.
- Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet).
- Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése.
- Egyéni megnyilvánulási lehetőségek.
- A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása.
- Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról.

Fogalmak: Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.

Beszédkészség 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése.
- A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal.
- Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kérdésalkotások.
- Releváns válasz adása a tanult kérdésekre.
- Dalok, mondókák.
- Környezete tárgyainak megnevezése.
- Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével.
- Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása.
- Probléma jelzése, segítségkérés
- A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.

Fogalmak: Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Fogalomkörök 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása.

- A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során.
- Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Létezés kifejezése
- Cselekvések kifejezése
- Felszólító mód
- Birtoklás kifejezése
- Birtokviszony kifejezése
- Birtokos névmások
- A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás.

Fogalmak: Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság,

Témakörök, szókincs 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc, sportom, színem, ételem, barátom.
- Az ÉN családom: családtagok nevei.
- Társadalmi környezet: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem.
- Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán.
- A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek.
- Természeti környezet: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok.
- Állatok, növények.

Fogalmak: Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 6 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben.
- Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait.
- Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.

- Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon.
- Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre.
- Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven.
- Próbáljon meg saját magáról 5-6 mondatban összefüggően beszélni.

A továbbhaladás feltétele:

Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.

3. Matematika 7. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika - Halmazok: 4 óra - Matematikai logika. 4 óra	**8**
Számelmélet, algebra - Számok: 10 óra - Írásbeli műveletek: 50 óra - Számelméleti ismeretek: 8 óra	**68**
Geometria, mérés - A tér elemei: 5 óra - Síkbeli alakzatok: 3 óra - Térbeli alakzatok: 3 óra - Transzformációk: 9 óra - Szerkesztés: 4 óra	**32**

Mérés, mértékegységek: 4 óra Kerület, terület: 4 óra	
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 4 óra Sorozatok: 5 óra Függvények megadása, ábrázolása: 10 óra	**19**
Statisztika, valószínűség	**9**
Szabadon tervezett: Témahét	**8**
ÉVES ÓRASZÁM	**144**

3.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésiképesség fejlesztése.
- Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 4 óra
  - Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.
  - A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban.
  - Elemek szétválogatása több feltétel szerint.
  - Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.

- Matematikai logika. 4 óra
  - Állítások és tagadások igazságtartalma.
  - Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról.
  - Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról.
  - Állítások halmazok metszetéről.
  - Hibás állítások javítása.
  - Feltétel tagadása: a logikai „nem”.
  - Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”.
  - Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.

Fogalmak: Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz,

Számelmélet, algebra 68 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása.
- Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása.
- Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása.
- Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten.
- Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.
- A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése.
- Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Számok: 10 óra
  - Számok 100 000-es számkörben.
  - Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.
  - A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.
  - A helyiérték-táblázat szerkezete.
  - Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata.
  - Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.
  - Viszonyítás.
  - Számok helye a számsorban
  - Számok tulajdonságai.
  - Bontás.
  - Törtszámok.
  - Negatív szám

- Írásbeli műveletek: 50 óra
  - Összeadás, kivonás 100 000-es számkörben.
  - Háromjegyű számok szorzása kétjegyű szorzóval
  - Műveletek közönséges törtekkel
  - Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel.
  - Műveletek tizedes törtekkel.
  - Tizedes törtek összeadása, kivonása.
  - Egyszerű és összetett szöveges feladatok

- Számelméleti ismeretek: 8 óra
  - Páros, páratlan számok.
  - Oszthatósági szabályok.
  - Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres, százezrestizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.

Geometria, mérés 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás.
- Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése.
- A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása.
- Becslés, mérés képességének fejlesztése.
- Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér elemei: 5 óra
  - Szög, szögfajták
  - Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel.
  - A szög részeinek megnevezése.
  - A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °).
  - Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.

- Síkbeli alakzatok: 3 óra
  - Síkidomok.
  - Háromszög.
  - Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással.
  - Kör.
  - Különböző sugarú körök rajzolása.
  - A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése:
  - középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet.
  - A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.

- Térbeli alakzatok: 3 óra
  - Testek.
  - Kocka, téglatest
  - A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk:
  - lapok, élek, csúcsok száma;
  - kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete;
  - határoló lapok alakja, mérete;
  - határoló lapok helyzete.

- Transzformációk: 9 óra
  - Tükrözés.
  - Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel.
  - Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.

- Szerkesztés: 4 óra
  - Szögek.
  - Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°,
  - Négyzet, téglalap
  - Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.

- Mérés, mértékegységek: 4 óra
  - Területmérés.
  - Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel
  - Térfogatmérés.
  - Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel.
  - Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.

- Kerület, terület: 4 óra
  - Sokszögek kerülete.
  - Négyzet és téglalap területe.
  - Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással.
  - Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel.
  - Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával.
  - Négyzet és téglalap területének kiszámítása

Fogalmak: Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test,

Függvények, az analízis elemei 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése.
- Függvényszerű gondolkodás alapozása.
- Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 4 óra
  - Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között.
  - A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.

- Sorozatok: 5 óra
  - Számok rendezése.

- Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése.
- Hányados sorozatok folytatása.

- Függvények megadása, ábrázolása: 10 óra
- Összetartozó adatpárok felismerése.
- Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után.
- Tapasztalati függvények készítése leszámlált, mért adatok alapján.
- Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.Derékszögű koordináta-rendszer
- Pontok meghatározása síkban.
- Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.
- A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba.
- Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.

Fogalmak: Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.

Statisztika, valószínűség 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése.
- Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása.
- A valószínűségi szemlélet alapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Statisztika
- Statisztikai adatok, kísérletek.
- Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése.
- Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük.
- Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal.
- Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból

- A valószínűség-számítás elemei
- Valószínűségi kísérletek.
- Gyakoriság.
- Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése.
- A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba.
- Az események gyakoriságának megfigyelése.

Fogalmak: Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 8 óra

Minimum követelmények:

- Állítások igazságának eldöntése.
- A logikai kifejezések pontos használata.
- Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.
- Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben.
- A törtszámok és a negatív számok ismerete.
- Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).
- A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).
- Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.
- Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).
- Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása.
- Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.
- Szakaszok, szögek szerkesztése; négyzet, téglalap szerkesztése.
- Mértékváltások következtetéssel.
- Négyzet és téglalap területének számítása.
- Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.
- Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.
- Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.
- Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Etika 7. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az etika tanítási-tanulási folyamatában is.

13-14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a

médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint a *kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az etika órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az etika órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékosság állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *mérlegelő gondolkodás fejlesztésének*.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet? ↙ Nyelv és gondolkodás: 3 óra ↙ Tudás és értelem: 3 óra	**6**
Párkapcsolat és szerelem ↙ Vonzódás: 2 óra ↙ Együttjárás: 4 óra	**6**
Egyén és közösség ↙ Közösségeim: 2 óra ↙ Szabadság és korlátozottság: 3 óra	**5**
Helyem a világban ↙ Tágabb otthonunk: Európa: 3 óra ↙ Színesedő társadalmak: 3 óra	**6**
Mi dolgunk a világban?	**6**

Jól-lét és jólét: 3 óra Boldogulás, boldogság: 3 óra	
Hit, világkép, világnézet Az ember mint értékelő és erkölcsi lény: 5 óra	**5**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

4.2. Tantárgyi bontás

Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet? 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén.
- Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása.
- Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Nyelv és gondolkodás: 3 óra
  - Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?

- Tudás és értelem: 3 óra
  - Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői.
  - Ki miben tehetséges?

Fogalmak: Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség

Párkapcsolat és szerelem 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése.
- A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vonzódás: 2 óra
  - A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások.
  - A férfi-nő (fiú-lány) párkapcsolati vonzódásról.
  - Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos hárítás.

- Együttjárás: 4 óra
  - Szerelem.
  - Párkapcsolat.

- Érettség és éretlenség.
- Párkapcsolati intimitás.
- A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok.
- A diákszerelem szépsége.

Fogalmak: Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat

Egyén és közösség 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Közösségeim: 2 óra
- Saját csoportjaim.
- A csoportokban történő állandó változások.
- Szimpátiakapcsolatok kötődések a csoporthoz.
- Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások.
- Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?

- Szabadság és korlátozottság: 3 óra
- Szabadság.
- Az egyén szabadsága.
- Alkalmazkodás.
- Választás.
- Segítségkérés.
- Engedelmesség.
- A jó és a rossz közötti választás.
- Szabályhoz kötődés és lelkiismeret.
- Az előítélet és megnyilvánulási formái.

Fogalmak: Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Helyem a világban 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban.
- A más kultúrák iránti nyitottság erősítése.
- A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tágabb otthonunk: Európa: 3 óra

- Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.

- Színesedő társadalmak: 3 óra
- A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei.

Fogalmak: Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus

Mi dolgunk a világban? 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Jól-lét és jólét: 3 óra
- Öröm és bánat.
- Az öröm és bánat forrásai.
- Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek.
- A javakhoz való ragaszkodás.
- A javakról történő lemondás.
- A pénz szerepe az ember életében.
- A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.

- Boldogulás, boldogság: 3 óra
- A jövőkép.
- Sikerek és kudarcok az emberi életpályán.
- A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe.
- Különböző foglalkozások.
- Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.

Fogalmak: Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet

Hit, világkép, világnézet 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Az ember mint értékelő és erkölcsi lény: 5 óra
- Különbség tény és vélemény között.
- Igaz és hamis állítások.
- Tévhitek és előítéletek.
- Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket

Fogalmak: Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.
- Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.
- Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.
- Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.
- Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.
- Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.
- Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.
- Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.
- A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Történelem 7. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek feleleventése a mérlegelő gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulókban a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az észszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

5.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Történelmi áttekintés - Az ókori társadalmakról tanultak átismétlése: 4 óra - A középkori Magyarországról tanultak átismétlése: 4 óra	**8**
Forradalmak kora - A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai: 2 óra - Az ipari forradalom találmányai: 2 óra - A magyar reformkor képviselői: 2 óra - A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai: 6 óra	**12**
A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora - Az egységes nemzetállamok létrejötte: 2 óra - Polgárháború az Egyesült Államokban: 2 óra - A megtorlás és a dualizmus Magyarországon: 3 óra - Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei: 3 óra	**10**
Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében - Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon: 4 óra - Trianon és következményei: 2 óra - Diktatúrák és diktátorok Európában: 2 óra - A második világháború jellemzői és következményei: 10 óra - Magyarország a második világháborúban: 5 óra - A holokauszt Európában és Magyarországon: 5 óra	**28**
Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében - A megosztott világ: a hidegháború, az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése: 10 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

5.2. Tantárgyi bontás

Történelmi áttekintés 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az ókori társadalmakról tanultak átismétlése: 4 óra
  - Az ókori keleti kultúrák
  - Az ókori Görögország.
  - Az ókori Róma.

- A középkori Magyarországról tanultak átismétlése: 4 óra
  - (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz)
  - Árpád-házi királyok.
  - Anjou-házi királyok és a Hunyadiak.
  - Hazánk három részre szakadása.

Fogalmak: az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak

Forradalmak kora 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, hazaszeretet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai: 2 óra
  - A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete.

- Az ipari forradalom találmányai: 2 óra
  - Ipari találmányok és feltalálóik.

- A magyar reformkor képviselői: 2 óra
  - A polgárosodás Magyarországon.

- A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai: 6 óra
  - Gróf Széchenyi István élete és munkássága.
  - Kossuth Lajos élete és munkássága.
  - A magyar nyelv hivatalossá tétele.

- Az 1848. március 15-i események Pesten.
- Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései.
- A szabadságharc legfontosabb eseményei

Fogalmak: nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, munkás, országgyűlés, gőzgép, gyáripar, vasúthálózat, reform, magyar nyelv, törvény, pákozdi csata, isaszegi csata, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk

A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* mérlegelő gondolkodás, kauzalitás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az egységes nemzetállamok létrejötte: 2 óra
- Az olasz nemzetállam létrejötte.
- Az egységes német állam magalakulása

- Polgárháború az Egyesült Államokban: 2 óra

- A megtorlás és a dualizmus Magyarországon: 3 óra
- Megtorlás a szabadságharc után
- A kiegyezés tartalma és jelentősége
- Tisza Kálmán és Tisza István munkássága

- Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei: 3 óra
- Az Osztrák-Magyar Monarchia.

Fogalmak: magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, Budapest, világváros, MÁV, dualizmus

Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi tanulás képességének fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* empátia, mérlegelő gondolkodás

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon: 4 óra
- Az első világháború előzményei és kirobbanása.
- Hazánk részvétele az első világháborúban.
- Az első világháború főbb eseményei.

- Tanácsköztársaság.

- Trianon és következményei: 2 óra
- Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása.
- A trianoni békediktátum és következményei.

- Diktatúrák és diktátorok Európában: 2 óra
- Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió; a nemzetiszocialista Németország
- Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon
- Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó.

- A második világháború jellemzői és következményei: 10 óra
- A második világháború kirobbanása.
- A második világháború főbb eseményei, technikai újításai.
- A második világháború befejezése.
- A párizsi békeszerződés.

- Magyarország a második világháborúban: 5 óra
- Hazánk helyzete a második világháború előtt: a békés revízió
- Hazánk szerepe a második világháborúban.
- A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról.

- A holokauszt Európában és Magyarországon: 5 óra
- Hazánk német megszállása.
- Koncentrációs táborok Európában.

Fogalmak: világháború, antant, központi hatalmak, állóháború, front, tank, köztársaság, tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, bank, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hirosima

Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi tanulás képességének fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* mérlegelő gondolkodás, kauzalitás

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A megosztott világ: a hidegháború, az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése: 10 óra
- Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után.
- A berlini fal kiépítése.

Fogalmak: hidegháború, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.
- Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.
- A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból.
- Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.
- A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.
- Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.
- A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Természettudomány 7. évfolyam

6.1. Fizika

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az

érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

6.1.1. Témakörök óraszámai/ Fizika

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Anyag, kölcsönhatások, energia Anyagok: 5 óra	**3+2**
Rendszerek Tér, idő, nagyságrendek: 4 óra Hierarchikus rendszerek és hálózatok: 6 óra	**2+4**
A felépítés és működés kapcsolata A Föld belső szerkezete: 3 óra A Nap: 3 óra	**2+4**
Állandóság és változás Mozgások jellemzése 7 óra	**5+2**
Az ember megismerése és egészsége Az energia szerepe az élővilágban: 4 óra A biológiai mozgás fizikai alapjai: 2 óra	**4+2**
Környezet és fenntarthatóság A földi időjárás fő jellemzői: 3 óra Természeti katasztrófák: 1 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

6.1.2. Tantárgyi bontás

Anyag, kölcsönhatások, energia 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése.
- A motorikus képesség fejlesztése.

- Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata.
- A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése.
- Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyagok: 5 óra
  - Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma.
  - Mérőeszközök.
  - Mérleg, rugós erőmérő.
  - Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).

Fogalmak: Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság

Rendszerek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése.
- Ok-okozati összefüggések feltárása.
- Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése.
- Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés.
- Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tér, idő, nagyságrendek: 4 óra
  - Hosszúság és idő mértékegységei.
  - Atomi méretek (méretarányos szemléltetés).
  - Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).

- Hierarchikus rendszerek és hálózatok: 6 óra
  - Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet).
  - Szerkezetek (pl. kerékpár).

Fogalmak: Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak

A felépítés és működés kapcsolata 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése.
- A feladat-, szabálytudat erősítése.

- A kommunikációs képesség fejlesztése.
- Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat.
- A megújuló energiaforrások és szerepük.
- Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A Föld belső szerkezete: 3 óra (földrengések, rezgéshullámok)
  - Érdekességek gyűjtése

- A Nap: 3 óra
  - A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre.
  - hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői

Fogalmak: Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség,

Állandóság és változás 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése.
- A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése.
- A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Mozgások jellemzése 7 óra
  - Mozgás és nyugalom (viszonylagosság).
  - Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség)
  - Testek helyének, helyzetének meghatározása.
  - Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon.
  - Mozgásfajták csoportosítása.
  - Kísérletezés különböző mozgásfajtákra.
  - Út, idő mérése, adatok lejegyzése.
  - Egyszerű számítások végzése.
  - Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.

Fogalmak: Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás

Az ember megismerése és egészsége 6 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése.
- Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása.
- Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek.
- Az elektromos áram hatása az élő szervezetre.
- Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az energia szerepe az élővilágban: 4 óra
  - Táplálkozás – energiafelhasználás
  - A táplálék mint energiahordozó.
  - Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük.
  - Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok.
  - Fehérjék – építőanyagok.

- A biológiai mozgás fizikai alapjai: 2 óra A sport
  - szerepe az ember életében. Magasugrás,
  - súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások,
  - energiafelhasználás.

Fogalmak: Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot

Környezet és fenntarthatóság 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás.
- IKT-eszközök használata.
- Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapokban. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A földi időjárás fő jellemzői: 3 óra
  - Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata.
  - Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).
  - Az időjárás-előrejelzés.
  - A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék).
  - A vízkörforgás fizikai háttere, szél).
  - Csapadékfajták.
  - Légnyomás és mérése (Barométer).

- Természeti katasztrófák: 1 óra
  - A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés.
  - Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.

Fogalmak: Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.2. Biológia-egészségtan

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

6.2.1. Témakörök óraszámai/ Biológia-egészségtan

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Anyag, energia, információ Anyag 2 óra Energia 2 óra	**4**
Rendszerek Tér és idő: 4 óra Rendszer, rendszer és környezete: 2 óra	**6**
A felépítés és a működés kapcsolata	**7**

Anyagok: 1 óra Élőlények: 3 óra Életközösségek: 3 óra	
Állandóság és változás Változás: 10 óra	**10**
Az ember megismerése Testkép, testalkat, mozgásképesség: 13 óra Önfenntartás: 11 óra Szaporodás, egyedfejlődés: 2 óra	**26**
Környezet és fenntarthatóság Globális környezeti rendszerek: 5 óra Környezeti tényezők: 5 óra A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 5 óra	**15**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.2.2. Tantárgyi bontás

Anyag, energia, információ 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése.
- Ok-okozati összefüggések felismerése.
- Kooperatív technikák.
- IKT-eszközök alkalmazása.
- Gyűjtőmunkák.
- A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete.
- Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyag 2 óra
  - Az élő rendszerek anyagi összetétele.
  - Kölcsönhatások, erők.
  - Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája).
  - Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrős talp, csőrtípusok, lábtípusok stb.).

- Energia 2 óra
  - A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis.
  - Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában.
  - Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása.

- A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet
- (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).

Fogalmak: Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis,

Rendszerek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése.
- A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tér és idő: 4 óra
  - Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).
  - Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).
  - Az élővilág törzsfejlődésének időskálája, jelentősebb eseményei.
  - (Földtörténet – első élőlények megjelenése
  - A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).

- Rendszer, rendszer és környezete: 2 óra
  - A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).

Fogalmak: Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat

A felépítés és a működés kapcsolata 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A tér-, időbeli tájékozódás erősítése.
- A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában.
- A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyagok: 1 óra
  A víz biológiai szerepe.

- Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.
- Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).

- Élőlények: 3 óra
- A sejt felépítése (növényi, állati).
- A növényi és állati szövetek fő típusai.
- Baktériumok, vírusok

- Gombák (egy kalapos gomba példáján).
- A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.
- Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód.
- Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.

- Életközösségek: 3 óra
- Egyed feletti szerveződési szintek.
- Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés).
- Magányos életmód.
- Fajok közti kapcsolatok.
- Az életközösségek belső kapcsolatai.
- A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).

- Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai
- Táplálékláncok
- Termelő szervezetek – növények
- Fogyasztó szervezetek – állatok
- Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.
- Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).

Fogalmak: Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc

Állandóság és változás 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel.
- A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ-feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Változás: 10 óra
- Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés).
- Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.
- Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás).
- Táplálkozás – belső energia.
- Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak).
- Téli álom: életfolyamatok lassulása.
- Környezeti hatások – napsugárzás.
- Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.).
- Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.
- Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).

- Fotoszintézis és a légzés lényege.
- A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).
- Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában.
- Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás).
- Az oxigén az égés feltétele.
- Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre.
- Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.

- Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció).
- Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek).
- Rendszertani alapismeretek.

Fogalmak: Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.

Az ember megismerése 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség további erősítése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken.
- Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete.
- Törekvés erősítése az egészséges életmódra.
- Önismeret fejlesztése.
- A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása.
- Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése.

- Konfliktuskezelés.
- Agresszió elkerülése.
- Problémafeloldás segítése.
- Önzetlenség erősítése.
- IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Testkép, testalkat, mozgásképesség: 13 óra
  - Testalkat változása a növekedés során.
  - Testkép-zavarok.
  - Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük.
  - Mozgás: aktív és passzív szervrendszere.
  - Mozgás és életmód kapcsolata.
  - Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás.
  - Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük.
  - A mozgásszegény életmód következményei.
  - Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok.
  - A tápcsatorna betegségei.
  - A légzés: szervei, működése.
  - A légzőszervek gyakori betegségei.
  - Védekezés egyszerű gyógymódokkal
  - Keringés: szervei, működése.
  - Kiválasztás szervei.

- Önfenntartás: 11 óra
  - Érzékszervek.
  - A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme.
  - A központi és környéki idegrendszer főbb részei.
  - Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei.
  - Minőségi, mennyiségi táplálkozás.
  - A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére.
  - Idegi, hormonális szabályozás.

- Szaporodás, egyedfejlődés: 2 óra
  - Szaporodási szervrendszerek.
  - Nemi jellegek.
  - Menstruáció, szexualitás.
  - A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás.
  - Méhen belüli fejlődés, születés, születés utáni élet.
  - Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.

Fogalmak: Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.

Környezet és fenntarthatóság 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A kritikai érzék fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Globális környezeti rendszerek: 5 óra
  - A talaj termőképessége, védelme.
  - A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása.
  - A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági).
  - Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.

- Környezeti tényezők: 5 óra
  - Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés).
  - Felelős fogyasztói szemlélet.
  - Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.

- A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 5 óra
  - A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).
  - A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés).
  - Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai
  - Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem)
  - Szelektív hulladékgyűjtés

Fogalmak: Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.3. Kémia

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

6.3.1. Témakörök óraszámai/ Kémia

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Anyag, kölcsönhatás, energia, információ Tudomány: 2 óra Anyagok: 2 óra	**4**
Rendszerek Tér, idő, nagyságrendek: 2 óra Rendszer, rendszer és környezete: 3 óra	**3+2**
Felépítés és a működés kapcsolata Szervetlen és szerves anyagok: 4 óra	**4**
Állandóság, változás A rendszer állapota és változásai: 8 óra	**6+2**
Az ember megismerése és egészsége Önfenntartás: 3 óra Magatartás: 5 óra	**6+2**
Környezet és fenntarthatóság Élő és élettelen környezeti tényezők: 5 óra	**3+2**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**

6.3.2. Tantárgyi bontás

Anyag, kölcsönhatás, energia, információ 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség fejlesztése.
- A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése.
- Feladattudat és szabálytudat erősítése.
- Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása.
- Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése.
- A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tudomány: 2 óra
  - Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.

- Anyagok: 2 óra
  - Balesetmentes kísérletezés.
  - A kísérletezés eszközei.
  - A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége.
  - A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői.
  - A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek.
  - Keverékek, oldatok.

Fogalmak: Kísérletezés, kísérleti eszköz

Rendszerek 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése.
- Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés.
- A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete.
- Épített rendszerek fogalmának ismerete.
- Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tér, idő, nagyságrendek: 2 óra
- Az atomok, molekulák mérete.
- Anyagmennyiség.
- Tömény és híg oldatok.
- Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).

- Rendszer, rendszer és környezete: 3 óra
- Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísztárgyak készítése).
- A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.

Fogalmak: Molekula felépítése, hőhatás,

Felépítés és a működés kapcsolata 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a tanulói kísérletekben.
- Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata.
- Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban.
- Képzelet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Szervetlen és szerves anyagok: 4 óra
- A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.

Fogalmak: Szerves és szervetlen anyag

Állandóság, változás 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika
- fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A rendszer állapota és változásai: 8 óra
- A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).

- Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között.

Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből

Fogalmak: Hőmérséklet, nyomás

Az ember megismerése és egészsége 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, mérlegelő képesség fejlesztése.
- Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről.
- A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése.
- A mértékletes táplálkozás előnyei.
- A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önfenntartás: 3 óra
  - Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).

- Magatartás: 5 óra
  - Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása.
  - Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.

Fogalmak: Tápanyagok, doppingszerek, veszélyforrások

Környezet és fenntarthatóság 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése.
- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése.
- Törekvés erősítése a takarékos életmódra.
- A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése.
- IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Élő és élettelen környezeti tényezők: 5 óra
  - A víz- és a levegő tisztasága.
  - Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái.
  - Helyes szokások.

Fogalmak: szennyezés, természetes vizek

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.4. Földrajz

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

6.4.1. Témakörök óraszámai/ Földrajz

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben A tér és ábrázolása 6 óra	**5+1**
Tájékozódás az időben Az idő: 6 óra	**5+1**
Tájékozódás a környezet anyagairól Anyagok, anyagi rendszerek: 6 óra Geoszférák: 9 óra	**15**
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól Településtípusok: 6 óra A gazdasági ágazatok: 6 óra	**12**
Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 13 óra Európa: 8 óra	**21**
Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról Fenntarthatóság 8 óra	**8**

Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.4.2. Tantárgyi bontás

Tájékozódás a földrajzi térben 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.
- Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése.
- A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér és ábrázolása 6 óra
  - Téregységek - Földrajzi fokhálózat
  - Térhierarchia.
  - Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz.
  - Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.

Fogalmak: Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fokhálózat. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs

Tájékozódás az időben 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az idő: 6 óra
  - Időegységek
  - Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra.
  - A Föld története.
  - Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.

Fogalmak: Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Tájékozódás a környezet anyagairól 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése.
- Helyes földrajzi képzetek kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyagok, anyagi rendszerek: 6 óra
- A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz.
- Környezetet károsító anyagok és hatásaik

- Geoszférák: 9 óra
- A talaj kialakulása.
- Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái.
- Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok.
- A felszín alatti vizek.
- A felszíni jégtakaró.
- A víz körforgása.
- A vízszennyezés, vízvédelem.

Fogalmak: Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása.
- Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

A társadalmi-gazdasági élet szerveződése

- Településtípusok: 6 óra (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban.

- A gazdasági ágazatok: 6 óra (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.

A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése.
Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül.

Fogalmak: Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.

Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése.
- A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel.
- Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése.
- A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Magyarország és a Kárpát-medence földrajza: 13 óra
- A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok.
- A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk.
- Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése.
- Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján.
- A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása.
- A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.
- A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.

- Európa: 8 óra
- Európa földrajzi-környezetei jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások).
- Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai
- A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél- Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.
- Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.
- A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi- gazdasági kapcsolataik hazánkkal

Fogalmak: Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag.
Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Fenntarthatóság 8 óra
- Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.
- Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.

Fogalmak: Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények a természettudományokra:

- Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban.
- Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete.
- A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel.

- Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása.
- IKT-eszközök használata.
- Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra.
- Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.
- Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fokhálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.
- A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata.
- Törekvés energiatakarékos magatartásra.
- A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.
- Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van.
- Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Ének-zene 7. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.
Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a

közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.
A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásrautaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.
A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.
A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.
Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított

zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei produkció ÉNEKLÉS: 10 óra GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 4 óra FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 3 óra	**17**
Zenei befogadás BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE : 9 óra ZENEHALLGATÁS: 8 óra	**17**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Zenei produkció 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések.
- Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése.
- Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése.
- A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.
- A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is.
- A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.
- A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.
- Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése.
- Dalok közötti kapcsolatteremtés.
- Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.
- Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése.
- Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése.

- Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése.
- Együttes élményben való részvétel.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 10 óra
  - Jeles napok dalai.
  - Himnuszok.
  - Régi stílusú népdalok.
  - Új stílusú népdalok.
  - Magyar tájak dalai.
- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 4 óra
  - Énekes rögtönzések.
  - Hangszeres rögtönzések.
  - Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
  - Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére.
- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 3 óra
  - Új ritmusérték tanulása.
  - Olvasógyakorlatok.

Fogalmak: Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod
ritmus. Olvasógyakorlat

Zenei befogadás 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata.
- A belső hallás tudatosítása.
- A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése.
- Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése.
- Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése.
- Auditív és motoros kapcsolat erősítése.
- Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése.
- Hangszínhallás fejlesztése.
- Auditív emlékezet, alkotó és reproduktív képzelet fejlesztése.
- Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése.

- Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE : 9 óra
  - A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A
  - belső hallás tudatos használata.
  - Zenei karakterek kifejezése.
  - A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.
- ZENEHALLGATÁS: 8 óra
  - Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők.
  - Különféle műzenei formák és műfajok.
  - A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei.

Fogalmak: Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- Kánonéneklés tanári segítséggel.
- A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban.
- Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén.
- Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal.
- Népdalok elemzése, jelölése.
- A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése.
- A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt.
- Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott
- zenék).
- Képesség a zenei élmény átélésére.
- Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése.
- Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Vizuális kultúra 7. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák BEFOGADÁS: 3 óra BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 1 óra ALKOTÁS: 2 óra	**7**
Kifejezés, képzőművészet ALKOTÁS: 3 óra BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 3 óra BEFOGADÁS: 1 óra	**7**
Vizuális kommunikáció BEFOGADÁS: 2 óra BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 2 óra ALKOTÁS: 2 óra	**6**
Tárgy- és környezetkultúra ALKOTÁS: 3 óra BEFOGADÁS: 2 óra BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 1 óra	**7**
Mozgóképkultúra és médiaismeret Elemi elméleti ismeretek a média világáról: 4 óra A média társadalmi szerepe : 3 óra	**7**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

8.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben.
- Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása.
- Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÁS: 3 óra
  - Színek, tónusok.
  - Sík- és térformák.
  - Képi komponálás eszközei: fény, torzítás.
  - Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József:Napfelkelte

- BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 1 óra
  - Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.

- ALKOTÁS: 2 óra
  - Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával.
  - Formaredukció alkalmazása.
  - Grafikai technikák alkalmazásának képessége.
  - Térrendezés szín- és formaritmussal.

Fogalmak: Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.

Kifejezés, képzőművészet 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése.
- Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben.
- Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ALKOTÁS: 3 óra
  - Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával.

- BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 3 óra
  - Zenei élmény vizuális kifejezése.
  - Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka.

- BEFOGADÁS: 1 óra
- Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal;

Fogalmak: Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia

Vizuális kommunikáció 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására.
- Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÁS: 2 óra
- Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló
- BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 2 óra
- Grafikus vázlatok; fényképezés
- ALKOTÁS: 2 óra
- Tárgyábrázolások környezeti háttérrel.
- Egyszerű emberábrázolás.
- Mozgásvázlatok.

Fogalmak: Vetett árnyék, önárnyék, elölnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang

Tárgy- és környezetkultúra 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása.
- A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ALKOTÁS: 3 óra
  - Szabadon választott technikával használati és dísztárgyak alkotása
  - Tárgytervezés és kivitelezés:
    - kerámia
    - szövés
    - ékszerkészítés
    - nemezelés
    - építészeti terek modellezése

- BEFOGADÁS: 2 óra
  - A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma
  - Épületek elemzése funkció és forma szempontjából.

- BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 1 óra
  - Zenei élmények vizuális megjelenítése
  - Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.

Fogalmak: Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.

Mozgóképkultúra és médiaismeret 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói" attitűd kialakítása.
- Kommunikációs és együttműködési készség támogatása.
- Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés,
- a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:*
- médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Elemi elméleti ismeretek a média világáról: 4 óra
  - A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció.
  - Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj.

- A média társadalmi szerepe : 3 óra
  - Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció.
  - Reklám.
  - Hírműsor.

Fogalmak: Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére,
- ritmikus, szimmetrikus képet komponálni,
- egyszerű makettet készíteni,
- két híres magyar képzőművészt megnevezni,
- vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére,
- egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával,
- szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében,
- műélmény vizuális kifejezésére,
- egyszerű formák látványszerű ábrázolására,
- egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére,
- egyszerű használati és dísztárgy tervezésére és megalkotására,
- közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására,
- értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan,
- a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére,
- különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között,
- kritikával szemlélni a reklámokat,
- a személyiségépítő műsorválasztásra,
- internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Digitális kultúra 7. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Digitális eszközök használata Operációs rendszerek futtatása, váltása: 6 óra	**6**
Alkalmazói ismeretek Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 6 óra	**6**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása12 óra	**12**
Infokommunikáció, információs társadalom Információkeresés, információközlési rendszerek: 1 óra Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra Médiainformatika: 2 óra	**6**
Könyvtári informatika	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

Digitális eszközök használata 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt.
- Perifériák, háttértárak megismertetése.
- Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése.
- Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése.
- Ismerkedés a virtuális világgal.
- Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban.
- Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása.
- Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása.
- Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel.
- Helyes informatikai szemlélet kialakítása.
- Szándékos figyelem tartósságának további erősítése.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.

- A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése.
- Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Operációs rendszerek futtatása, váltása: 6 óra
  - Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása.
  - Be- és kiviteli perifériák.
  - Állományok tárolása: háttértárak.
  - Képernyő részei.
  - Ablak-gombok.

Fogalmak: Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer

Alkalmazói ismeretek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődési kör bővítése.
- A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.
- Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához.
- Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján.
- Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése.
- Függőség megelőzése.
- Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése.
- Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása: 6 óra
  - Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei.
  - Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása.
  - Nyomtatás.
  - Szövegszerkesztés, a vágólap használata

Fogalmak: Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása.
- Irányok gyakoroltatása.
- Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan.
- Pontos szabálykövetés erősítése.
- Kreativitás, szépérzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása12 óra
- Alakzatok teknőccel

Fogalmak: Teknőcgrafika

Infokommunikáció, információs társadalom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.
- A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre.
- Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára.
- A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása.
- Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Információkeresés, információközlési rendszerek: 1 óra
- Információhordozók ismert körének bővítése

- Az információs technológián alapuló kommunikációs formák: 3 óra
- Információfogadás és -küldés, e-mail.
- Veszélyek.

- Médiainformatika: 2 óra
- Céltudatos információszerzés

Fogalmak: Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).

Könyvtári informatika 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan.
- Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Lakóhelyi könyvtár.
- Bibliográfia.
- Kézikönyvek, lexikonok.

- Elektronikus könyvtár.

Fogalmak: Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete.
- A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban.
- A net célirányos használata.
- A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Az információforrások etikus használata.
- A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.
- Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése.
- Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése.
- Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.
- Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása.
- Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására.
- A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.
- Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.
- Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.
- Grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- Önbizalom, önértékelés fejlődése.
- Képesség céltudatos információszerzésre.
- Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóban.
- Tárgy- és névmutató használata.
- Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével.
- Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanauláshoz, szórakozáshoz.

A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

10. Technika és tervezés 7. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kézügyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.
A technika és tervezés tantárgy „C": Kertészeti technológiák modulját fogja alkalmazni intézményünk a normál tantervű osztályok esetén. Ezért az integrált tanulókra tervezett kerettantervet átalakítottuk.
Kiemelt szerepet kapott:

- az alapvető kertészeti ismeretek közvetítésével, a tanulók életkorának megfelelő kertművelési, -ápolási technikák elsajátításával, begyakorlásával biztosítsa a környezet- és egészségtudatos életvitel vezetésének feltételeit.
- A modul ismeretanyaga hátteret teremt olyan napi döntések meghozatalához, amelyek tudatos
- fogyasztói magatartásról tesznek tanúságot.
- Az iskolakertben végzett munka – biztonságos, felnőttek által irányított kertművelés –
- megteremti a feltételrendszerét annak, hogy a tanulók döntéseikért, cselekedeteikért és azok
- következményeiért felelősséget vállaljanak, felelősségtudatuk elmélyüljön. Lehetőséget
- teremt arra, hogy a tanulók a gyakorlatban tapasztalhassák meg a munkamegosztás
- jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összeadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömét, a munka megbecsülését.

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a hazai gyümölcstermesztés, szőlészet és borászat áll.

A téli időszakban: A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők témakört dolgozzuk fel.
Az anyagok alakítása, modellezés főként a 8. évfolyamra öszpontosul.

10.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Ősz a gyümölcsösben Élelmiszer-termelés és –feldolgozás: 5 óra Pályaorientáció: 1 óra	**6**
Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben Kertészeti alapismeretek: 1 óra Kertművelés és –ápolás: 1 óra	**2**
Gyümölcsfák szaporítása Kertészeti alapismeretek: 1 óra Kertművelés és –ápolás: 3 óra	**4**
Gyümölcstermesztés az iskolakertben Kertészeti ismeretek: 2 óra Kertművelés és –ápolás: 8 óra Élelmiszer-termelés, feldolgozás: 1 óra Pályaorientáció: 1 óra	**12**
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Közlekedés: 10 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

10.2. Tantárgyi bontás

Ősz a gyümölcsösben 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A talaj minősége, a környezeti jellemzők és a gyümölcstermesztés közötti kapcsolatok értelmezése
- Véleményformálás támogatása a helyi gyümölcsfajták értékéről, a „tündérkertek” jelentőségéről
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Felelősségvállalás kompetencia fejlesztése a környezet- és egészségtudatos cselekvés gyakorlatában

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Élelmiszer-termelés és –feldolgozás: 5 óra

- A gyümölcsösben termesztett növények jellemzői (növényismeret, botanikai jellemzők)
- Tájegységre jellemző faj- és fajtaismeret (növényismeret, termesztési igények, a termés használati értéke)
- A termesztett növények helye, szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban (ételek, élelmiszerek, tápanyagok; tápanyagmegőrző ételkészítési eljárások; fogyasztóvédelmi ismeretek)
- Gyümölcsök betakarítása, tárolása, feldolgozása (technológiai folyamatok)
- A gyümölcstermesztés hagyományai, hungarikumai
- Őszi növényvédelmi munkák
- Fajtamentő tündérkertek a Kárpát-medencében

Pályaorientáció: 1 óra

- A gyümölcsfeldolgozáshoz kötődő szakmák, foglalkozások, munkakörnyezetek

Fogalmak: az egyes levél-, virág- és terméstípusok jellemzői; az egyes termőhelyek jellemzői; termesztett gyümölcsök környezeti igényei; egészséges táplálkozás, tápanyagok, ételkészítési eljárások, tartósítási eljárások, kártevők elleni védekezés, fajtamentő tündérkert

Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben 2 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

Az ok-okozati összefüggés értelmezése a talajszennyezés okai és következményei között

Véleményformálás támogatása az egyén felelősségéről az értékek megőrzésében és a közös értékteremtésben

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

Kertészeti alapismeretek: 1 óra

- A talaj minősége (a talaj vízgazdálkodása, levegő- és hőgazdálkodása; a talaj minőségének vizsgálati módszerei)
- Talajszennyezés (szennyező anyagok hatása az élővilágra)
- Fenntarthatóság az iskolakertben és a nagyüzemben

Kertművelés és –ápolás: 1 óra

- Talajvédelem, talajhasználat: őszi talajmunkák az iskolakertben; komposzt kezelése és felhasználása

Fogalmak: a talaj vízgazdálkodása; levegő- és hőgazdálkodása; savasság, lúgosság, a talaj kémhatása; talajszennyező anyagok; a talajművelés munkái

Gyümölcsfák szaporítása 4 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Együttműködési készségek fejlesztése

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Kertészeti alapismeretek: 1 óra
  - Fás szárú növények jellemzői: gyümölcstermő cserjék és fák az iskolakertben
- Kertművelés és –ápolás: 3 óra
  - Alanynevelés ivaros és ivartalan szaporítási móddal
  - Oltványnevelés szemzéssel
  - Fás szárú növények telepítése (gyümölcsültetvények fajtatársítása)

Fogalmak: ivarúság, lakiság, öntermékenység, fás dugványok; bujtások; szemzés, oltás, faültetés, telepítés, csemete, szabad gyökerű, földlabdás, faiskola, rezisztens fajták, növénynemesítés, növényvédelem, lemosó permetezés, ökológiai gazdálkodás

Gyümölcstermesztés az iskolakertben 12 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Tervezési folyamat során holisztikus szemlélet alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások következményének többszempontú mérlegelése
- Döntéshozatal során tudatosságra épülő konszenzus alkalmazása
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Kertészeti ismeretek: 2 óra
  - Fiatal fák és cserjék gondozása: koronaalakítás metszéssel és hajtáskötözéssel; növényvédelem
  - Termő fák és cserjék gondozása: koronaforma fenntartása és a termés szabályozása metszéssel; támrendszerek kialakítása
- Kertművelés és –ápolás: 8 óra
  - Az iskolakert gyümölcsösének gondozása
  - Szőlőművelés: a növény jellemzői, termesztett fajtái; a szőlő telepítése; termesztési módok kiskertben és nagyüzemben; a szőlő gondozási munkái

- Élelmiszer-termelés, feldolgozás: 1 óra
  - Tavaszi, kora nyári időszak gyümölcstermésének feldolgozása
- Pályaorientáció: 1 óra
  - A gyümölcstermesztéshez, a szőlészethez, a borászathoz tartozó szakmák, foglalkozások azonosítása

Fogalmak: fás szárú növények jellemzői; metszés, koronaalakítás; terméshozam-szabályozás, gyümölcsösök növényvédelme; szőlőnövény jellemzői; szőlőfajták, szőlőtelepítés, szőlőgondozás munkái

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése.
- A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Közlekedés: 10 óra
  - A település közlekedési viszonyainak ismerete.
  - Tájékozódás a térképen.
  - Közlekedési útvonal kiválasztása.
  - A közlekedési szabályok ismerete és betartása.
  - Tájékozódás a menetrendben.

Fogalmak: közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló

- felismeri a gyümölcsösben termesztett növényeket, meghatározza azok jellemzőit és szerepüket az egészséges táplálkozásban.
- ismeri fás szárú növények telepítésének menetét.
- ismeri és elvégzi a kertművelés és ápolás műveleteit, önálló és csoportos munkavégzésben részt vesz az iskolakertben
- ismeri és helyesen alkalmazza a lakóhelyére vonatkozó és a települések közötti közlekedési szabályokat.
- ismeri a közösségi közlekedés formáit és alkalmazza az azokra érvényes közlekedési és udvariassági szabályokat.
- ismeri és helyesen alkalmazza a fák, cserjék és a szőlő gondozási feladatait.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

11. Testnevelés 7. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhe értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszerré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerőpiaci helytálláshoz.

A testnevelés tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik a kommunikációs fejlesztés a testnevelésórákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos nevelés a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

11.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Gimnasztikai elemek: 5 óra Atlétika : 15 óra Küzdősportok elemei: 5 óra Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 5 óra Motoros tesztek (Cooper): 5 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Rendgyakorlatok: 10 óra Torna: 10 óra Atlétikai elemek: 22 óra	**45**

Tánc: 3 óra	
Játék Labdás játékok: 25 óra Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 3 óra Táncos játékok: 2 óra	**30**
Versenyzés Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek: 10 óra Labdás versenyek: 20 óra Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok: 4 óra Küzdősportok elemei: 4 óra Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia: 2 óra	**40**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mozgás mint életmód: 5 óra Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok : 8 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 2 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

11.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.
- Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Mozgásigény fenntartása.
- Mozgásműveltség fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Gimnasztikai elemek: 5 óra
  - Bemelegítési technikák.
  - Gimnasztikus mozgás Járások

- Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.
- Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok.

- Atlétika : 15 óra
  - Futások.
  - Ugrások, dobások.

- Küzdősportok elemei: 5 óra
  - Páros és csoportos küzdőgyakorlatok.

- Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 5 óra:

- Motoros tesztek (Cooper): 5 óra
  - Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.

Fogalmak: Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése.
- További sportágtechnikai elemek megismertetése.
- Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendgyakorlatok: 10 óra
  - Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
  - Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
  - Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.
  - Menetelés alakzatfelvétellel.

- Torna: 10 óra
  - Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
  - Mászás kötélen.
  - Vándormászás bordásfalon.

- Atlétikai elemek: 22 óra
  - Járások, futások, dobások, ugrások.
  - Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal.

- Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel.

- Tánc: 3 óra
  - Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok

Fogalmak: Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka

Játék 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 25 óra
  - Dobó- és elfogójátékok.
  - Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben.
  - Átadások helyben és mozgás közben.
  - Célbarúgó- és célbadobójátékok.
  - Kosárlabda.
  - Labdarúgás.
  - Röplabda.
  - Kézilabda.

- Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 3 óra
  - Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel

- Táncos játékok: 2 óra
  - Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.

Fogalmak: Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.

Versenyzés 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek: 10 óra
  - Sorversenyek.
  - Váltóversenyek.
  - Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.).
  - Ugróiskola – magas, távol stb.

- Labdás versenyek: 20 óra
  - Kosárradobó-verseny.
  - Labdavezetési verseny.
  - Kidobójáték.
  - Labdarúgás.
  - Kosárlabda.
  - Kézilabda.

- Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok: 4 óra
  - Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.

- Küzdősportok elemei: 4 óra
  - birkózás, keleti küzdősportok elemei.

- Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia: 2 óra

Fogalmak: Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.
- Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása
- egyéni sikerhez juttatásukkal.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mozgás mint életmód: 5 óra
  - Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).

- Testi-lelki higiéné: 5 óra

- Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata.
- Relaxációs gyakorlatok:
  - légzőgyakorlatok
  - figyelemösszpontosító és lazító testtartások.
- Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.
- Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások.

- Természetben űzhető sportok : 8 óra
  - Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi.
  - Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem.
  - Kocogás.
  - Kerékpározás, görkorcsolyázás.

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 2 óra
  - A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- a bemelegítési technikák alkalmazására,
- 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására,
- küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére,
- alakzatváltozásokban együttműködésre,
- erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint,
- egy tanult elem önálló végrehajtására,
- 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben,
- a labda céltudatos irányítására,
- a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására,
- higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására,
- a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben,
- az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

12. Osztályfőnöki 7. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

12.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Közösség és személyiség Önismeret: 13 óra	**13**
Tanulás és munka Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás: 5 óra Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés: 2 óra	**7**
Én és a társadalom Állampolgárság: jogok és kötelességek: 1 óra Mindennapi demokrácia: 3 óra Értékeink, védelmük: 4 óra	**8**
Egészséges életmód A serdülőkor testi, lelki jellemzői: 4 óra Konfliktusok a családban: 2 óra	**6**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

12.2. Tantárgyi bontás

Közösség és személyiség 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip

megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk.
- Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése.
- A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önismeret: 13 óra
  - A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása.
  - Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése.
  - Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.

Fogalmak: Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség

Tanulás és munka 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése.
- A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra.
- A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok*: alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás: 5 óra
  - A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján).

- Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés: 2 óra
  - Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés.
  - A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola.
  - Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.

Fogalmak: Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.

Én és a társadalom 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományőrzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Állampolgárság: jogok és kötelességek: 1 óra
  - Állampolgár vagyok", joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése.

- Mindennapi demokrácia: 3 óra
  - Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel.
  - Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés.

- Értékeink, védelmük: 4 óra

  - Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk.
  - Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei

Fogalmak: Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem

Egészséges életmód 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A serdülőkor testi, lelki jellemzői: 4 óra
  - A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása.
  - Nyitottság, zárkózottság.

- Konfliktusok a családban: 2 óra

- Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése.

Fogalmak: Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Eredmények:

- Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése.
- Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére.
- Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben.
- Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás.
- Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás.
- Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében.
- Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.
- Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában.
- A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemezésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére.
- A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

8. évfolyam

1. Magyar nyelv és irodalom 8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

1.1. Irodalom

1.1.1. Témakörök óraszámai/ Irodalom

Témakör	Óraszám
Olvasás, az írott szöveg megértése	**7**
Írás, szövegalkotás	**4**
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	**57**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.1.2. Tantárgyi bontás

Olvasás, az írott szöveg megértése: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.
- Hangulati szempontú szövegelemzés.
- Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.

Fogalmak: Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.

Írás, szövegalkotás 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mindennapi élet magán- és társas műfajai: jellemzés, önarckép, levél
- Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata.
- Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása.
- Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata.

Fogalmak: Önellenőrzés, stílus, egyéni írásmód

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése 57 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése.
- Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása.
- Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése.
- Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése.
- Önálló feldolgozás fejlesztése.
- Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM
- Ady Endre:
- Föl – földobott kő
- József Attila: Rejtelmek
- Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)
- Radnóti Miklós: Nem tudhatom
- Móricz Zsigmond
- Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig, Örkény István: Az autóvezető, Juhász Gyula: Anna örök; Milyen volt…, Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú, Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék, Ady Endre: Őrizem a szemed, József Attila: Kertész leszek, Radnóti Miklós: Nem tudhatom, Örkény István: Egypercesek
- Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból.

- Kortárs irodalom:
- Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás

Világirodalom: Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részletek), Daniel Defoe: Robinson Crusoe (részletek)

- A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.
- Összecsengő sorok jelölése.
- Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése.
- A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása.
- Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás,
- felolvasás.
- Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása.
- Memoriterek megtanulása.

Fogalmak: Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására.
- Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni.
- Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás).
- Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására.

- Képes hangulati szempontú szövegelemzésre.
- Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van.
- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.
- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni.
- Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.
- Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is *öt-hat mondatban* számot ad.
- Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.
- Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

1.2. Magyar nyelvtan

1.2.1. Témakörök óraszámai/ Magyar nyelvtan

Témakör	Óraszám
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	**7**
Írás, szövegalkotás	**3**
Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	**58**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

1.2.2. Tantárgyi bontás

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Improvizációs képesség fejlesztése.
- Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése.
- A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vers- és prózamondás.
- Tartalmi szempontú szövegelemzés.
- Mondatfonetikai eszközök.
- Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is.
- A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése.
- Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával.
- Memoriterek tanulása.
- Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével.
- Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására.
- Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.
- Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása.
- Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.

Fogalmak: Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.

Írás, szövegalkotás 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára.
- Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Helyesírás:
- kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb.
- A mindennapi élet magán- és társas műfajai: jellemzés, önarckép, levél

Fogalmak: Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről 58 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* Hallási figyelem: nyelvtani szabályok.
- Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése.
- Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése.
- Szerialitás.
- Intermodalitás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Mondatalkotás
  - a beszélő szándéka, logikai minőség alapján.
  - átalakítás a szerkezet alapján
  - a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően.
- Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából.
- Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével.
- Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása.
- Mondatok csoportosítása szerkezet alapján.
- Lehetséges szórend meghatározása.

- Levél jellemző jegyei.
- A levél formai, helyesírási követelményei.

Fogalmak: Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, téma, témaválasztás, beszámoló

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.
- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

2. Idegen nyelv 8. évfolyam

2.1. Témakörök óraszámai/Német nyelv

Témakör	Óraszám
Beszédszándékok, beszédértési készség	**9**
Beszédkészség	**20**
Fogalomkörök	**14**

Témakörök, szókincs	**25**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

2.2. Tantárgyi bontás

Beszédszándékok, beszédértési készség 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével.
- A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése.
- Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel.
- Társas nyelvi magatartás kialakítása.
- A figyelem terjedelmének növelése.
- Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egyszerű kérdések (információkérés).
- Egyszerű feleletek (információadás).
- Vélemény kérése.
- Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása.
- Jókívánságok.
- A telefonálás konvenciói.

Fogalmak: Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.

Beszédkészség 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése.
- A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal.
- Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Néhány beszédfordulat témakörönként.
- Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.

- Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére.
- Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor.
- Érzelmek, vélemény kifejezése.
- Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióra.
- Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra.
- Ritmustartás, ritmusváltás.

Fogalmak: Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Fogalomkörök 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása.
- A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során.
- Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Modalitás kifejezése: képesség.
- Időbeliség: időhatározók, évszakok, hónapok, napok, időpontok, elöljárószavak.
- Térbeliség: elöljárószavak.
- Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, határozatlan névelők.
- Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.

Fogalmak: Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljáró szó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.

Témakörök, szókincs 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD:
  - Testrészek.
  - Az orvosnál.
  - Napirend.
  - Öltözködés, ruházat.
  - Sport.
- VÁSÁRLÁS:

- Élelmiszerek, ételek nevei.
- Főétkezések.
- Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve.
- Vásárlás.

- ORSZÁGISMERET:
  - Ünnepek:
  - Martins Tag

- Irodalmi művek feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel.

Fogalmak: Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, , évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben.
- Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait.
- Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.
- Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon.
- Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre.
- Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven.
- Próbáljon meg saját magáról 5-6 mondatban összefüggően beszélni.

A továbbhaladás feltétele:

Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.

3. Matematika 8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan

ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

3.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika Halmazok: 4 óra Kombinatórika: 4 óra	**8**
Számelmélet, algebra Számok: 10 óra Írásbeli műveletek: 50 óra Számelméleti ismeretek: 8 óra	**68**
Geometria, mérés A tér elemei: 5 óra Síkbeli alakzatok: 3 óra Térbeli alakzatok: 3 óra Transzformációk: 9 óra Szerkesztés: 4 óra Mérés, mértékegységek: 4 óra Térfogat, felszín: 4 óra	**32**
Függvények, az analízis elemei Összefüggések: 4 óra Sorozatok: 5 óra Függvények megadása, ábrázolása: 10 óra	**19**
Statisztika, valószínűség	**9**
Szabadon tervezett: Témahét	**8**
ÉVES ÓRASZÁM	**144**

3.2. Tantárgyi bontás

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésiképesség fejlesztése.
- Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Halmazok: 4 óra
  - Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.
  - A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban.
  - Végtelen és üres halmaz..

- Kombinatorika: 4 óra
  - Kombinációk és variációk.
  - Lehetőségek száma.
  - Rendszerezési sémák.

Fogalmak: Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.

Számelmélet, algebra 68 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása.
- Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása.
- Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása.
- Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten.
- Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.
- A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése.
- Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Számok: 10 óra
  - Számok 100 000-es és 1 000 000- s számkörben.
  - Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.
  - A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.
  - A helyiérték-táblázat szerkezete.
  - Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata.
  - Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.
  - Viszonyítás.
  - Számok helye a számsorban
  - Számok tulajdonságai.
  - Bontás.

- Törtszámok.
- Negatív szám

- Írásbeli műveletek: 50 óra
- Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben.
- Háromjegyű számok szorzása kétjegyű szorzóval
- Műveletek közönséges törtekkel
- Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel.
- Műveletek tizedes törtekkel.
- Tizedes törtek összeadása, kivonása.
- Egyszerű és összetett szöveges feladatok
- Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval

- Számelméleti ismeretek: 8 óra
- Páros, páratlan számok.
- Oszthatósági szabályok.
- Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).

Fogalmak: Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres, százezrestizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.

Geometria, mérés 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás.
- Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése.
- A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása.
- Becslés, mérés képességének fejlesztése.
- Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A tér elemei: 5 óra
- Szög, szögfajták
- Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel.
- A szög részeinek megnevezése.
- A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, ^{o}).
- Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.

- Síkbeli alakzatok: 3 óra
- Síkidomok.
- Speciális négyszögek
- Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint:
- két párhuzamos oldala van (trapéz);
- két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma);
- minden szöge derékszög (téglalap);
- minden oldala egyenlő (rombusz);
- minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet);
- egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).

- Térbeli alakzatok: 3 óra
- Henger, kúp.
- Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból.
- Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.

- Transzformációk: 9 óra
- Nagyítás, kicsinyítés.
- Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára…; csökkentése felére, harmadára…
- Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.

- Szerkesztés: 4 óra
- Szögek.
- Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°,
- Háromszög szerkesztése:

három oldalból;
két oldalból és a közbezárt szögből; egy oldalból és a rajta fekvő két szögből

- Mérés, mértékegységek: 4 óra
- Területmérés.
- Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel
- Térfogatmérés.
- Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel.
- Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.

- Térfogat, felszín: 4 óra
  - A téglatest és kocka felszíne
  - A téglatest és kocka térfogata

Fogalmak: Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test,

Függvények, az analízis elemei 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése.
- Függvényszerű gondolkodás alapozása.
- Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Összefüggések: 4 óra
  - Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között.
  - A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.
- Sorozatok: 5 óra
  - Számok rendezése.
  - Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése.
  - Hányados sorozatok folytatása.
- Függvények megadása, ábrázolása: 10 óra
  - Összetartozó adatpárok felismerése.
  - Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után.
  - Tapasztalati függvények készítése leszámlált, mért adatok alapján.
  - Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.
  - Derékszögű koordináta-rendszer
  - Pontok meghatározása síkban.
  - Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.
  - A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba.
  - Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.

Fogalmak: Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.

Statisztika, valószínűség 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése.
- Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása.
- A valószínűségi szemlélet alapozása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Statisztika
- Statisztikai adatok, kísérletek.
- Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése.
- Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük.
- Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal.
- Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból

- A valószínűség-számítás elemei
- Valószínűségi kísérletek.
- Gyakoriság.
- Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése.
- A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba.
- Az események gyakoriságának megfigyelése.

Fogalmak: Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 8 óra

Minimum követelmények:

- Állítások igazságának eldöntése.
- A logikai kifejezések pontos használata.
- Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.
- Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es, 1 000 000-s számkörben.
- A törtszámok és a negatív számok ismerete.
- Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).
- A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).
- Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.
- Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).
- Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása.
- Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.
- Szakaszok, szögek szerkesztése; négyzet, téglalap szerkesztése.
- Mértékváltások következtetéssel.
- Négyzet és téglalap területének számítása.
- Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.
- Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.
- Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.

- Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

4. Etika 8. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az etika tanítási-tanulási folyamatában is.

13-14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint a *kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az etika órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az etika órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékosság állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *mérlegelő gondolkodás fejlesztésének*.

4.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet? Ösztönzők és mozgatóerők: 4 óra Érték és mérték: 2 óra	**6**
Párkapcsolat és szerelem Házasság, család és otthonteremtés: 2 óra Visszaélés a nemiséggel: 4 óra	**6**
Egyén és közösség Közösségeim: 2 óra Szabadság és korlátozottság: 3 óra	**5**
Helyem a világban A társadalmi együttélés közös normái: 4 óra Új technikák, új szabályok: 3 óra	**6**
Mi dolgunk a világban? Boldogulás, boldogság: 3 óra Média és a valóság: 3 óra	**6**
Hit, világkép, világnézet A nagy világvallások világképe: 5 óra	**5**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

4.2. Tantárgyi bontás

Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet? 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén.
- Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása.
- Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Ösztönzők és mozgatóerők: 4 óra
  - Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket?
  - Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a
  - siker és a kudarc?

- Érték és mérték: 2 óra
  - Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?

Fogalmak: Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték

Párkapcsolat és szerelem 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése.
- A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Házasság, család és otthonteremtés: 2 óra
  - A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei.
  - Családalapítás. Családtervezés.

- Visszaélés a nemiséggel: 4 óra
  - Prostitúció.
  - Pedofília.
  - Pornográfia.
  - Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése.
  - Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?

Fogalmak: Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Egyén és közösség 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Közösségeim: 2 óra
  - Saját csoportjaim.
  - A csoportokban történő állandó változások.
  - Szimpátiakapcsolatok kötődések a csoporthoz.

- Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások.
- Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?

- Szabadság és korlátozottság: 3 óra
- Szabadság.
- Az egyén szabadsága.
- Alkalmazkodás.
- Választás.
- Segítségkérés.
- Engedelmesség.
- A jó és a rossz közötti választás.
- Szabályhoz kötődés és lelkiismeret.
- Az előítélet és megnyilvánulási formái.

Fogalmak: Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Helyem a világban 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban.
- A más kultúrák iránti nyitottság erősítése.
- A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A társadalmi együttélés közös normái: 4 óra
- Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban.
- Bűnmegelőzés. Büntetés. Jóvátétel.

- Új technikák, új szabályok: 3 óra A
- világháló kulturált használata. Alapvető
- etikai szabályok a világhálón.

Fogalmak: Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Mi dolgunk a világban? 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Boldogulás, boldogság: 3 óra
- A jövőkép.

- Sikerek és kudarcok az emberi életpályán.
- A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe.
- Különböző foglalkozások.
- Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.

- A média és a valóság
- Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése

Fogalmak: Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.

Hit, világkép, világnézet 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- A nagy világvallások világképe: 5 óra
- A világvallások helye és szerepe.
- A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma
- A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.

Fogalmak: Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.
- Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.
- Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.
- Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.
- Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.
- Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.
- Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.
- Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.

- A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

5. Történelem 8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek feleleventése a mérlegelő gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulókban a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az észszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

5.1. Témakörök óraszámai

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Ismétlés	**10**
Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében - Magyarország a kommunizmus idején: 10 óra - Az 1956-os forradalom és a Kádár-korszak: 10 óra - A Kádár-rendszer jellege, életmódja: 5 óra - A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon: 15 óra	**32+8**

Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései. - Az Európai Unió létrejötte: 2 óra - A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban: 2 óra - Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás: 3 óra - Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon: 3 óra - A hagyományos, illetve agrártársadalmak; a modern, illetve ipari társadalmak: 4 óra - A határon túli magyarság sorsa: 2 óra - A magyarországi nemzetiségek kultúrája, helyzete: 2 óra	**4+14**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

5.2. Tantárgyi bontás

Ismétlés 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Forradalmak kora
  - A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai
  - Az ipari forradalom találmányai
  - A magyar reformkor képviselői
  - A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai

- A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora
  - Az egységes nemzetállamok létrejötte
  - Polgárháború az Egyesült Államokban
  - A megtorlás és a dualizmus Magyarországon
  - Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei

- Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében
  - Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon

- Trianon és következményei
- Diktatúrák és diktátorok Európában
- Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon
- A második világháború jellemzői és következményei
- Magyarország a második világháborúban
- A holokauszt Európában és Magyarországon

Fogalmak: hetedik osztályos fogalmak

Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi tanulás képességének fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* mérlegelő gondolkodás, kauzalitás

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Magyarország a kommunizmus idején: 10 óra
- Rákosi Mátyás diktatúrája.
- Az emberek élete az 1950-es évek elején.

- Az 1956-os forradalom és a Kádár-korszak: 10 óra
- Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége.

- A Kádár-rendszer jellege, életmódja: 5 óra
- Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága.

- A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon: 15 óra
- Rendszerváltoztatás
- Az Alaptörvény és a mai magyar demokrácia
- Együttélés a Kárpát-medencében: a határon túli magyarok; a magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig.

Fogalmak: személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, munkatábor, forradalom, Alaptörvény/Alkotmány, szabadságharc, eladósodás

Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A történelmi tanulás képességének fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* mérlegelő gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az Európai Unió létrejötte: 2 óra
  - Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában

- A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban: 2 óra
  - A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei

- Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás: 3 óra
  - A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére

- Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon: 3 óra
  - Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok

- A hagyományos, illetve agrártársadalmak; a modern, illetve ipari társadalmak: 4 óra

- A határon túli magyarság sorsa: 2 óra
  - A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett.
- A magyarországi nemzetiségek kultúrája, helyzete: 2 óra
  - A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományőrző foglalkozások keretében

Fogalmak: Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, jóléti társadalom alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

Minimum követelmények:

- A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.
- Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.

- A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból.
- Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.
- A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.
- Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.
- A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

6. Természettudomány 8. évfolyam

6.1. Fizika

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

6.1.1. Témakörök óraszámai/ Fizika

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám

Anyag, kölcsönhatások, energia Anyagok: 4 óra Kölcsönhatások, erők: 8 óra	**12**
Rendszerek Természeti rendszerek: 6 óra Épített rendszerek: 3 óra	**5+4**
A felépítés és működés kapcsolata Nap: 3 óra Naprendszer: 6 óra	**5+4**
Állandóság és változás Mozgásállapot-változás: 7 óra Változások iránya: 5 óra Egyensúly: 5 óra Nyomás: 2 óra	**17+2**
Az ember megismerése és egészsége Az érzékelés fizikája: 10 óra	**10**
Környezet és fenntarthatóság A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 9 óra	**5+4**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**
ÉVES ÓRASZÁM	**72**

6.1.2. Tantárgyi bontás

Anyag, kölcsönhatások, energia 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése.
- A motorikus képesség fejlesztése.
- Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata.
- A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése.
- Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyagok: 4 óra
- Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok

- Kölcsönhatások, erők: 8 óra
  - Energia fogalma, mértékegysége.
  - (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas).
  - Energia mértékegysége: J, Kj.
  - Energiaátalakulások, energiamegmaradás.
  - Energiatakarékosság.
  - Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége

Fogalmak: Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.

Rendszerek 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése.
- Ok-okozati összefüggések feltárása.
- Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése.
- Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés.
- Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Természeti rendszerek: 6 óra
  - A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok).
  - A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).

- Épített rendszerek: 3 óra
  - Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések

Fogalmak: Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.

A felépítés és működés kapcsolata 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése.
- A feladat-, szabálytudat erősítése.
- A kommunikációs képesség fejlesztése.
- Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat.
- A megújuló energiaforrások és szerepük.
- Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Nap: 3 óra
  - Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok).
  - A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).

- Naprendszer: 6 óra
  - Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok.

A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).
Fogalmak: Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség,

Állandóság és változás 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése.
- A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése.
- A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Mozgásállapot-változás: 7 óra
  - Változó mozgások.
  - Egyenletesen változó mozgások.
  - Átlagsebesség.
  - Körmozgás jellemzése.
  - Tengely körüli mozgás. Az erő és a sebességváltozás kapcsolata.
  - Gyorsulás, lassulás
  - Közlekedési alkalmazások.
  - Balesetvédelem.

- Változások iránya: 5 óra
  - Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok.
  - Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő).
  - Sportok, karbantartási eszközök használata.

- Egyensúly: 5 óra
  - Tömegmérés, mérleg.
  - Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák.
  - Termikus egyensúly.
  - Energiamegmaradás törvénye elemi szinten.

- Nyomás: 2 óra
  - Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület).
  - Nyomás a folyadékokban.
  - Nyomás a légnemű anyagokban.

Fogalmak: Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás

Az ember megismerése és egészsége 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése.
- Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása.
- Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek.
- Az elektromos áram hatása az élő szervezetre.
- Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az érzékelés fizikája: 10 óra
  - A fény, a színkép.
  - A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás
  - alapja, a szemlencse működése. Lencsék,
  - domború, homorú lencsék, nagyítók.
  - Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás).
  - Szemüveghasználat.
  - Látásvédelem – egészségvédelem.
  - A hang, ultrahang szerepe az élővilágban
  - A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).
  - Káros környezeti hatások, zajszennyezés.
  - Erős hanghatással járó foglalkozások.
  - Védőfelszerelések.
  - Az elektromos áram hatása az élő szervezetre.
  - Veszélyek (áramütés).
  - Veszélyt jelző táblák, információk.
  - Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).
  - Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.

Fogalmak: Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.

Környezet és fenntarthatóság 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

- Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás.
- IKT-eszközök használata.
- Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapokban. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 9 óra
- A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés.
- Útépítés, házépítések, lakóparkok építése.
- Fenntarthatóság, védelem.
- Energiatakarékos eljárások, eszközök.
- (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek
- Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei
- Energiatermelés módjai, kockázata.
- Hazai erőművek.
- (Fosszilis erőművek, atomerőmű
- A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószerek, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok

Fogalmak: Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.2. Biológia-egészségtan

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

6.2.1. Témakörök óraszámai/ Biológia-egészségtan

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Anyag, energia, információ Információ: 3 óra	**3**
Rendszerek Rendszer, rendszer és környezete: 2 óra Szerveződési szintek, hálózatok: 3 óra	**5**
A felépítés és a működés kapcsolata Biomok: 1 óra Az élővilág rendszerezése: 3 óra Nap, Naprendszer: 1 óra	**4+1**
Állandóság és változás Állapot: 5 óra Folyamat: 3 óra	**8**
Az ember megismerése Egészség: 5 óra Magatartás: 5 óra	**10**
Környezet és fenntarthatóság A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 3 óra	**3**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

6.2.2. Tantárgyi bontás

Anyag, energia, információ 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése.
- Ok-okozati összefüggések felismerése.
- Kooperatív technikák.
- IKT-eszközök alkalmazása.
- Gyűjtőmunkák.
- A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete.

- Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Információ: 3 óra
  - A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége.
  - (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.)
  - A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban.
  - A biológiai sokféleségben rejlő információ.
  - Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).

Fogalmak: Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis,

Rendszerek 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése.
- A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendszer, rendszer és környezete: 2 óra
  - A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.
  - A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.
- Szerveződési szintek, hálózatok: 3 óra
  - A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti).
  - A szintek közötti kapcsolatok.
  - (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.)
  - Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.

Fogalmak: Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat

A felépítés és a működés kapcsolata 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A tér-, időbeli tájékozódás erősítése.

- A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában.
- A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Biomok: 1 óra
  - A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).
  - A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei).
  - A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük

- Az élővilág rendszerezése: 3 óra (egysejtűek, növények, állatok, gombák)
  - Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása.
  - Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs.
  - Egysejtűek.
  - Növények országa.
  - Állatok országa.
  - Gombák országa.
  - Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége.
  - Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).

- Nap, Naprendszer: 1 óra
  - A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás).
  - Fotoszintézis.
  - Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.

Fogalmak: Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc

Állandóság és változás 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel.
- A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ-feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Állapot: 5 óra
  - Az életközösségek állapotának jellemzése.
  - Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok). Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).
  - Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.
  - Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások).
  - Globális természeti problémák és következményeik.

- Folyamat: 3 óra
  - A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet).
  - A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége.

A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.
Fogalmak: Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.

Az ember megismerése 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség további erősítése.
- Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken.
- Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete.
- Törekvés erősítése az egészséges életmódra.
- Önismeret fejlesztése.
- A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása.
- Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése.
- Konfliktuskezelés.
- Agresszió elkerülése.
- Problémafeloldás segítése.
- Önzetlenség erősítése.
- IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egészség: 5 óra
  - Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek.
  - Szűrővizsgálat, védőoltás.
  - Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel.
  - Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek.
  - Betegjogok.

- Magatartás: 5 óra
  - A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe.
  - Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége.
  - Tanulás szerepe.
  - A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői.
  - Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.

Fogalmak: Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.

Környezet és fenntarthatóság 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A kritikai érzék fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 3 óra
  - A tudatos fogyasztói szokások (takarékosság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).
  - A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).

Fogalmak: Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.3. Kémia

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók

érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

6.3.1. Témakörök óraszámai/ Kémia

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Anyag, kölcsönhatás, energia, információ Anyagok: 8 óra Kölcsönhatások, erők: 3 óra Energia: 2 óra Információ: 2 óra	**13+2**
Rendszerek Rendszer, rendszer és környezete: 4 óra Természeti rendszerek: 4 óra Épített rendszerek: 2 óra	**10**
Felépítés és a működés kapcsolata A Föld: 6 óra Az időjárás: 4 óra Nap, Naprendszer: 2 óra	**10+2**
Állandóság, változás Változások: 3 óra Változások iránya : 3 óra Egyensúly: 4 óra	**10**
Az ember megismerése és egészsége Egészség: 16 óra	**14+2**
Környezet és fenntarthatóság A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 5 óra	**5**
Szabadon tervezett: Témahét	**4**

ÉVES ÓRASZÁM	72

6.3.2. Tantárgyi bontás

Anyag, kölcsönhatás, energia, információ 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megfigyelőképesség fejlesztése.
- A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése.
- Feladattudat és szabálytudat erősítése.
- Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása.
- Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése.
- A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Anyagok: 8 óra
  - Vízben és zsírban oldódó anyagok.
  - (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol).
  - Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).
  - A periódusos rendszer.
  - Mengyelejev.
  - Elemek.
  - Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai
  - Vegyületek csoportosítása.
  - Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók.
  - Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat).
  - Lúgos, savas kémhatás.
  - Balesetvédelem.

- Kölcsönhatások, erők: 3 óra
  - Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességként).
  - A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése.Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások.
  - Egyesülés, égés, bomlás.

- Energia: 2 óra
  - A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban.
  - Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.

- Információ: 2 óra

- Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele.
- Szóegyenletek

Fogalmak: Kísérletezés, kísérleti eszköz

Rendszerek 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése.
- Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés.
- A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete.
- Épített rendszerek fogalmának ismerete.
- Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

Rendszer, rendszer és környezete: 4 óra

- A kísérleti berendezés rendszerként való működése.
- Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).
- Az égés feltételei.
- Tűzoltási lehetőségek.
- Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).

- Természeti rendszerek: 4 óra
- A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény).
- Fotoszintézis.
- A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).
- Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).

- Épített rendszerek: 2 óra
- Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz…).
- Vas- és alumíniumkohászat.
- Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz…).
- Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).

Fogalmak: Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.

Felépítés és a működés kapcsolata 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a tanulói kísérletekben.
- Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata.
- Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban.
- Képzelet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A Föld: 6 óra
  - Ércek, ásványok, hegységképző kőzetek.
  - Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai.
  - Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások.
  - Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).

- Az időjárás: 4 óra
  - A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).
  - A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).
  - A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).

- Nap, Naprendszer: 2 óra
  - A világ anyagi egysége.

Fogalmak: Szerves és szervetlen anyag

Állandóság, változás 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika
- fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Változások: 3 óra
  - Kémiai reakciók többféle szempont szerint:

- gyors-lassú
- egyesülés-bomlás.
- Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok), sav-lúg.

- Változások iránya: 3 óra
- Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése.
- Szén égetése – szén-dioxid
- Szénsav előállítása, bomlása
- Kénessav előállítása, bomlása
- Mészégetés-mészoltás
- Mészkő oldása – cseppkőképződés stb

- Egyensúly: 4 óra
- Telített oldat, oldódás, kristályosodás.
- Halmazállapot-változások

Fogalmak: Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénessav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.

Az ember megismerése és egészsége 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, mérlegelő képesség fejlesztése.
- Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről.
- A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése.
- A mértékletes táplálkozás előnyei.
- A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Egészség: 16 óra
  - Egészséges táplálkozás.
  - Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás.
  - Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma.
  - Tápanyagtáblázatok.
  - Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroldó vegyszerek, tisztítószerek, gyógyszerek).
  - Fogyasztóvédelem, szavatosság.

Fogalmak: Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpiramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.

Környezet és fenntarthatóság 5 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése.
- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése.
- Törekvés erősítése a takarékos életmódra.
- A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése.
- IKT-eszközök használata.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága: 5 óra
  - Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).
  - Szelektív hulladékgyűjtés.
  - Lomtalanítás, hulladékudvarok.
  - Veszélyes hulladék.
  - Anyag- és energiatakarékosság.
  - Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.

Fogalmak: szennyezés, természetes vizek, szelektív hulladék.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 4 óra

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése, melyet a tantárgyi blokk végén lehet megtalálni.

6.4. Földrajz

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

6.4.1. Témakörök óraszámai/ Földrajz

Szabadon tervezhető órakeret jelölése.

Témakör	Óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben Térábrázolás: 4 óra	**4**
Tájékozódás az időben Időrend: 4 óra	**4**
Tájékozódás a környezet anyagairól Földrajzi övezetesség: 5 óra	**5**
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól A társadalmi-gazdasági élet szerveződése: 5 óra	**5**
Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok: 12 óra	**9+ 3**
Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról Globális problémák: 4 óra	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

6.4.2. Tantárgyi bontás

Tájékozódás a földrajzi térben 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.
- Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése.
- A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Térábrázolás: 4 óra

A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen

Fogalmak: Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fokhálózat. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs

Tájékozódás az időben 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Időrend: 4 óra
  - Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.

Fogalmak: Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Tájékozódás a környezet anyagairól 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése.
- Helyes földrajzi képzetek kialakítása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Földrajzi övezetesség: 5 óra
- Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai.
- Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.

Fogalmak: Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer

Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása.
- Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A társadalmi-gazdasági élet szerveződése: 5 óra
- A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák
- alapján.

Fogalmak: Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.

Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése.
- A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel.
- Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése.
- A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok: 12 óra
- Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezetei állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre.
- Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj,
- füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.
- A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe

Fogalmak: Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag.
Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Globális problémák: 4 óra
- Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.

Fogalmak: Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények a természettudományokra:

- Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban.
- Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete.
- A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel.
- Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása.
- IKT-eszközök használata.
- Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra.
- Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.
- Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fokhálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.
- A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata.
- Törekvés energiatakarékos magatartásra.
- A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.
- Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van.
- Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

7. Állampolgári ismeretek 8. évfolyam

7.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Társadalmi szabályok - Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése: 5 óra - Mindennapi ügyintézések modellezése : 5 óra	**10**
Állampolgári ismeretek - A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése: 8 óra - A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése: 2 óra - Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása: 2 óra	**12**
Pénzügyi és gazdasági kultúra - A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban: 3 óra - A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése: 2 óra - Különböző fizetési módok modellezése: 2 óra - A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése: 2 óra - A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása: 3 óra	**12**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

7.2. Tantárgyi bontás

Társadalmi szabályok 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A közösségi együttélés szabályai, a szabálytudat erősítése.
- A szociális attitűd, az együttműködés, a tolerancia megnyilvánulásai magatartásában.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése: 5 óra
  - A jog szerepe az emberek mindennapjaiban
  - Az emberi alapjogok
  - A gyermekek jogai, diákjogok

- Mindennapi ügyintézések modellezése : 5 óra
- a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok.
- Az ügyintézés alapvető faktorainak számbavétele (ügyintézési technikák lépésről-lépésre).
- Hivatalos ügyeink (ügyintézés).
- Ügyintézés a világhálón.

Fogalmak: Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, norma, normasértés, illemszabály, ügyintézés, internet.

Állampolgári ismeretek 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- Állampolgári felelősség (az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek).
- Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége.
- Tájékozódási képesség helyi és országos társadalmi, közéleti szinten

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:
- A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése: 8 óra
- Demokratikus alapelvek. Állampolgári jogok és kötelességek.
- Magyarország politikai intézményei.
- Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság

- A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése: 2 óra
- A média és a nyilvánosság szerepe (televízió, rádió, internet).
- A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása.

- Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása: 2 óra

Fogalmak: Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, személyes adatok,
állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.

Pénzügyi és gazdasági kultúra 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:
- A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése.
- Felelősségérzet a közvetlen környezet és a jövő iránt.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban: 3 óra
- A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz).
- A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése: 2 óra
- Különböző fizetési módok modellezése: 2 óra
- A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése: 2 óra
- A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása: 3 óra
- Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke).
- Vállalkozói alapismeretek.

Fogalmak: Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló

- tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban,
- tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről,
- ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében,
- fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok
- tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

8. Ének-zene 8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásrautaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

8.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Zenei produkció ÉNEKLÉS: 10 óra GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 4 óra FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 3 óra	**17**
Zenei befogadás BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE : 9 óra ZENEHALLGATÁS: 8 óra	**17**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

8.2. Tantárgyi bontás

Zenei produkció 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések.
- Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése.
- Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése.
- A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.
- Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.
- A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is.
- A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.

- A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.
- Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése.
- Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése.
- Dalok közötti kapcsolatteremtés.
- Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.
- Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése.
- Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése.
- Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése.
- Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése.
- Együttes élményben való részvétel.
- Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.
- Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ÉNEKLÉS: 10 óra
  - Népies műdalok.
  - Más népek dalai.
  - Ballagási dalok.
- GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG: 4 óra
  - Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.
  - A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.
  - Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.
- FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS: 3 óra
  - Az eddigi kottaírási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.

Fogalmak: Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod
ritmus. Olvasógyakorlat

Zenei befogadás 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.
- A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata.
- A belső hallás tudatosítása.
- A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése.
- Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése.

- Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése.
- Auditív és motoros kapcsolat erősítése.
- Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése.
- Hangszínhallás fejlesztése.
- Auditív emlékezet, alkotó és reproduktív képzelet fejlesztése.
- Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése.
- Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE : 9 óra
  - Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.
- ZENEHALLGATÁS: 8 óra
  - A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.
  - Történelmi zenék.
  - Népies műdalok.
  - Más népek népzenéje, hangszeres zenéje. Napjaink
  - zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a
  - technikai eszközök felhasználásával.

Fogalmak: Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.
- Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.
- Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).
- Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.
- Kánonéneklés tanári segítséggel.
- A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.
- Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban.
- Törekvés a zene belső lényegének megértésére.
- Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén.
- Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal.
- Népdalok elemzése, jelölése.
- A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése.
- A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt.

- Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék).
- Képesség a zenei élmény átélésére.
- Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése.
- Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

9. Vizuális kultúra 8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

9.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Vizuális nyelv és technikák - BEFOGADÁS: 3 óra - BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 1 óra - ALKOTÁS: 2 óra	**7**
Kifejezés, képzőművészet - ALKOTÁS: 3 óra - BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 3 óra - BEFOGADÁS: 1 óra	**7**
Vizuális kommunikáció - BEFOGADÁS: 2 óra - BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 2 óra - ALKOTÁS: 2 óra	**6**
Tárgy- és környezetkultúra - ALKOTÁS: 3 óra - BEFOGADÁS: 2 óra - BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 1 óra	**7**
Mozgóképkultúra és médiaismeret - Nyomtatott médium: 2 óra - Az internet: 3 óra - Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján: 2 óra	**7**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

9.2. Tantárgyi bontás

Vizuális nyelv és technikák 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben.
- Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása.
- Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÁS: 3 óra
  - Színek, tónusok.
  - Sík- és térformák.
  - Képi komponálás eszközei: torzítás.
  - Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly.
  - Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei.

- BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 1 óra
  - Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.

- ALKOTÁS: 2 óra
  - Térrendezés szín- és formaritmussal.
  - Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével vagy
  - Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.

Fogalmak: Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.

Kifejezés, képzőművészet 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése.
- Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben.
- Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ALKOTÁS: 3 óra
- Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával.

- BEFOGADÁS – ALKOTÁS: 3 óra
- Zenei élmény vizuális kifejezése.
- Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene.

- BEFOGADÁS: 1 óra
- Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából –
- Anyaság; Vasaló nő;
- Daumier: Mosónő.

Fogalmak: Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia

Vizuális kommunikáció 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására.
- Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- BEFOGADÁS: 2 óra
- Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló
- BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 2 óra
- Grafikus vázlatok; fényképezés
- ALKOTÁS: 2 óra
- *Álló- és mozgóképi szimbólumok*
- Reklámok folyóiratokban és televízióban.
- Logók.
- Plakátok.

Fogalmak: Vetett árnyék, önárnyék, elölnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang

Tárgy- és környezetkultúra 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.
- A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása.
- A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- ALKOTÁS: 3 óra
  - Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval
  - Egy vágyott tárgyról rajz készítése.

- BEFOGADÁS: 2 óra
  - Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása.

- BEFOGADÁS-ALKOTÁS: 1 óra
  - Zenei élmények vizuális megjelenítése
  - Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.

Fogalmak: Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.

Mozgóképkultúra és médiaismeret 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása.
- Kommunikációs és együttműködési készség támogatása.
- Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás.
- A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Nyomtatott médium: 2 óra
  - Újság, képregény, fotóregény

- Az internet: 3 óra
  - tanulás,
  - kinyílt a világ,
  - információk,
  - játék,
  - kommunikáció,
  - veszélyek.
- Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján: 2 óra

Fogalmak: Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére,
- ritmikus, szimmetrikus képet komponálni,
- egyszerű makettet készíteni,
- két híres magyar képzőművészt megnevezni,
- vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére,
- egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával,
- szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében,
- műélmény vizuális kifejezésére,
- egyszerű formák látványszerű ábrázolására,
- egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére,
- egyszerű használati és dísztárgy tervezésére és megalkotására,
- közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására,
- értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan,
- a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére,
- különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között,
- kritikával szemlélni a reklámokat,
- a személyiségépítő műsorválasztásra,
- internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

10. Digitális kultúra 8. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak,

algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

10.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Digitális eszközök használata Elektronikus számítógépek fejlődése: 6 óra Mobilkommunikációs eszközök: 6 óra	**6**
Alkalmazói ismeretek Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés: 6 óra	**6**
Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel Algoritmizálás (és adatmodellezés): 12 óra	**12**
Infokommunikáció, információs társadalom Információkezelés jogi és etikai vonatkozása: 3 óra Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 3 óra	**6**
Könyvtári informatika	**4**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

10.2. Tantárgyi bontás

Digitális eszközök használata 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt.
- Perifériák, háttértárak megismertetése.
- Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése.
- Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése.
- Ismerkedés a virtuális világgal.
- Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban.
- Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása.
- Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása.

- Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel.
- Helyes informatikai szemlélet kialakítása.
- Szándékos figyelem tartósságának további erősítése.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.
- A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése.
- Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Elektronikus számítógépek fejlődése: 6 óra
- Az informatika történetének magyar tudósa.

- Mobilkommunikációs eszközök: 6 óra
- Virtuális tanulási környezet, „Netikett

Fogalmak: Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer

Alkalmazói ismeretek 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Érdeklődési kör bővítése.
- A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.
- Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához.
- Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján.
- Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése.
- Függőség megelőzése.
- Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése.
- Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés: 6 óra
- Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök.
- Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.

Fogalmak: Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.

Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása.
- Irányok gyakoroltatása.
- Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan.
- Pontos szabálykövetés erősítése.
- Kreativitás, szépérzék fejlesztése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Algoritmizálás (és adatmodellezés): 12 óra
- Iskolai élet algoritmusai

Fogalmak: Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság

Infokommunikáció, információs társadalom 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.
- A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre.
- Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára.
- A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása.
- Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Információkezelés jogi és etikai vonatkozása: 3 óra
- Biztonsági kérdések

- Az e-szolgáltatások szerepe és használata: 3 óra

E-szolgáltatások a mindennapi életben.
Fogalmak: Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).

Könyvtári informatika 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan.
- Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek

- Lakóhelyi könyvtár.
- Bibliográfia.
- Kézikönyvek, lexikonok.
- Elektronikus könyvtár.

Fogalmak: Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete.
- A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban.
- A net célirányos használata.
- A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Az információforrások etikus használata.
- A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.
- Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése.
- Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése.
- Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.
- Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása.
- Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására.
- A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.
- Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.
- Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.
- Grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- Önbizalom, önértékelés fejlődése.
- Képesség céltudatos információszerzésre.
- Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóban.
- Tárgy- és névmutató használata.
- Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével.
- Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanauláshoz, szórakozáshoz.
- A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

11. Technika és tervezés 8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a

tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kézügyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

11.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők Önkiszolgálás: 4 óra	**4**
Anyagok alakítása, modellezés Papírmunkák: 3 óra Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása: 2 óra Természetes anyagok használata: 2 óra Modellezés: 8 óra	**15**
Háztartás, gazdálkodás Vásárlás.: 1 óra Háztartási pénzgazdálkodás: 2 óra Felelős pénzkezelés: 2 óra	**5**
Pályaorientáció Pályaválasztás: 10 óra	**10**
Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

11.2. Tantárgyi bontás

Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése.
- A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Önkiszolgálás: 4 óra
- Önállóság a személyes teendők elvégzésében

Fogalmak: Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés

Anyagok alakítása, modellezés 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben.
- Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Papírmunkák: 3 óra
- Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).

- Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása: 2 óra

- Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján.
- Fonás, sodrás, hajlítás.

- Természetes anyagok használata: 2 óra
- Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).

- Modellezés: 8 óra
- Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése.
- Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).
- Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása.
- Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése.
- Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben.
- Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással.

Fogalmak: Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás, gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték,

áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.

Háztartás, gazdálkodás 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása.
- A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Vásárlás.: 1 óra
  - Szavatosság.
  - Jótállás. Garancia. Csere.
- Háztartási pénzgazdálkodás: 2 óra
  - Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése.
- Felelős pénzkezelés: 2 óra
  - Készpénz, bankkártya használata.
  - Megtakarítások, kölcsön, törlesztés.

Fogalmak: Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.

Pályaorientáció 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Pályaválasztás: 10 óra
  - Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.
  - Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.
  - Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.
  - Pályaalkalmasság.
  - Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.
  - Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.
  - A munkavállalás feltételei.

Fogalmak: Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Minimum követelmények:

- Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.
- Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása.
- Működő modellek készítése irányítással.
- Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete.
- Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása.
- Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

12. Testnevelés 8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhe értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszerré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerőpiaci helytálláshoz.

A testnevelés tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik a kommunikációs fejlesztés a testnevelésórákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos nevelés a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

12.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség Gimnasztikai elemek: 5 óra Atlétika : 15 óra Küzdősportok elemei: 5 óra Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 5 óra Motoros tesztek (Cooper): 5 óra	**35**
Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás Rendgyakorlatok: 10 óra Torna: 10 óra Atlétikai elemek: 22 óra Tánc: 3 óra	**45**
Játék Labdás játékok: 25 óra Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 3 óra Táncos játékok: 2 óra	**30**
Versenyzés Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek: 10 óra Labdás versenyek: 20 óra Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok: 4 óra Küzdősportok elemei: 4 óra Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia: 2 óra	**40**
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mozgás mint életmód: 5 óra Testi-lelki higiéné: 5 óra Természetben űzhető sportok : 8 óra Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 2 óra	**20**
Szabadon tervezett: Témahét	**10**
ÉVES ÓRASZÁM	**180**

12.2. Tantárgyi bontás

Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.
- Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Mozgásigény fenntartása.
- Mozgásműveltség fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.

- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Gimnasztikai elemek: 5 óra
  - Bemelegítési technikák.
  - Gimnasztikus mozgás Járások
  - Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.
  - Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok.

- Atlétika : 15 óra
  - Futások.
  - Ugrások, dobások.

- Küzdősportok elemei: 5 óra
  - Páros és csoportos küzdőgyakorlatok.

- Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére: 5 óra:

- Motoros tesztek (Cooper): 5 óra
  - Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.

Fogalmak: Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése.
- További sportágtechnikai elemek megismertetése.
- Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Rendgyakorlatok: 10 óra

- Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben.
- Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás.
- Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.
- Menetelés alakzatfelvétellel.

- Torna: 10 óra
  - Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon.
  - Mászás kötélen.
  - Vándormászás bordásfalon.

- Atlétikai elemek: 22 óra
  - Járások, futások, dobások, ugrások.
  - Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal.
  - Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel.

- Tánc: 3 óra
  - Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok

Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka

Fogalmak:

Játék 30 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Labdás játékok: 25 óra
  - Dobó- és elfogójátékok.
  - Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben.
  - Átadások helyben és mozgás közben.
  - Célbarúgó- és célbadobójátékok.
  - Kosárlabda.
  - Labdarúgás.
  - Röplabda.
  - Kézilabda.

- Népi gyermekjátékok és néphagyományok: 3 óra
  - Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel

- Táncos játékok: 2 óra
  - Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.

Fogalmak: Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.

Versenyzés 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek: 10 óra
  - Sorversenyek.
  - Váltóversenyek.
  - Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.).
  - Ugróiskola – magas, távol stb.

- Labdás versenyek: 20 óra
  - Kosárradobó-verseny.
  - Labdavezetési verseny.
  - Kidobójáték.
  - Labdarúgás.
  - Kosárlabda.
  - Kézilabda.

- Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok: 4 óra
  - Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.

- Küzdősportok elemei: 4 óra
  - birkózás, keleti küzdősportok elemei.

- Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia: 2 óra

Fogalmak: Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.
- Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.
- A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A mozgás mint életmód: 5 óra
  - Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).

- Testi-lelki higiéné: 5 óra
  - Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata.
  - Relaxációs gyakorlatok:
  - légzőgyakorlatok
  - figyelemösszpontosító és lazító testtartások.
  - Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.
  - Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások.

- Természetben űzhető sportok : 8 óra
  - Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi.
  - Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem.
  - Kocogás.
  - Kerékpározás, görkorcsolyázás.

- Könnyített testnevelés, tartáskorrekció: 2 óra
  - A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint

Fogalmak: Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 10 óra

Minimum követelmények:

A tanuló képes

- a bemelegítési technikák alkalmazására,
- 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására,
- küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére,

- alakzatváltozásokban együttműködésre,
- erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint,
- egy tanult elem önálló végrehajtására,
- a labda céltudatos irányítására,
- a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására,
- higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására,
- a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben,
- az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

A továbbhaladás feltétele a minimum követelmények teljesítése.

13. Osztályfőnöki 8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

13.1. Témakörök óraszámai

Témakör	Óraszám
Közösség és személyiség - A társas kapcsolatok szerepe a közösségben: 13 óra	**13**
Tanulás és munka - Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás: 2 óra - Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés: 5 óra	**7**
Én és a társadalom - Állampolgárság: jogok és kötelességek: 1 óra - Mindennapi demokrácia: 3 óra - Értékeink, védelmük: 4 óra	**8**
Egészséges életmód - Kortárscsoportok: 4 óra - A lelki és testi egészség összefüggései: 2 óra	**6**

Szabadon tervezett: Témahét	**2**
ÉVES ÓRASZÁM	**36**

13.2. Tantárgyi bontás

Közösség és személyiség 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk.
- Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése.
- A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- A társas kapcsolatok szerepe a közösségben: 13 óra
- Iskolai közösségek
- A családi közösség
- Közösségi élet a helyi társadalomban.
- Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás.
- Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárscsoportok: konfliktusok csoporton belül
- csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása.
- Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrautaltságnak a felismerése.
- A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában.
- Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése.
- A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás.
- Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.

Fogalmak: Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési

Tanulás és munka 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése.
- A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra.
- A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása.
- *Képességfejlesztési fókuszok*: alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás: 2 óra
- A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján).

- Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés: 5 óra
- Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés.
- A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola.
- Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.

Fogalmak: Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.

Én és a társadalom 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományőrzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Állampolgárság: jogok és kötelességek: 1 óra

- Állampolgár vagyok", joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése.

- Mindennapi demokrácia: 3 óra
- Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel.

- Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés.

- Értékeink, védelmük: 4 óra

- Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk.
- Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei

Fogalmak: Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem

Egészséges életmód 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai:

- A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.

Fejlesztési ismeretek, tevékenységek:

- Kortárscsoportok: 4 óra
- Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia.
- Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.

- A lelki és testi egészség összefüggései: 2 óra
- Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus.
- A testi egészég érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás.

Fogalmak: Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.

Szabadon tervezhető: témahéten megvalósítandó feladatok: 2 óra

Eredmények:

- Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése.
- Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére.
- Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben.
- Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás.
- Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás.

- Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében.
- Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.
- Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában.
- A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemezésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére.

A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.